

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest (Köztelek),
11161-nt 25. szám.
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

Pályázat.

A „Köztelek“ szerkesztősége száz arany korona.

pályadíjat tűz ki egy tisztán gyakorlati irányu *tejgazdasági szakcikkre*, mely a Köztelek alakja szerint négy-hat hasábra terjedjen.

A közlemény a tejgazdaságnak, mint a szarvasmarha vagy fejős-juhtenyésztés kiegészítő részének bármely oly irányát tárgyalhatja, mely ezen gazdasági ágazatot hazai viszonyaink közt felkarolni és azt különösen az állattenyésztésben nyilvánuló jövedelmezősége által haszonnal üzni engedi.

A pályamunkák beküldésének határideje 1893 november hó 1-je.

A pályamunkák nyomdai szedésre készen, a papir egyik oldalára jól olvashatóan írva, névalírás nélkül, jeligével ellátva és a szerző nevét, foglalkozását és lakását tartalmazó jeligés levélke kíséretében a Köztelek szerkesztőségéhez (Budapest, Köztelek) a fentjelzett határidőig beküldendők.

A pályamunkák megbírálására a szerkesztőség elméleti és gyakorlati szakembereket kér fel.

A pályadíjat nyert munka a szerkesztőség tulajdona és szerzőjének a száz arany koronát rögtön kiutalványozzuk. A pályadíjat nyert munkán kívül a dícséretben részesült többi munkát a szerkesztőség a Köztelekben szintén közzé teszi és szerzőjét a szokásos tiszteletdíjban részesíti. A többi munkákat a szerkesztőség felbontatlan jeligés-levélkékkel együtt megsemmisíti.

Felhívjuk íróink és gyakorlati gazdáink figyelmét e pályázatra, mely hivatva van a gyakorlatban foglalkozó dus tapasztalatait közkinccsé tenni.

A „Köztelek“ szerkesztősége.

Erdély régi tóvidékei.

A folyóvíz öntözésre való felhasználása hazánkban ez idő szerint még igen kevés tért hódított magának. Ugyiszólván alig vannak nagyobb méretű öntözéseink, melyek a külföldi ily fajta munkálatokkal szembeállíthatók lennének. A kulturmérnöki kerületek működéséről szóló jelentés szerint, az 1891. év végéig mintegy 11,861 holdon rendeztetett be öntözés. Feltűnően, sőt mondhatni teljesen elenyészően csekély e terület azon terület nagyságához mérve, mely még öntözés alá vehető.

Franciaországban, hol sokkal fejlettebb gazdasági viszonyok vannak mint nálunk, Charpentier de Cossigny mintegy 3 millió hektarra becsüli azon nem öntözött földek kiterjedését, melyek alkalmasak volnának öntözésre s valószínűnek tartja, hogy e hozzávetés a valóságban alul van.

Pedig az öntözés, mint Cossigny mondja «a föld eredeti értékét általában megkétszerezi, de igen gyakran megháromszorozza, négyszerezi, sőt néha tizszerezi is. Minő kiapadhatlan forrása lenne a gazdagságnak, minő növekedése a közvagyonnak, ha a termelés eme csodás eszközének minden hasznát javunkra fordítanók!»

És aztán, mintha csak a mi országunk viszonyairól szólna, így folytatja:

«Hogy oly lassan terjed az öntözés, annak több oka van: törvényhozásunk állapota, a birtokok felosztása és a víz esésének kihasználására szerzett malomjogok. De itt is, mint minden dologban, a haladásnak legnagyobb akadálya a közöny. Midőn a földmívelők és földbirtokosok, kik a népesség zömét alkotják, mindnyájan teljesen megfognak győződni ama fontos előnyökről, melyeket az öntözés nekik és az országnak nyújt, akkor minden akadály, minden nehézség, mely most az öntözés elé gátul emelkedik, mint valami varázstűtérés fog eltűnni.»

Hanem még sok idő telik el, míg e szép kilátások teljesülni fognak. Jelenleg hazánkban csakis egyes értelmesebb birtokosok, kiknek földjük kedvező természeti fekvésű, vállalkoztak öntözési berendezést létesíteni. De nagyobb kiterjedésű, egész birtokcsoportokat felölelő öntözéseink még nincsenek.

Azonban már e tekintetben sem vagyunk a kezdet kezdetén.

Mióta *Kvassay* Jenő a Gazda-körben 1887-ben tartott felolvasásában reá mutatott a Maros és Körösök partjain elterülő nagy síkságra, mint a mely kiválóan alkalmas a megöntözésre úgy, hogy e vidék valamikor Magyarország valóságos

Kánaánja fog lenni: azóta létesült immár egy — a Marosból kivezetett, bár inkább ipari célokat szolgáló nagyméretű csatorna (a «Mezőhegyesi Élővíz csatorna»), mely öntözésre is használtatik s egy másik, tisztán mezőgazdasági célokat szolgáló, még hatalmasabb arányú csatorna (az «Arad Csanádi öntöző csatorna») építése tervben s már-már a kivitel stádiumában van.

De míg az Alföldön egy tömegben óriási kiterjedésű területek kínálkoznak öntözésre: a hegyek között inkább szétszórtan, de igen nagy számban, apróbb ilyen területek vannak.

Néhány évig Erdély hegy-völgyein méregetve, bizonyos szomorkodással láttam, mint mossa le a termő réteget a zápor a hegyek oldalairól s mint viszi el a folyó messze idegenbe e kincset, mely minden aranynál többet ér s melyet kellő megfontolással, nem sok anyagi áldozattal s egyszerű eszközökkel visszatartani s hasznunkra fordítani lehetne.

Jól tudtam, hogy a dombok oldalai, melyeken a patakok végig szaladnak, a völgyek síkjai, melyeket a folyók árvizei meg-megáztatva oly dusan termővé tesznek, mind alkalmasok az öntözésre, de kerestem helyeket, hol kiterjedtebb sík területek vannak s hol arányra, berendezésre nagyobb szabású öntözések létesíthetők.

Ha Erdély hegyvidéki térképére futó pillantást vetünk, hegyekkel körülövezett, meglehetősen nagy kiterjedésű fensíkok ötlenek szemünkbe. A Maros felső szakaszán Gyergyóban, az Aranyos alsó folyásánál Torda-Aranyosmezőben s végre az Olt völgyében három helyen: Csikban, Háromszék-Brassó megyékben és Fogaras Szeben megyékben vannak ilyen síkságok. Ez utóbbiakról *Elisée Reclus* azt állítja, hogy valaha régen óriási tavak voltak. De ép úgy, mint az Olt eme medenczéi, a gyergyói és aranyosszéki síkságok is a tó jellegét mutatják.

Azonban minden esetre legkarakterisztikusabbak az Olt síkságai.

A csiki fensík tulajdonképen két medenczéből áll. A felcsiki medencze a nagyobbik; 25 km. hosszú és mintegy 8—10 km. széles. E medencze Zsögödnél elkeskenyül s innen kezdve az Olt egész Csik-Szt.-Királyig völgyiszorulatban folyik tova. Az alsócsiki medencze csak 14 km. hosszú és 8—9 km. széles s a csik-szt.-királyi szorulatól a tushádi szorulatig terjed.

A tushádi szoros mintegy 22 km. hosszú s ezután a háromszék-brassói nagy medencze következik, melynek alsó részét Barcaságnak is nevezik. E síkság igen jó termő, tágas, számos folyóval öntözött. Az Olt itt igen nevezetes mellék-

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, Budapest, Alkotmány-utca 31, Váci-körút sarok.

M. kir. államvasutak gépgyárának „Szövetkezeti képviselősége“ mezőgazdasági gépekre.

Tisztelt tagjainak figyelmébe ajánlja, hogy:

Malom és egyéb ipari célokra alkalmas hengerkazános lokomobilok, továbbá a legújabb szerkezeti gőz-kukoricza-morzsolók a legolcsóbban a „Szövetkezeti képviselőség“-nél, Alkotmány-utca 31. sz.

szereshetők be.

Adriance Platt & Comp. newyorki gyáros „kizárólagos képviselősége“ arató- és kaszáló-gépekre.

Mai számunk 20 oldalra terjed.

vizeket vesz magába, melyek közül legfontosabbak a Fekete Új és a Barcza. E területnek hossza mintegy 80 km. s átlagos szélessége 14 km. Az Olt e síkságon U betű alakban északról délre, majd délről ismét északra folyik. Az Olt ezen utóbbi szakaszánál a síkság mindinkább elkeskenyül s új szorulat következik, melynek legszűkebb helyei Agostonfalva és A.-Rákos között vannak.

A.-Rákostól délnyugatra újra szétnyílnak a hegyek s a fogarasi nagy síkság következik. Az Olt folyton e síkság északi szélén húzódik, mert az erdélyi Kárpátoktól délről jövő, hordalékduzuhogói az Olt medrét lassanként egészen felszorították. E lapályon igen nagy számú, de nem jelentős, állandó vízü patak ömlik az Oltba csak Szebenmegyében, hol már a medence elkeskenyül, veszi magába a jelentősebb Czibint. A völgy hossza mintegy 80—85 km., közép szélessége mintegy 10 km. Midőn az Olt a Czibint is magába vette, völgye már igen keskeny és odább délre húzódva teljesen két hegy közé szorult. Itt törte át az Olt az erdélyi Kárpátokat s e hely a vöröstoronyi szoros nevét viseli. A történelmi nevezetességű szoros egy része már Romániába esik.

Miként e futólagos leírásból is kitetszik, az Olt mentén négy fő helyekedett egymás fölé. A vöröstoronyi, a rákosi, tusnádi és zsgödi szorulatok, hol a víz maig is nagy sebességgel zuhog alá a sziklák közt, jelölik ama Niagara-szerű vizeséseket, melyeken valaha a víz egyik tóból a másikba ömlött; végre aztán évezredek hossza során át a víz kivájta medrét a sziklák kemény padjában s a tó lassan-lassan lecsapolódott. A tavak eme kiszáradásához nagy mértékben hozzájárult az a feliszapolás is, melyet a folyó végzett. Ugy kell tehát a dolgot képzelni, hogy a medence egy része az oldalfalak átvágása, más része pedig sankolás folytán szabadult meg a víztől.

Hasonlóan tóra emlékezett a gyergyói fensík is. A Maros felső folyásánál találjuk e 18—20 km. hosszú és 8—9 km. széles lapályt, melyet csak lankás hegyhát választ el az Olt felsíki medencéjétől. Gyergyó-Remeténél már a völgy elkeskenyül s aztán kezdetét veszi a több mint 50 km. hosszú, változatos és természeti képek-

ben gazdag szorulat, melynek legszűkebb helyei Palota-Ilvánál vannak.

Végül szintén ilyen régi tó fenekét tünteti elő az Aranyos bőven termő szép lapálya, mely a régi Aranyos székjavarészt teszi ki. — Várfalvánál jön ki csodás szépségű szorosából az Aranyos és lép a síkságra. A medence mintegy 30 km. hosszú és 6 km. széles. Déli része már beleolvad a Maros völgyébe, mely Inakfalvánál keskenyül össze.

E hat régi tófenék az, mely kiválóan alkalmas nagyobb szerű öntözés berendezésére.

E medencék elég kiterjedtek, hogy a berendezés aránylag olcsó legyen, elég eséssel bírnak, hogy a földnek minden átépítése nélkül a legkötürőbb csörgedeztető öntözés foganatosítható rajtuk; a folyó, mely az öntöző vizet szolgáltatni van hivatva, elég bővizű és igen termékenyítő iszappal bír s végül oly kedvező fekvésű, hogy a medence felső részén kivételezett vízzel az egész terület dominálható.

És a természet maga megjelöli helyenként az utat, hogy lehető gazdaságos megoldást nyerend e kiválóan fontos talajjavítási kérdés.

A felső és alsó csiki medencék birtokosai már jelenleg társulattá szövetkeztek, hogy földjeiket az Olt rendszertelen kiöntéseitől megmentsék s vizes helyeiket lecsapolják. A nagy kiterjedésű munkálatok, melyek segítségével a vízmentesítés eszközölhető, legnagyobb részt készen vannak s bizonyára a teljes befejezés után a társulat nem fog késni kihasználni ama kedvező helyzetet, mely a föld öntözhetőségéből ered.

Felső-Csikban a Csik-Rákosnál kivett vízzel már dominálni lehet a térséget; míg az Olt többi medencéinél a szorulatok sellő azon helyek, melyeket a természet a víz kivételezési helyeül szinte megjelöl.

Igy a zsgöd-szentkirályi szorulat alsó végénél ágazhatnék ki az Oltból az alsócsiki öntöző csatorna.

A brassó-háromszéki nagy fensík sokkal elágazóbb, semhogy az Oltból kivezetett egyetlen csatornával lehetne az egész térséget öntözni.

Kétségtelen, hogy a tusnádi zuhogó alatt kivett vízzel a térség igen nagy részét dominálhatni; de pl. a Fekete Új medencéje eléggé oldalt esik úgy, hogy egy, a Fekete Újból ki-

vezetett csatorna talán sokkal inkább meg fog a célnak felelni, mintha e medencét is költséges vezeték az Olt vizével öntöznék meg. Épen így szolgálhatna a Barcza is a völgy egy részének megöntözésére.

Különbö a szétágazó fensíkon a víz hasznosítása szempontjából két zónát lehet megkülönböztetni.

Egy ipari zónát, mely a hegyek alján a fensík magasabb részét foglalja el. E rész van hivatva arra, hogy itt a víz eleven ereje hasznos munkára fordíttassék. Itt a helye a különböző gyáraknak a nyers termények feldolgozására.

Másodszor egy földművelési zónát, mely a térség mélyebb részeit foglalja magába s mely öntözésre s intenzív mezőgazdaság üzésére kínálkozik.

E szép és termékeny lapályon, melynek szíve Brassó városa, már szintén igen sok irányban indult meg mozgalom nagy szabású talajjavítások eszközésére. Mióta a tagosítással kapcsolatban a vizes helyek lecsapolásáról is gondoskodik egy miniszteri rendelet, azóta a kulturtermézőknek igen sok dolguk akad a Barczaságon.

A fogarasi nagy síkságnál az ipari és földművelési zónák még prononszáltabb módon különíthetők el. Maga az Olt, mely igen termékeny iszapot hoz, az öntözés eszközésére alkalmazható a mélyebb részeken. A síkság felső végén kivett csatorna az egész térséget dominálja.

Míg az Olt mellékfolyói, melyeket Fogarasban szed magába, mind kevésbbé termékeny iszappal bírnak; hordalékjuk nagy szemű kavics és durva homok. Ezen bővizű mellékpatatok igen alkalmasok arra, hogy eleven erejük ipari célokra használtassék fel.

Fogarásban az állami ménésbirtok jár elől talajjavítások tekintetében. Több ezer holdra menő lecsapolási munkálatok vannak itt már foganatosítva, de még e téren is igen sok teendő van hátra.

A gyergyói síkság hasonló a felsíki medencéhez s ép úgy öntözhető. Itt még a talajjavítások tekintetében igen kevés történt s félre esve minden vasuti közlekedéstől, itt nincs kilátás egyhamar intenzívebb talajjavítási munkálatokra.

Végül az Aranyos síksága, miként a már megejtett mérések mutatják, a folyóból a várfalvi

TÁROZA.

Oroszország gazdasági viszonyai.

Oroszország, de különösen délnyugati Oroszország gazdasági viszonyaival foglalkozik egy szent-petervári lap s tekintettel a kitört német-orosz vámháborúra, ama konkluzióra jut, hogy e vidék jó gabonatermése az orosz gazdáknak nem lesz áldástozó. Érdekesnek tartjuk említett cikkek erre vonatkozó részét reprodukálni.

Dél-Oroszország legtöbb birtokosának helyzetén — írja nevezett lap — az igen jó gabonatermés épen nem segít, sőt olyan befolyással van, mintha egy vagy két egymásra következő évben rossz termés lett volna. Azok előtt, kik a viszonyokkal nem ismerősök, frazisnak tűnik fel ez állítás s mesének tartják, nem így azonban az azon vidéken lakó birtokosok, a kik nagyon is meg vannak győződve ez állítás szomorú igazságáról. A tönk szélén álló eladósodott birtokosoknak legnagyobb része szerencsétlenségükre azáltal lesz fizetés-képtelenné, hogy nem okulva a tapasztalatokon, mint majdnem mindig úgy ujlag is va banque játszanak, az az egy sakkhuzástól várják boldogulásuk sorsát. De még a nem adós birtokosokra is nem kevésbbé nyomasztólag hat a vidék gyogyíthatlan baja, a munkáshány. Ismeretes dolog ugyanis, hogy e lakatlan vidékeken munkaerőt igen nehezen vagy egyáltalában nem lehet kapni s hogy távol északról kell azt beszerezni; azonban még a legjobb aratási kilátások mellett is az olyan munkások, kik nem azon helyről és vidékről valók, igen nehezen állanak a már meglevő munkások fel-

ügyelete alatt munkába. S arról minden birtokos meg van győződve, hogy a felfogadott munkások egyike sem fog igen gondolni a tavasszal elvállalt köteleességek teljesítésére.

Hogy minő követelésekkel fognak a munkások már holnap vagy holnapután, vagy a harmadik napon fellépni? — Ezen körülmény az, mely a vidéki birtokost még jó terméskilátások mellett is aggodalommal tölti el, mert e követelések oly magasak lehetnek, hogy a termés — midőn ma már a gabonáraak jóformán zérusra redukálódtak — még a termelési költségeket sem fogja megtéríteni.

A legnagyobb veszély azonban részint a fennálló gazdasági rendszer, részint pedig s kiváltképen a helyi gabonakereskedők üzelméi miatt a termésértékesítésnél forog fenn.

Hogy a munkások fennebb érintett követeléseivel szemben biztosítva legyenek, a délvidek birtokosainak jelentékeny része, de leginkább az olyanok, kik még jó termőföld felett rendelkeznek, a munkásokkal a termés egy bizonyos hányadában egyeznek meg pénzbeli fizetés helyett, a mi, tekintve a körülményeket, mindkét félre előnyös lehet, a következmények azonban ép az ellenkezőről tesznek tanúságot. — Érthető lesz rögtön ez állítás, ha felemlítjük azt, hogy e részes munkások legnagyobb része 500—1000 verstynyire vagy még távolabb lakik a munkahelytől.

Részük jó termés esetén mindenesetre jelentékeny, de ki ad érte pénzt? — A legközelebbi gabonapiac talán 100—300 verstynyire van. Nem marad tehát más hátra, mint az ottani korcsmárosnak eladni, ki szabály szerint gabonakereskedő is. A jó termés reményében az idegen részesmunkások legnagyobb része napról-napra tőle él s ekkép lehetséges az, hogy legtöbb munkás,

daczára a termésben való jelentékeny részesedésnek, üres zsebbel vagy oly összeggel tér haza, a melyért nem érdemes a házból még egy lépést sem tenni.

Hasonló helyzetben van a mindig pénzzük-ségben szenvedő birtokos, a kinél a munkások voltak. Annál fenyesőbb azután az ottani kereskedők és spekulánsok helyzete, a kiknek egyike a múlt év telén hozzá intézett ama kérdésre, hogy mennyit jövedelmez neki a gabonakereskedelem, minden további gondolkodás nélkül azt felelte: «kedvező aratási kilátások mellett minden rubel forgó tőke 3—4 rubelt, igen jó kilátások mellett még többet.» — Azt hittem csodálkozásomban, hogy nem jól hallottam s ismételtem neki a kérdést, mire ugyanazon feleletet adta. Ily körülmények között senki sem csodálkozhatik azon, hogy mindenki gabonakereskedő akar lenni.

Világos tehát, hogy a délvideken, ha a kereskedők ismerik a birtokosok helyzetét, még igen jó termés mellett sem kerülhető ki a tönk; annál inkább áll ez igazság most, midőn Német- és Oroszország közt kitört a vámháború; s ma a legtöbb gazdával úgy játszanak a kereskedők, mint macska szokott az egérrel. De gondoskodnak nemcsak a birtokosok, hanem a részes munkások gabonái árának lenyomásáról is, úgy, hogy munkájuk gyümölcsképen kevés vagy semmi sem marad meg; így rögtön az aratás befejezte után kényszerítik a parasztot gabonája eladására, hogy adósságaikat le bírják fizetni és ez által teljesen ki lesznek szolgáltatva a helyi spekulációnak.

Ily körülmények között a gazdák helyzete más, valamivel jobb nem lehet mindaddig, míg alapos reformok nem léptetnek életbe a gabonakereskedelem terén.

hidnál kivett része a mező s épen azért azon jó tulajdosséget jellemzőeknek. E

Az Aranyos talajjavítási munkálatokban a tőke mely már leöntözést is lehetővé teszi berendezés sok műszaki Aranyos folyó volt közm. részletesen, mérette úgy, tése válnék s

Ime, ezen Erdélyben, ma ben kiváló fi

És ha v csatornák, ha sára gyárak pesek leszür kiaknázni, ma akkor e moso vidékek a jó lesznek.

A mező

Egyetlen gazdaságra o poczok, ha az Nem válogató megeszi szivő növényeink gumóit és ér hozzájárul m annyira az m aknázza, hogy az oda lépő mélyen bele

A mezei donképen ann példány meg mikor az a szá zseg, kész a poczok nem számmal. A sítók jelentés azt a szüntel és télen folyt valójában a

A mezei desét, mielőtt megfigyelte ták. Akkortá chassaneoi B zett, hogy y perelni, a tör az ott megjel ható-e az: n esőben is hi ma is, ki a be Majd mikor a gosodott embe rázatát az e tant egyes te

Pedig de dorol a meze sének oka rejlik. Mert tavasszal cs tél elején ug Nem jött h sem esett kö nőtt fel e na A mezei a 72. ábrát)

1) Igy tö der Zoologie fü óvashatjuk, h poczok megm és átuszik a fo

hidnál kivett vízzel teljesen uralható. E sik nagy része a mezőség agyaghegyeinek elmállási terméke s épen azért igen termékeny. A földnek itt mind azon jó tulajdonságai megvannak, melyek a Mezőséget jellemzik, anélkül, hogy a hátrányok jelentkeznének. E dus medence szive Torda városa.

Az Aranyos e síkságán eddigelé csak kisebb talajjavítási munkálatok eszközöltettek. S e tekintetben a tordai állami bikanevelő telep jár elől, mely már lecsapolásokat, alagsóvezéseket, sőt öntözést is létesített földjein. E vidéken az öntözés berendezésére nézve nem is kellene nagyon sok műszaki felvételt eszközölni, miután az Aranyos folyót még a 80-as évek legelején a volt közm. és közlek. ügyi miniszterium igen részletesen, az egész völgyre kiterjedőleg felmérte, hogy e felvételeknek csak kiegészítése válnék szükségessé.

Ime, ezek azon nagyobb kiterjedésű helyek Erdélyben, melyek a vizek értékesítése tekintetében kiváló figyelmet érdemelnek.

És ha valamikor létesülnek a nagy öntöző csatornák, ha a vizek eleven erejének kihasználására gyárak épülnek a hegyek tövében, ha képesek leszünk minden hasznot, minden előnyt kiaknázni, melyet a folyó vizek ingyen kínálnak: akkor e mosolygó, erdővel koszoruzott, egészséges vidékek a jólét és boldog megelégedés tanyái lesznek.

B.

A mezei poczkok- és egerekről.

Egyetlen egy emlős állat sincs, mely a mezőgazdaságra olyan kártékony volna, mint a mezei poczok, ha az nagy tömegben lepi el a szántóföldet. Nem válogatós és bár kedveli a kalászosok magját, megeszti szivesen a hüvelyesek és más kultivált növényeink magját, valamint a kapásnövények gumóit és értékes gyökereit. E falánkságukhoz hozzájárul még az is, hogy a talajt, melyben él, annyira át meg átlukasztgatja, keresztül-kasul aknázza, hogy alig marad egy talpalatnyi föld, a hol az oda lépőnek lába, kivált nedves időben, jó melyen bele nem sülyedne.

A mezei poczoknak kártékonyasága tulajdonképen annak számától függ: egy-két lézengő példány még nem dönti veszelybe a gazdát, de mikor az a szántóföldön ezer meg ezer számra hemzseg, kész a baj. Ismeretes dolog, hogy a mezei poczok nem mutatkozik minden évben nagyobb számmal. A ki az 1881—84. évi gazdasági tudósítók jelentéseit átnézi, hihetetlennek fogja találni azt a szüntelen panaszt, melylyel ők az őszi és télen folytonos pusztító mezei egerek, vagyis valójában a mezei poczok ellen kikelnek.

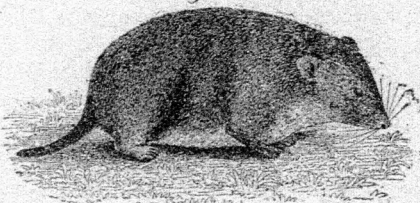
A mezei poczok ilyen nagymérvű elterjedését, mielőtt volna életfolyását valaki közelebbről megfigyelte volna, különféle módon magyarázták. Akkortájt, mikor pl. a XVI. században chassaneoi Bertalan komolyan a fölött értekezett, hogy vajjon a vándorsáskát be lehet-e perelni, a törvényszék elé idézni és vajjon köteles-e az ott megjelenni, valamint hogy átokkal sújtható-e az: nem csoda, ha az emberiség egéresében is hitt. Hisz hány ember él közöttünk ma is, ki a béka-esőt nem tartja képtelenségnek? Majd mikor az efféle egér-esőt a némileg felvilágosodott emberiség nem hitte el, a dolog magyarázatát az egérvándorlásban keresték és ezt a tant egyes természettudósok még ma is hirdetik.¹⁾

Pedig dehogy esik egér-eső és dehogy vándorol a mezei poczok. Nagymennyiségű fellépésének oka egyszerűen annak szaporaságában rejlik. Mert tegyük fel, hogy egy szántóföldön tavasszal csak 10 drb. nőstény poczok van, tél elején ugyanott már 200-nál több is lehet! Nem jött hozzá messziről egy se és az égből sem esett közéjük egy sem: itt született és itt nőtt fel e nagy pusztító had.

A mezei poczok (*Arvicola arvalis* L.) (lásd a 72. ábrát) hátát borító szőre szürke, de sárgás

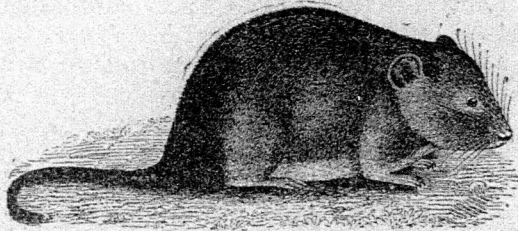
begyű, úgy hogy az állat e miatt sárgás-szürkének látszik; oldalán e szín világosabb, hasán pedig piszkos rozsdá-fehér; lába szennyes, sárgás-fehér. Feje vastag és széles; félkör alakú füle kicsi, alig látszik ki a poczok bundájából és belsejében csupasz; fényes szeme aránylag nagy, farka pedig rövid és szőrös. Az állat, melynek termete általában zömök, nagyság dolgában igen változik: a jól kifejlesztett példányok megnőnek 10—12 cmnyi hosszúra, a véznák csak 6—7 centiméteresek, de legtöbbje leginkább 8—10 cm. nagy.

A mezei poczokkal nem szabad azonban összetévesztenünk a mezei egeret (*Mus agrarius* Pall) (lásd 73. ábrát), melynek háta vörhenyes (barnás-beres) közepén egy fekete sávval, hasi oldala fehér; kis füleinek kagylója hátra és felfelé áll; farka, mely csak valamivel rövidebb a testnél, csupasz és pikkelyes. Az állat 10 cm. hosszú, farka pedig külön 3 cm.

72. ábra. A mezei poczok (*Arvicola arvalis*).

Alkalmilag ezis kártékonyvá válhatik, de olyan mérvet sohasem ölt, mint a poczok, mert nem olyan szapor. Szántóföldeken tartózkodik, honnan aztán a közelben lévő ritkás bokrokba szokott vonulni; télire és általában a zord időjárás közeledtével pajtáiba, szérűkre, vagy csűrökbe húzódik, sőt behatol a lakóházakba is, hol aztán tökéletesen úgy viselkedik, mint a nálánál kisebb házieger (*Mus musculus* L.)

A mezei poczok minden rendes mivélésben lévő száraz és sík talajban tartózkodik, tehát úgy a kötött talajban, mint a laza homokban. Az itt áttelelt poczok kora tavasszal árkok és mesgyék mentében, tehát a hol a talaj legszárazabb, 30—60 cm. mélységben építik fészkeiket, a mi tulajdonképen csak egy tágasabb üreg, melyből kifelé több (3—6) kijáró vezet. Ha ilyen poczok-lepte földön szalma- vagy szénakazlak vannak, a poczok akkor azok alá húzódik és itt üti fel a tanyáját. Ez az utóbbi esetben

73. ábra. A mezei egér (*Mus agrarius*).

ritkábban fordul elő. A fészket összeszuszorított szalmával, vagy más puha növényi részekkel béleli ki. És mihelyt az első tavaszi nap beköszöntött, rögtön kezdődik a poczok párzása; márczius közepén, ha szép az idő, már javában folyik a párzás. — A kitelelt és új életre kelt poczok közt a nőstények száma tulnyomó, úgy hogy 10 poczok közül 7 darab bizonyosan nőstény és a többi három him. — Ez az arány megmarad a fejlődés későbbi folyamán, a mi a poczok szaporaságát szintén igen jelentékeny módon fokozza.

A megtermékenyített nőstény vagy négy héttel rá megellik és egyszerre 6—10 fiatal egeret hoz a világra, melyek aztán két hónappal később már annyira fejlődtek, hogy szintén párzanak, de ezek egyelőre még csak 4—7 fiatal hoznak. A kitelelt anyaállat az év folyamán azonban rendszeren csak kétszer ellik, ritkán háromszor és aztán elpusztul. Az első ellésből való egérfiak pedig kétszer vagy háromszor; a második ellésből való pedig csak egyszer-kétszer ellenek, de akkor már az első ellésből való utódok, tehát mondjuk az unokák is nagyok és ha nem köszönt be korán az őszi hideg, megellenek meg azok is.

Ilyen kedvező szaporodási viszonyok mellett tehát nem csoda, hogy ott, hol tavasszal csak egynehány poczok volt látható, őszi szél számuk már óriásivá nőhet. 1876-ban, mikor a mezei poczok igen tömeges mennyiségben jelentkezett, számok Bácskában olyan nagyok voltak, hogy Herman Ottó szerint alkonyatkor a tarló és rétség szinte mozogni látszott és a kis háziak, a mely Hermant sétáin elkísérte, nem egy alkalommal 50—80 poczokot is elfogott és még többet elszalasztott. (Term. Tud. Közl. 1876. évf. p. 457.)

De hát nem minden évben van annyi poczok, mert ez a szaporaság is csak feltételes. Tegyük fel, hogy a tavasz igen korai és meleg is volt; a poczok akkor nagyban ellenek és ha aztán egyszerre a dermesztő hideg üt be, akkor az csakhamar rendre irtja a gyenge és a hideggel dacolni nem bíró fiatal poczok-nemzedéket. — Ez pedig a gazdára már nagy nyereség, mert így — ha tekintettel vagyunk a poczok szaporodására — egyszerre legalább 75 drb. poczok pusztult ki: de tönkre mehet ugyanekkor a másodikban vemhes anyaállat is és akkor ez — tekintettel lévén szintén a szaporodás későbbi menetére — 45 poczok pusztulását vonja maga után. Így tehát már elején is meg van törve az u. n. egércsapás, melynek végső megsemmisítését aztán a poczoknak többi — alább megemlített — esküdt ellenségei végzik be teljesen.

De tegyük fel, hogy a poczok fejlődésének igen kedvezett a tavasz és a nyár és az a nyár utóján és őszi szél csakugy hemzseg tőlük a tarló meg a rét, akkor felmerülhet az a kérdés, hogy a következő évben miért nincs ugyancsak ennyi poczok, mint a múlt évben volt? Mert azt tudja minden gazda, hogy ha van is földjén sok poczok, vagy — mint azt nálunk (bár hibásan) mondják — egér, két vagy több éven át egymásután soha sincs egércsapás.

Ennek is megvan a maga oka, mely épen a poczok nagy számában rejlik. Képzeljük csak magunknak azt az állapotot, melyben az az állat-tömeg él. A talaj, melynek belsejében élnek, keresztül-kasul van furva; lyuk tátong lyuk mellett, melynek mindegyikén befelé ömlik az őszi eső: és mert őszi van, az éhes tömeg alig talál valami enni valót: hisz a gazda, a mit megmenthetett, azt már rég elszállította onnan és a mit ott kellett hagynia, azt rég elfogyasztotta a naponkint újra meg újra megürülő poczok-gyomor és a mi még mostanáig megmaradt, az mind silány már! Pedig egy poczoknak naponkint legalább 20—30 gramm szemelésre van szüksége, a mi évenként 7—10 kilogrammot tesz ki. Miután ez elmarad, az állat meggyengül, melynek következménye az, hogy a fejletlenebb poczok már ettől is hullni kezdenek, ha pedig az éhség már nagyobb és ha hozzácsatlakozik a hideg, pusztulni kezd már az erősebbje is. És ha még az sem törte volna meg e tömeget, akkor kiütnek közte a ragályos betegségek, pusztítja őket a lépkórság és számukat irtja a sok, eddig még nem egészen megállapított bacillus, testöket eszik a tetvek és atkák és akkor életerős és izmos állatnak kell lenni az olyannak, mely e számtalan veszélylyel dacolva, kibírja a késő őszt, kihuzza a telet, hogy megéljen a tavaszig. A kitelelésre leginkább csak azoknak van kilátásuk, melyek a korai elléséből erednek, ezek nőnek a legnagyobbra és ezek a legizmosabbak is; míg a későbbieknek nemcsak a természetük kisebb, de gyöngébb általában az egész szervezetük is.²⁾

Es ezenkívül van még más fontos körülmény, a melynek a poczokpusztulásban meg van a maga nagy jelentősége. A poczok is csak olyan gyarló állat, mint a jó isten többi muló teremtménye, ha vére nem frissül fel és a szaporodásban csak közeli vérokonok vesznek részt, kiknek fogyatkozásait magában egyesíti az utód, az vérfertőzéshez vezet, mely a poczoknál a szürke bundájok megfakulásában nyilatkozik. Ez

¹⁾ Így többi között dr. Fleischer Emil: Lehrbuch der Zoologie für Landwirtschaftsschulen (1884) 68. lapján olvashatjuk, hogy „szertelen elszaporodás esetében a poczok megmérhetetlen nagy csoportban vándoroltra kel és átúszik a folyókra is”!!

²⁾ Ez adja magyarázatát annak az egyszerű ténynek, melyet dr. Szaniszló Albert állattani „Vezérfontában említi (p. 19), hogy t. i. a kolozsvári gazdák szerint 1875—76-ban a gabonában pusztító egerek kétfélék voltak: kisebbek és nagyobbak.

az albinizmus, mely mindig kóros állapotra mutat. Az ilyen albino-állat, melynek szeme topáz-piros, szőröze fehér, vagy legalább szennyes-fehér, mindig jele annak, hogy a vér erejének vége van és a korcsosulás és a satnyulás már megkezdődött. Ez az albinizmus pedig — mint azt Ritzema-Bos dr. kiemeli,³⁾ szintén vele szokott járni a poczkok tömeges fellépésével és mintegy előhirdetője annak az általános pusztulásnak, mely a poczkok közt csakhamar kezdődni fog.

Végre hozzá kell venni mindezekhez még a kanibalizmust, a mely a poczkok közül igen sok áldozatot szed: elebb a legutolsó ellésből való fiatalság, majd az idősebbeknek gyengébb része és végül azok, melyeket az éhség vagy valami kórságos nyavalya megviselt, vagy a melyek már elhullottak, esnek áldozatul: az élő fölfalja még az ehullottat is.

Dr. Szaniszló Albert, mint szemtanu írja, hogy Kolozsvár határában «az 1876. őszi szántáskor még bőven voltak egerek (t. i. poczkok); 1877. évi tavaszi szántáskor pedig egyáltalán nem találtak élő egeret, ellenben az eke dögölt egereket (poczkokat) fordított fel; a dögök száma azonban nem felel meg az előbbi évben itt élt egér- (poczkok) sereg nagy mennyiségének. E körülményből úgy látszik, hogy azoknak egy része itteni tartózkodás helyén dögölt el; hogy a másik rész hová lett, arról számot adni nem tudunk.»⁴⁾ De ma már edhatunk: a mi az ekejárásnál alább lévő lyukakban nem pusztult el és a mit a szántó nem látott, azt megették kanibál-társai és nem Apolló, a rómaiak egérintő istene pusztította el azokat, mint azt az ókor emberei hitték.

Mindenesetre azonban, míg az egér-csapás ereje megtörik, a kár óriásivá nőhet. A rét vagy szántóföld termése alig menthető. A rét keresztül-kasul van furva; a fű gyökere elragva, földből kitorva, míg a felső részét megeszi a poczkok és ha mégis hagy belőle valamit a gazdának, azt végleg elfogyaszthatják azok az állatok, melyek szénahordáskor szekéren a pajtába, vagy a boglyába kerülnek; a sarjuról egércsapás idején rendszerint szó sem lehet, mert a nyár második felében annyi az egér, hogy az amugy is megviselt növény hajtása — ha ugyan van — már az éhes seregek is kevés, ha pedig száraz a nyár, akkor kopár lesz még a legbujább rét és olyan lesz, mintha leperzselték volna. A szántóföldeken, melyek kalászosokkal vannak bevetve, a kár nagyjában közvetlenül az aratás előtt kezdődik, mert épen akkor van kezdete a poczkok tömeges fellépésének. A szalmás növényt elragja a tövénél és az így ledöntött szál kalászáat vagy azonnal elfogyasztja a helyszínen, vagy léscskébe hurczolja, melynek egyik részét, mintegy éléskamrának rendezi be. Egy ilyen kamrában össze van halmozva néha két kilogramm szem is, úgy hogy már 50 poczkok egy métermázsát szállíthat el a gazda remélt terméséből, melybe még nincs beszámítva az a másik nagy mennyiség, melyet részben elköltött, vagy a kalászból kivert és aztán a földön ott hagyott. És így igen hihető az, hogy pl. 1801-ben a francia Vendée megyében poczkok által okozott kár 1.361.865 frtra rugott.⁵⁾ A mely gabonában a poczkok pusztítását már aratás ideje előtt megkezdte, ott úgy látszik, mintha a vetés le volna aratva.

De kártékony a poczkok a téli vetésekre is, mert pusztító munkáját nem zavarja meg a téli álma. Ha a fagyasztó időben odvában is marad, mialatt az odahurczolt maggal él, nyughatatlan természete kihajtja lyukából még akkor is, ha a földet hórteleg is takarja. Lyukat fur abban is és napsütötte téli napokon neki megy a vetésnek csak úgy mint őszzel. Ha pedig hó sincs, a tél pedig száraz, akkor az ilyen poczkok-lepett vetésből alig fog hasznot látni a gazda.

A kalászosokon kívül pusztítja a poczkok a hüvelyes veteményeket, kivált azoknak termését; egyéb hiányában pedig neki megy a répaféléknek (marha-, cukor-, sőt a sárgarépának is), de ez utóbbit csak a végső szükségben lepi el nagyban, mert ez a leves táplálék hasmenést okoz, a mi őszzel a poczkokra nézve halálhozó szokott lenni.

Télen különösen sokat szenved a poczkoktól a repce, a téli káposzta, a herések és luczernások, de ez utóbbi kettő igen sokat szenvedhet tőlük a nyár és az őszi folyamán is és egércsapásos évben nem ritkaság az olyan herés, vagy luczernás, melyet a poczkok «kaszáltak» le.

Ha a tanyák környékén nincs más pusztítani való, a poczkotömeg lassankint a szomszédos földre húzódik és végzetes munkáját megkezdte itt is. De ennél nagyobb utat nem tesz, ez az ő összes vándorlása.

Azt hiszem, hogy ezek után nem kell külön adatokat felhoznom, hogy kimutassam mennyire veszedelmes állat lehet a poczkok a mezőgazdaságban, ezekből eléggé kilátszik az, de aztán tudja azt minden magyar gazda is. És épen ez a nagymérvű kártékony és az a nagy veszteség, melyet a poczkok okoz, kényszeríti a gazdát, hogy ragadjon meg minden eszközt, a melylyel e veszedelmes ellenségét, ha nem is irthatja ki, hát földjén legalább olyan korlátokba szorítja, hogy az jelentékeny kárt ne okozzon.

A módok és eszközök, melyek a poczkok ellen beválnak, a következők. A gazda e tekintetben legokosabban teszi, ha nem várja be a poczkok elszaporodását, hanem földjét folyton figyelemmel kíséri és a poczkok üldözését már akkor kezdi, mikor azok száma még jelentéktelen. Ez pedig télen és tavasszal történhetik, ha t. i. egércsapás nincs.

Az egér és poczkok irtásának legközönségesebb módja az agyonverés. A kinek módjában van és felesleges munkaerővel is rendelkezik, az az embereit külön is küldheti ki, hogy a poczkokat lapos végű furkókkal, vagy csomóba kötött erősebb fűvesszőkkel csapják agyon, de legjobb ha azt szántáskor teszi, a mikor az eke sok állatot fordít ki a földből. — Az agyonverést össze lehet kapcsolni kiöntéssel is, mert a melyebb lyukakba menekült poczkokat csak így lehet kizaklatni a fészkekből. Az egész poczkok-lepett területnek vízzel való elárasztása, bár sikeres, nem alkalmazható mindenütt, arra azonban, hogy az állatokat egy helyre csödsítsük össze, tehát az alantabb fekvő vidékről egy magasabban levő helyre, vagy kiálló dombra hajtsuk fel, hol azokat aztán tömegesen lehet megsemmisíteni, igen beválk.

Némely helyen az ilyen területet nehéz hengerrel járatták meg, melynek végébe egy szintén nehéz tüskés boronát akasztanak, úgy hogy az ezek alá kerülő poczkokat a henger agyonnyomja, a borona meg szétmarczangolja.

Gayot⁶⁾ a kifutóást ajánlja és az ő ajánlata szerint az eljárás a következő volna. Egy négy lábas pléhládába, mely körülbelül olyan mint a budapesti «legújabb találmányu» vas sporherdek, melyek arról híresek, hogy ott és akkor füstölnek, a hol és a mikor nem kellene. E láda tetejéhez oda kell erősíteni egy fujtatót, az valamivel kisebb lehet mint a faluvégi cigányé; e fujtatóból aztán lehet több gummicsovét az egér és poczkok lyukjáig vezetni. A további teendő ezzel az volna: a pléhládában kénét és hozzákevert rossz posztódarabokat égetünk, hogy azokból jó erősen fojtó gőzök fejlődjenek. E gőzöket a fujtató segítségével a csöveken keresztül a likakba szorítjuk. Az ötlet jó, a munka is jó, de csak addig, míg a fujtatót gondozó munkások meg nem szoknek és a fujtatót meg a poczkokat ott nem hagyják.

(Vége következik.)

Jablonski.

⁶⁾ Brocchi: Traité de Zoologie p. 32.

³⁾ Dr. Ritzema-Bos: Tierisch. Schädlinge und Nützlinge (1891) p. 94—95.

⁴⁾ Id. m. p. 23.

⁵⁾ Brocchi: Traité de Zoologie Agric. p. 31.

A margarin hatása a tejtermékek értékre Franciaországban.

** E lapok hasábjain többször volt már alkalmunk a művajkérés tárgyalásával találkozni. Olvashattuk nem régiben is ama kormányintézkedéseket, a melyeket Európa egyes államai a művajgyártás megakadályozására több-kevesebb eredménnyel hoztak; s míg egyrészt ezek nyomán minden magyar gazda csak örömmel látta, habár csak felsikerőkben is, eme törekvéseket, addig szomorodott szívvel konstatalhatta azt is, hogy bizony nálunk ez irányban semmiféle kormány intézkedés nem történt. Pedig nálunk is a baj már felütötte fejét s ha földmívelési kormányunk radikális eszközökhöz nem nyul, a legrövidebb idő alatt tönkre fogja tenni mezőgazdaságunknak alig virágzásnak indult ágát, állattenyésztésünket.

Nem czelom ez alkalommal a kérdéssel behatóbban foglalkozni, csak illusztrációképen számadatokkal akarom amaz óriási veszteséget bemutatni, a mely a francia gazdákat sújtotta a margarin beözönlése következtében.

Franciaország is, midőn a hetvenes években az új világ hatalmas gabonatermelő colossusa, Amerika, gabonájával ellepte az európai piacokat, a nagyon alászállt gabonárák következtében a mezőgazdaságnak egy más jövedelmezőbb ágát, az állattenyésztést karolta föl, mint a mely különösen nagy városok közelében bususan meghozta a gazda fáradozásainak kamatait.

Nem sokáig tartott azonban ez állapot, mert már 1884-ben megjelenik Franciaországban is a margarin, a mely a vajárakat deprimálta; s hogy 8 év alatt mily óriási veszteséget okozott, annak bebizonyítására a legutóbb közzétett statisztikai adatokból közölhetem a következőket.

Franciaországban az 1892-ik évben volt 6,470,00 darab tehén s ezek évenként adtak 110 millió hektoliter tejet. E tejmennyiséget 1600 millió frank értékűnek becsülték, a mit ha kissé magasnak találunk, azért mégis lehet az évi tejmennyiség értékét, hektoliterenként 12 frankot számítva, 1320 millió frankra tenni.

Ezen 110 millió hektoliter tejből $\frac{1}{3}$ rész fogyasztódik mint tej, $\frac{2}{3}$ részből vajai készítenek; a direkt elfogyasztott tej értéke 440 millió frank, míg a vajé 880 millió frank.

Itt jegyzim meg a jelentős azt, hogy ez utóbbi szám minden esetre még jelentékenyebb lenne, ha a margarinnak 1884-ben történt behozatala a természetes vajnak arát tetemesen nem csökkentette volna. Itt van továbbá megemlítve az is, hogy az 1884—1892-ik években a természetes vajnak az ára a margarinbehozatal következtében 60 centtel esett.

Ezen értécsökkenés évenként nem kevesebb mint 252 millió frank veszteséget jelent, 8 év alatt tehát több mint 2 milliárd frankot.

A kormány mindenképen igyekszik a baj orvoslásán, de mint a tapasztalatok igazolják nem nagy sikert ér el. Már 1887-ben intézkedett a vajhamisítók ellen s újabban szigorubb szabályokat léptet életbe. Segélyére jött a «Société des agriculteurs de la France», mely egyesület különösen a vajvizsgálatoknak újabb s gyorsabb módját igyekszik meghonosítani a hamisítások felderítésénél. Kísérletei ugyan nem ismeretesek, de annyit mégis közölhetünk, a mi különben szakkörökben is el van terjedve, hogy a legújabb mód szerint naponként 50 gyanus vaj vizsgálatát lehet végezni.

Nálunk ugyan még nem jelentkezik a margarin hatása ily szembeszökően; de hogy ha érelyes praeventiv intézkedések nem tétetnek, féltő, hogy oda jutnak mezőgazdánk állattenyésztésükkel, a hova szőlőgazdánk jutottak a filloxerával.

Mérge-

A jelen évi nagygálatott arra, hogy takarmány különböző napirendre kerültek s a közönség azon farszámú tekintetben mérgező hatásuk. Ez az akácfa (Robinia sp.) s legújában báró Maréchal évi aug. 19. számában hogy leveleinek feltehetően okozott. Tekintettel a mérgező elterjedt fanem, mely való értékesítése is csak elismeréssel kell vizsgálatát, melyekről pratique f. évi szeptember számol.

A levelekre vonatkozóan nyáron át a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben. A jelen évben egy kis mértékben zöld állapotban a leveleket a nyáron át a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben. A jelen évben egy kis mértékben zöld állapotban a leveleket a nyáron át a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben. A jelen évben egy kis mértékben zöld állapotban a leveleket a nyáron át a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben.

Az akácfa kérgének mérgező hatása a legkisebb mértékben a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben. A jelen évben egy kis mértékben zöld állapotban a leveleket a nyáron át a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben.

A virágokra vonatkozóan a mérgező hatás a legkisebb mértékben a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben. A jelen évben egy kis mértékben zöld állapotban a leveleket a nyáron át a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben.

A hüvelyesek és a gabonák vizsgálat tárgyává a mérgező hatás a legkisebb mértékben a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben. A jelen évben egy kis mértékben zöld állapotban a leveleket a nyáron át a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben.

A magvak zsenge a mérgező hatás a legkisebb mértékben a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben. A jelen évben egy kis mértékben zöld állapotban a leveleket a nyáron át a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben.

A kísérletek össze a mérgező hatás a legkisebb mértékben a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben. A jelen évben egy kis mértékben zöld állapotban a leveleket a nyáron át a juhok és az akác-sövények lemelegedésnek legkisebb mértékben.

Arra nézve, hogy az akácfa mérgező voltáról azon nézetének ad kifejezést, desre vezethető vissza,

Mérge-e az akácza?

A jelen évi nagy takarmányhiány okot szolgáltatott arra, hogy a szakajtóban a lombtakarmány különböző értékesítési módjai újból napirendre kerültek s egyuttal figyelmeztetve lett a közönség azon fajokra is, melyek egyik-másik tekintetben gyanusak, vagy epenséggel mérgező hatásaik. Ezek sorában elég sajátságosan az akácza (*Robinia pseudoacacia*) szintén szerepel s legújabbán báró Mandat-Grancey (a Figaro 1893. évi aug. 19. számában) egyenesen azzal vádolja, hogy leveleinek feltakarmányozása mérgezést okozott. Tekintettel arra, hogy az akácza nagyon elterjedt fánem, melynek takarmányozás utján való értékesítése is felette jelentőséges lehetne, csak elismeréssel kell fogadni Cornevin beható vizsgálatait, melyekről a Journal d'agriculture pratique f. évi szeptember 7-iki számában beszámol.

A levelekre vonatkozólag arra utal, hogy nyáron át a juhok és kecskék szívesen nyulnak az akác-sövények levelei után, a nélkül, hogy a mérgezésnek legkisebb jelét is mutatnák. — A jelen évben egy kis csapat ürrel erre vonatkozólag szintén tett kísérletet, feletetve a leveleket zöld állapotban és főve, lisztel keverve és kenyérré sítve s a vizet, melyben az akácza leveleit főzte, megitta a juhokkal. De egyetlen egy esetben sem észlelt kóros állapot bekövetkezését, miért is kimondhatni véli, hogy az akácza levelei legkevésbé sem mérgezők. Megjegyzendő azonban, hogy az állatok a már lehullt leveleket érintetlenül hagyják s a levélhullást megelőző időben is már alig nyulnak utánuk, tehát a feltakarmányozandó akáczeleveleket mindenesetre még teljesen zöld állapotban kell gyűjteni és szárítani.

Az akácza kérgéről azt tartván a közvélemény, hogy ez a legkárosabb hatása, Cornevin különös figyelmet fordított ennek esetleges megállapítására. A kísérletre fiatal és öregebb fák kérgét használta, melyeket finomra felszeletelve, főve, összevagdala és korpával keverve etetett, végül a főzövet is megitta. Egyetlen esetben sem észlelte az állatok egészségének valamely megzavarását, kivételével némi eldugulásnak, melyet a kéreg tannintartalmának vagy valamely adstringáló hatása más alkatrészeknek hajlandó tulajdonítani. De az észlelt hatás és a megmérgezés között még igen nagy a különbség!

A virágokra vonatkozólag arra lehet emlékeztetni, hogy azokat a gyermekek nyersen, csemege gyanánt eszik, de szokásban van azokat kisütve is fogyasztani, némely ételeket illatosítják a virágokkal, másokban az akácfavirág egészében foglal helyet, pl. omlétekben és pastétekben, de soha nyoma nem volt az ennek következtében beállott megbetegedésnek.

A hüvelyek és a magvak külön-külön tétetek vizsgálat tárgyává, mindenekelőtt etetésre kerültek az augusztus havában szedett hüvelyek, melyek még annyira puhak voltak, hogy az állatok könnyen tudták fogyasztani; mindazáltal pusztán magában csak kisebb mennyiségben, miért is más takarmányfelekkel keverve, valamint főve fel lettek takarmányozva. Az állatok így szívesen ették, valamint megitták a hüvelyek főzésére szolgáló vizet is egészségök legkisebb megzavarása nélkül.

A magvak zsenge zöld állapotban és teljesen megérve takarmányoztattak és a mennyiben e magvakat is csak kisebb mennyiségben fogadták el az ürök, más takarmányfelekkel keverve, nyers állapotban és főve jutottak takarmányozásra, szintén a mérgező hatásnak legkisebb jele nélkül.

A kísérletek összességéből Cornevin azon állítást vonja le, hogy az akácza semmi részben nem mérgező hatása s tehát nagyon sajnós, ha a gazda indokolatlan félelmében megvonja magától azon támaszt, a mit az akáczlomb feltakarmányozásával állatállományának nyújthatna.

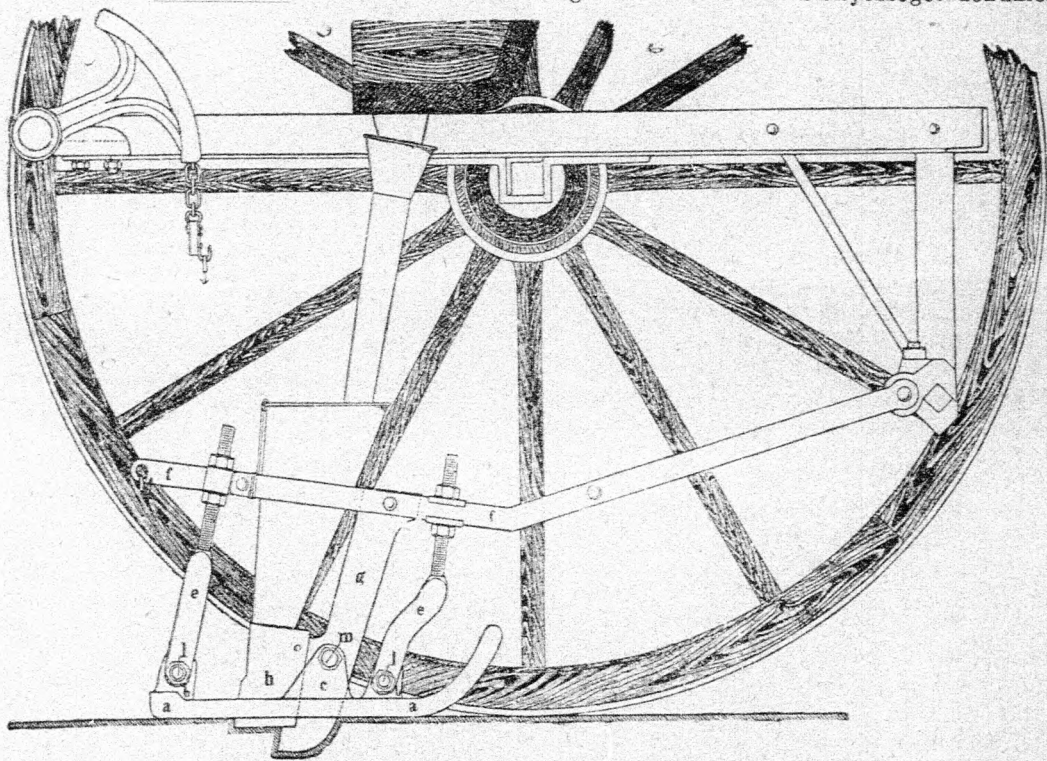
Arra nézve, hogy miként támadhatott az akácza mérgező voltáról való állítás, Cornevin azon nézetének ad kifejezést, hogy ez egy tévedésre vezethető vissza, a mennyiben az akácza

fával egy családba tartozó s hozzá hasonló zánóttal tévesztik össze. E nemből nálunk különösen két faj: a faizanót (*Cythisus laburnum*) s a feketedő zánót (*Cythisus nigricans*) nagyon elterjedt cserjék. Ismert dolog, hogy ezek mérgezők és különösen az alpesi zánót (*Cythisus Alpinus*) minden részében a legveszedelmesebb növényi mérgek egyike. E tekintetben hasonlít a tiszafára, melynek mérgező volta annál veszedelmesebb, mert semmi külső jel, sem ize, sem szaga nem mutat arra. Megtörtént, hogy egy szakácsnő, ki az akácza virága helyett a faizanót virágait használta, ezzel uraságát megmérgezte. S tudvalevő az is, hogy oly állatok, melyek a zánót leveleihez nyultak, mérgezésben pusztultak el.

Tehát az akácza nemcsak a homokvidékek legaldásosabb fája, mely a mely gyorsan nő, oly kitűnő szerszám- és tüzelőfát szolgáltat, nemcsak bő legelőt szolgáltat a döngicselő méhnek, hanem takarmányzűk időben lombjában figyelemre-méltó takarmánypótlékot is szolgáltat. Cornevin vizsgálódásainak alapján, szemben az őt ért méltatlan gyanúsításokkal, tehát bizvást tovább is hangoztathatjuk Petőfivel:

Kedves fák, üdvözölve
És áldva legyetek,
Áldom még azt is, a ki
Titeket ültetett.

Adácsi.

74. ábra. Negro-féle vetősaru-szán.

A Negro-féle vetősaru-szán.

Alábbiakban egy jónak ígérkező szerkezetet mutatunk be, melyet különösen répatermelésnél lehet előnyösen alkalmazni.

A répa vetésénél ugyanis fő az, hogy az elvetett magvak lehetőleg mind egyenlő mélyre jussanak a földbe. Szükséges pedig ez azért, hogy a kikelés egyenletesen, egyszerre történjék és így a megművelés, de különösen az első kapálás meg legyen könnyítve.

Negro a vetés egyenletes mélységét az által akarta elérni, hogy a vetősarut egy bizonyos mélységre beállítva, helyzetében oly módon rögzíti, hogy az sem feljebb, sem lejjebb nem mehet.

A 74. ábra szerint ezen szerkezet áll egy széles szántalp alaku *a* vaslappól, melynek felső felületén a vetősaruhoz való megerősítés czéljából *bb* és *cc* lapok vannak, míg alsó felülete le van köszörülve illetve simítva, hogy munka közben könnyen csusszon a földön. Ezen szántalp közepén van egy, az illető vetősarunak megfelelő nyílás, melybe a vetősaru oly mélyen illeszhető bele, a mely mélyen azt járni akarjuk. A saru-szán a vetősaru *f* vezető karjához *ee* feszítősavarral van hozzáerősítve, melyeket a szán *bb* lapjaihoz *ll* csavarok szorítják hozzá. Ezen feszítősavarrak azonban nem csak a szántalp rögzítésére valók,

hanem azok segítségével a vetősaru is magasabbra vagy mélyebbre állítható, a saruvezető karon lévő anyacsavarok meghuzása vagy lazítása által. Azonkívül a vetősarunak a talajhoz való hajlása is szabályozható velük.

A *cc* lapokon át egy-egy *m* állító csavar megy át, melyek arra szolgálnak, hogy, mikor már az *a* szántalp a kívánt helyzetbe be lett állítva, a *g* vetősaru helyzetében mikor, is a *h* hüvelynek legalább 10 mm-nyire kell a szántalpon át érni, rögzítették.

Mint látjuk, ezen szerkezet elég egyszerű és járása is elegendő biztos, úgy hogy az elvetett mag legnagyobb része valószínűleg egyenletes mélyre jut a földbe.

Az erőmérővel tett kísérletek szerint minden egyes ily vetősaru állítólag $2\frac{1}{2}$ —3 kg. vonóerőt igényelt, a mi, ha csak a repavetésnél lesz alkalmazva, nem igen fokozza az erőszükségletet.

A gabonavetéshez azonban, különösen a szélesebb vetőgépekhez már nem tartanók előnyösnek e szántalpak alkalmazását, mert pl. egy 17 vagy 21 soros vetőgépnél 51—63 klgr.-al több vonóerő szükségeltetne, mi az amugy is nehéz gépet még inkább nehezítené. — Répavetéshez azonban, tekintve az előbb felhozott okokat, előnyös lehet. Az ácsi czukorgyárnál tett kísérletek legalább a szerkezet előnyösségét dokumentálták.

Ezen saru-szánt eddig R. Ph. Waagner készíti Bécsben (VI. Magdalenen-strasse 24) és egy teljes szerkezet ára 7 frt. A megrendelésnél az illető vetőgépről egy sarut az *f* vezető karral együtt be kell küldeni, mert a szerint lesz a szán hozzá készítve. S.

Némely főzeléknövény őszi vetésének előnye.

Némely főzeléknövények őszi vetése két okból is ajánlható, egyrészt mert ezáltal a lassan csirázó növényeknek tavasszal gyorsabb vagy biztosabb fejlődését segítjük elő, de másrészt az őszzel vetetteket korábban is értékesíthetjük, mint a tavasziakat. Tavaszi vetésnél némely mag, ha száraz időjárás uralkodik, igen későn kel ki, míg ellenben az őszzel elvetett gyorsabban és biztosabban csirázik. Van egy hátrányos oldala is az őszi vetésnek és ez az, hogy igen gyakran a tél folyama alatt sok mag elpusztul, a mi ugyan tavaszi vetésnél is előfordulhat, de szabályszerint ritkán következik be.

A téli hideg iránt érzéketlenek a carota, a répa, a petrezselyem, a pasternak, a paréj, a saláta, a kapor, a petrezselyemgyökér, a turbolyarépa s több más főzelék félek magvai. Nem mindenütt érzéketlen a zeller, a vörshagyma, a póré stb. magva, de mégis meg lehet azok őszi-vetését kísérteni; de ajánlatos lomb vagy trágya-

ből álló védő földréteget az elvetett helyre tenni, a mit tavasszal eltávolíthatunk, miután az utóbb említett növényeket nem minden körülmények közt lehet trágyázni s e védő trágyaréteget csak is akkor hagyjuk ott tavasszal is, ha meg vagyunk róla győződve, hogy e trágyára a talaj nagyon rászorul. E takaró némely esetben az első helyen felsorolt növényeknél is ajánlatos, mert megvédi a magot télen az erős hidegtől, tavasszal a nagy szárazságtól s azonkívül jó trágya is a még zsege növényekre.

Figyelnünk kell azonban az őszi vetésnél arra, nehogy az elvetett magvak még az őszi csirázásnak induljanak; épen ezért tartózkodni kell úgy az igen korai vetéstől, mint az elvetett magvak öntözésétől, mely körülmények a csirázást nagyban előmozdítják. Az ez évben termelt magvak kevés hajlandóságot mutatnak a csirázásra, míg ellenben az előbbi években termelt magvak az őszi vetésnél korán kelnek és csiráznak; de a legtöbb mag, ha azok vetése október végétől a tél beálltaig tart, épenséggel nem csirázik; épen azért előbb említett időszak legalkalmasabb a főzeléknövények őszi vetésére.

p.

A borkő.

Megérkezvén a szüret ideje, időszereinek tartjuk Dr. J. Bersch-nek «Der Weinstein» című tanulmányából egyet-mást, mintegy emlékeztetőül, közölni.

Az érett szőlő frissen sajtolt nedve, a must, viz, cukor, fehérnyanyagok, szabad savak stb. mellett még többféle sókat is tartalmaz, melyek közül különösen a fosforsav és a borsav sója bir a borkészítésnél fontossággal. A fosforsav sói részint a must erjedésénél mint a seprű fontos tápanyagai szerepelnek, részint a kiforrított kész borból maradnak feladatlanul és annak értékes diatetikus tulajdonságát öregbitik. A borkősavas sók egy kis részét szintén felemészti a seprű, de jóval nagyobb része változatlanul jut át a kész borból. Ezek azon sók, melyeket *borkő*-nek neveztek el, valószínűleg azért, mert kőszerű tömegben válnak ki a borból.

A *nyers borkő*, azaz a borból kiváló borkő, vegyi összetételét savanyu borsavas káli és borsavas mészt, kis mennyiségben festőanyagok, fehérnye és más szerves vegyületek képezik.

E két só mennyiségi aránya a borkőben igen különböző; vegyelemzésnél találtak borkövet, melyben csak 0-8% borsavas mészt volt, míg egy másik borkőben 87% borsavas mészt is konstataáltak; viszont más borkőben találtak 41-90% borsavas kált.

A nyers borkő ezen két főalkatrészeinek tulajdonságai a következők: A borsavas mészt egy, a vízben oly nehezen oldódó anyag, hogy azt majdnem teljesen oldhatatlannak lehet tekinteni. De oly folyadékban, mely szabad borsavat és almasavat tartalmaz, (milyen pl. a szőlőmust) meglehetősen könnyen oldódik. A savanyu borsavas káli, (melyet a vegyészeten rendszerint egyszerűen csak «borkőnek» neveznek) egy a hideg vízben csak nehezen oldódó só, mely azonban forró vízben meglehetősen könnyen oldódik. Ha savanyu borsavas kálioldathoz alkoholt (spiritust) öntünk, a só még nehezebben lesz oldható s ennek következtében annál inkább kiválik a folyadékból, minél több alkoholt tettünk volt az oldathoz.

A nyers borkövet alkotó ezen két sónak itt felsorolt tulajdonságaiból magyarázható tehát meg azoknak viselkedése a must erjedése és a bor ülepedése alatt.

A must főrjedése alatt kiváló seprű főanyagát legnagyobb részét az erjesztő gombák sejtjei képezik, keverve a nyers borkő számtalan apró, csillogó jegecseivel. Ez utóbbiak kiválása azáltal jó létre, hogy az erjedő folyadékban csakhamar nagyobb mennyiségű alkohol képződik, mely anyag, mint már említettük, a borkő oldhatóságát nagyon csökkenti. Ha az erjedés befejeztével a bor lassanként az öt környező levegő hőfokára hűl le, ismét csökkenik a borkő oldékonysága s

ezáltal ismét kiválik a folyadékból egy bizonyos mennyiség. Miután az apró jegecsek kiválása és képződése lassan történik, egyúttal a bor is bizonyos fokban derül, mert a leszálló borkő jegecsek a borból lebegő szilárd testecskéket is magukkal viszik le az edény (hordó) fenekére s így a bor később egészen derítve lesz.

Az ászokhordóban levő kész borból is folytonosan válik ki borkő. Az elpárolgás által a hordóból eltűnt bort tudvalevőleg feltöltéssel pótolják s ezen hozzátöltött borral mindig új és új tömeg borkő kerül a hordóba. Csakhogy az eredeti bor éppen annyi borkövet tartalmaz oldott állapotban, a mennyit az, összetétele és a pincze hőmérséke szerint egyáltalán feloldva tartalmazhat; ez egy telített borkőoldat, vagyis nem képes már több borkövet feloldani s ezért kell a felesleges borkőnek kiválnia. Miután azonban ez a kiválás lassan megy végbe, a borkő sűrű tömegben rakodik le a hordó fenekén, úgy hogy régi nagy hordókban néha több centiméter vastag réteget alkot.

Azért épenséggel nem czélszerű az ászokhordókat oly sokáig szakadatlanul használni, míg ily vastag borkőréteg képződött, mert ez csökkenti a hordó fájának áteresztő képességét, a minnek az a következménye, hogy a bor az ilyen hordókban csak nehezen érik meg (dass sich der Wein nur schwer ausbaut). Még sokkal károsabb azonban egy olyan hordót, melyben már vastagabb réteg borkő képződött, egy ideig üresen állni hagyni, mert a borkő olyan anyag, mely nyirkos állapotban hamar bomlásnak indul s ezt átviszi azon borra is, melyet az ilyen hordóba töltöttek, mely azután csakhamar megromlik. Éppen ezért elengedhetlen az ászokhordókat időnként kinyitni, a bennük lerakodott borkövet alaposan kikalapálni s a hordót, mielőtt újból használna lenne, kénezni, vagy a mi még jobb kigőzölni.

Ha a teljesen tiszta, derült és kész bort huzamosabb időn át oly hőmérsékletnek tesszük ki, mely csak néhány fokkal is alacsonyabb mint az ászokpincze hőmérséklete, a bor derültsége elvész. Felhős, zavarodott lesz, de egy idő múlva ismét magától megderül és pedig oly módon, hogy a derülés felülről lefelé halad, míg végre az edény fenekén egy finom, üvegliszthez hasonló csapadék képződik. Ezen csapadék parányi borkőjegecsekből áll, mert a borkő a hőmérséklet-csökkenésével kevésbé oldékony lett. Miután ez a kiválás természetesen a palackozott bornál is megtörténik, a palackbor pinczének valamivel melegebbnek kell lenni, mint az ászokpinczének. Ha az ilyen palackbor-pincze csak rövid időre is lehül, már bajt okoz annyiban, hogy nem igen veszik meg az olyan palackbort, melyet ha felrúzunk, finom homokszzerű csapadék homályosít el. Éppen ezért szokta sok borkereskedő télen a borszállítást a minimumra redukálni, mert fűtött, a borszállításra berendezett vasuti kocsik nem állván rendelkezésre, kénytelen a bort a hideg waggonokban szállítani, hol az csakhamar zavaros, felhős lesz. Már pedig az ilyen bort fogyasztásra nem lehet áruba bocsájtani.

A hordókból nyert borkő értékes anyag, mennyiben részint (a kereskedelemben *Cremor tartari* néven ismert) tiszta savanyu borsavas káli előállítására, részint borsavgyártásra használják. Miután azonban nem mindenkinek van alkalma a nyert borkövet azonnal értékesíteni, azt huzamosabb időn át csak bizonyos kezelés mellett lehet eltartani. A borkövet ugyanis előbb tökéletesen ki kell szárítani és azután egy teljesen száraz, a nedvességtől abszolút védett helyen kell raktározni, mert a nyirkos borkő, mint már említettük, igen könnyen megpenészedik s ennek következtében teljesen el is romolhat. S.

A hus konzerválásáról.

× Hajókon, hadjáratok alkalmával s minden olyan esetben, a mikor friss tápszereknek a beszerzése lehetetlen, nagy fontossággal bir a hus czélszerű konzerválása. S épen azért gyakorlati fontosságú munkát végeztet a berlini *Friedrich-Wilhelms-Institut* vegytani és egészségügyi la-

boratoriumában *Plagge* és *Trapp*, a midőn az eddig ismert konzerváló módszereket alapos vizsgálat tárgyává tették.

Az Angliában, Németországban, Franciaországban és az északamerikai egyesült államokban szabadalmazott módszerek részint a *vízelenítésben* (elpárologtatással vagy kipréseléssel), részint a *levegőtől való elzárásban* (állatoktól, növényekből vagy ásványokból eredő s a levegő részére át nem járható bevonatokkal, vagy légmentes edényekkel) állanak, vagy pedig *hidegnek* (fagyasztás, jégre helyezés, lehűtött helyiségekben való tartás) vagy *fertőtlenítő anyagoknak* alkalmazásában.

Minden használható konzerváló eljárástól megkívánható, hogy a következő feltételeknek megfeleljen: 1. A konzervált hus teljes, vagy legalább megközelítőleg teljes tápértékkel bírjon. 2. Kinézés, szag és íz szempontjából a nyers vagy a frissen készített hústól lényegesen ne különbözzék. 3. Még kedvezőtlen körülmények között is eltartható legyen. 4. Alkalmas maradjon mindenféle elkészítésre. 5. A csomagolás csekély súlyú és könnyen nyitható legyen. 6. A konzervált hus ára ne sokban legyen magasabb, mint a frissé. 7. Hosszabb ideig tartó élvezés után se gyakoroljon káros befolyást. Sajnos azonban, hogy jelenleg egyetlen olyan eljárás sem ismeretes, a mely mindezen feltételeknek megfelelné s leginkább megközelíti még ezeket az újabb forgalomba hozott s dobozokban árult konzervált hus.

Az egyes eljárások ellenében lényeges kifogások emelhetők. A *vízelenítés útján* nyert termékek az európai ízlesnek nem felelnek meg, de az ilyen hus nem is minden körülmények között tartható el. A *lehűtési eljárás* ezidő szerint még igen drága és nem mindenütt alkalmazható. A *levegőtől való elzárás* eredménye bizonytalan. A dobozokban konzervált husnak meg van a tápértéke, de az olcsóbb és a szegény ember részére is megszerezhető konzervált husnak nincs meg az a kellemes íze, a mi a friss husnak és a csomagolás miatt, de meg azért is, hogy a felnyitás után hamar elromlik, még mindig drága. A *fertőtlenítő szer* pedig ezideig egy sem ismeretes, a mely a hus külső tulajdonságainak és tápértékének megtartása mellett és a nélkül, hogy ártalmassá válnék, tartósan konzerválná a húst.

Ezen kísérleteken kívül *Plagge* és *Trapp* is végeztek vizsgálatokat, a melyek mindenekelőtt megerősítették *Gärtnernek* azon állítását, hogy a bakteriumok a kötőszöveti rostok mentén hatolnak be a husba és pedig a hosszirányban könnyebben, mint a harántirányban. A kísérletek úgy történtek, hogy 10 cm. elfolyósított agart vagy gelatinát tartalmazó csövekbe rothadó husrészleteket tettek s azokat elkeverve, a megszilárdulás után megfordítva, vízzel vagy higanynyal telt edénybe helyezték s a vizsgálandó gázokkal megtöltötték, illetőleg a vizsgálandó anyagot úgy vezették be, hogy az elzáró folyadékon uszott. A fertőtlenítő hatást aztán abból ítélték meg, hogy a felületen rétegekben fejlődtek-e bakteriumok. Ily módon megállapították, hogy a kőeny, éleny, szénsav, világító gáz, szénéleg, kénsav, salétromsav, sósav, lysol, anilinolaj, benzoe-, fahéj-, propion-, tej- és vajsav, thymol, naphthalin és chinolin egyáltalán nem, az eczetaether alig bir fertőtlenítő hatással, ellenben a baldriansav, terpeninolaj, benzol, petrolaether és hangyasav 1 mm., köménymagolaj 2 mm., lavandulaolaj és jod 3 mm., anizsolaj 4 mm., aether 5-10 mm., kámfor, patchouli 5, aetheres állatolaj 7, karbolsav, amylalkohol, tolnol, pyridin 10, eczetsav, paraldehyd, aethyleuchlorid, benzol, kénköveg, aethylalkohol, fahéjolaj, acetol 15, brom 16, chlor 17, mustárolaj 21, chloroform 17-21, kénessav 27, amylnitrit 18-30 és az ammoniak 40 mm. mély rétegre volt hatásos.

Gyakorlati szempontból azonban ezen vizsgálatok sem oldották meg a kérdést, mert még az esetben is, ha erősebb fertőtlenítő hatással bírnának is a vizsgált anyagok, alkalmazásukat legnagyobb részben megakadályozza azon körül-

mény, hogy ben tápérték (Centralblatt

A miskolczi tése az 1893

(Bérlőosztály a malmok. — A kivándorlás Gazdakörök és műbortörvény törvény. — Pénzügyintézetek.

Jelen gazdasági v kimerítően ismertettek, rá, a mely is szellőztes

Az ált megemlítés sági termék jelentés ez bőségre, m teke jeletéke fordult a tők meg a kam hogy ime egészséges

Igaz u állandó cső szabad kor tető a bérlő bíró bérlő könnyen gy kodoan itél s beismeri, konjunktúra minőséget, színű, hogy matlanságot

A jelen elrejtett ny annak mag

A gab a tözsdét v különbözeti talaja.

Érdeke kivándorlás csak sajnál tokkal nem területén, k melynek kő munkáskéz czukorrépa-dekes a do folytán ép a munkáshian részre szorí munkáskézre nép mégis a megye alk felé fordulna

Mint az kamara jele s noha már ban figyelme kedelmi min noha nagyobb tettek is wagtakat hivato károkat okoz megtorlodás hogy az áll ket egyrészt alkalmul sz lésére csábit borküldemé remennek.

Megem dasági egye kiváló mük

mény, hogy a hus szagát, ízét, kinézését s részben tápértékét is lényegesen megváltoztatják. (Centralblatt f. Bakteriologie, XIII., 23. sz.)

Dr. R. J.

Könyvismertetés.

A miskolci kereskedelmi és iparkamara jelentése az 1892-ik év közgazdasági viszonyairól.

(Bérlősztyá megteremtése. — Román és szerb buza és a malmok. — A különböző üzletek káros hatása. — A kivándorlás és a munkáshiány. — Waggonhiány. — Gazdakörök alakítása. — Az időjárás táviratok. — A műbortörvény. — Egy eset a sok közül. — A védjegytörvény. — A vasuti szállítások és a közös bíróságok. — Pénzintézetek, szövetkezetek. — A katonaság és a tüztöltés.)

Jelen kamarai jelentés, noha kerülete mezőgazdasági viszonyaival korántsem számol be oly kimerítően és terjedelmesen, mint az előzőleg ismertettek, sok oly érdekes eseményekre mutat rá, melyek érdemesek arra, hogy lapunkban is szellettessük.

Az általános részben semmi nevezetesebb megemlítésre méltót nem találunk. A mezőgazdasági termékekről szóló részben utal a kamarai jelentés ez utóbbi években tapasztalható pénzbőségre, melynek folyamanyakép a birtokok értéke jeletékenyen emelkedett s kiváló előszeretettel fordult a tőke a bérletek felé. Igen helyesen jegyzi meg a kamarai jelentés e jelenségből kifolyólag, hogy ime ez volna a kedvező alkalom egy egészséges bérlősztyá megteremtésére.

Igaz ugyan, hogy másrészt a gabonaárak állandó csökkenése, a szerb és román buza szabad konkurrencziája legkevésbé sem kecsesítő a bérlőre nézve, megfelelő szakértelemmel bíró bérlősztyá azonban e nehézségeket is könnyen győzné le. Igen helyesen, noha tartózkodóan ítélt a román és szerb buza versenyéről s beismeri, hogy hazai malmaink kedvezőtlen konjunkturák között bizony igen gyakran nem a minőséget, hanem az olcsóságot keresik s valószínű, hogy oláh buzát dolgoznak fel, bizalmatlanságot kelteve a magyar liszttermékek iránt.

A jelentésben olvasunk a tőzsdé ellen is egy elrejtett nyilatkozatot, a nélkül azonban, hogy annak magyarázatát találjuk.

A gabonakereskedelem pangásával a jelentés a tőzsdét vádolja, valószínű, hogy ennek okát a különböző üzletek mértéktelen elharapódzásában találja.

Érdekes a jelentésnek az a része, mely a kivándorlás és a munkáshiánnyal foglalkozik s csak sajnálhatjuk, hogy e részben bővebb adatokkal nem szolgál. A kivándorlás a kamara területén, különösen Gömör megyéből, élénk, a melynek következményeképp már is érezhető a munkákész hiánya, különösen azóta, hogy a cukorrépa-ültetés nagyobb mérvet öltött. Érdekes a dologban az, hogy a cukorrépa-ültetés folytán ép a megye alsó részéből mutatkozik a munkáshiány, míg a kivándorlás inkább a felső részre szorított s így, noha a közel vidéken munkákészre volna szükség, azért a felső vidéki nép mégis inkább Amerikába vándorol, mintsem a megye alsó részén kinalkozó kereseti források felé fordulna.

Mint az előző jelentések, úgy a miskolci kamara jelentése is a kocsihiányról panaszkodik s noha már az előző években újabb és újabbban figyelmébe ajánlotta e körülményt a kereskedelmi miniszternek, e bajon alig lett segítve; mert noha nagyobb mérvű újabb megrendelések eszközöltettek is waggonokra, ezek inkább a már elhasználtakat hivatottak pótolni. A waggonhiány különösen károkat okozott a borszállítás körül; ezek az áruk megtorlodásának tulajdoníthatók, továbbá annak, hogy az állomásokon sokáig hevert küldeményeket egyrészt tévesen irányították, másrészt pedig ez alkalmul szolgál arra, hogy a hordók megkezelésére csábítsák a személyzetet, s így sokszor kitűnő borküldemények vízzel felöntetvén, teljesen tönkremennek.

Megemlékezik a tavalyi jelentés a megyei gazdasági egyesület működéséről, melyek mindegyike kiváló működést fejt ki, mindazonáltal helyesen

jegyzi meg, hogy ez egyesületek inkább folyó gazdasági kérdések megoldásával foglalkoznak s sokkal nagyobb mérvben vannak igénybe véve sem hogy az élet apró szükségleteire kiterjeszhetnék figyelmüket, ép azért a megyei gazdasági fejlődésre nagy fontosságú körülmény volna, ha illető gazdasági egyesületek a lokális ügyekkel inkább bajlódnának *gazdakörököt alkotnának*.

Az időjárás táviratok is felkeltették a kamara, különösen a kamara területén működő gazdasági egyesületek érdeklődését, sajnos azonban, hogy ez intézmény még nagyobb elterjedést nem nyert, mert a jelzések csakis nagyobb távirat-állomásokon függeszthetők ki s a közönség vagy nem vagy véletlenségből nyer róla tudomást; ép azért javasolja a jelentés a miniszternek, hogy minden táviratállomáson, mely mezőgazdasági szempontból fontos, a jelzések kifüggesztessenek, ezenkívül gazdasági egyesületek, gazdakörök kereskedelmi és ipartestületekkel díjtalanul közöltesse a táviratokat, valamint hogy a nagy közönségre hozzáférhetőbbé váljanak, a községházánál függesztessenek ki.

Foglalkozik a kamara jelentése a műbortörvényvel is. A borhamisítás úgy a kül mint a belföldön erősen lábrakapott s mint tudjuk, a külföld nem egy országban már törvényileg vetettek neki gátat.

Hogy hazánkban is okadatolt elég rámutatunk a jelentésben közölt *egy esetre*, a hol egy egri cég egy Dunán tuli cégtől ajánlatot kapott, melyben utóbbi jó fehér bort 7 frt 16 kr. jó sötét siltet 7 frt 15 kr, vörös bort 7 frt 18 kr, prima ó vörös bort 7 frt 22 kr, prima villányit 22 frtért h-ként kínált, holott a szóbanforgó borvidéken alig volt a mult évben termés s a termelt must maga 28—30 frton kelt.

Örvendetes dolog, mint a kamarai jelentés megjegyzi, hogy egy a termelők, mint a nagykereskedők pinczéiben még tetemes ó-borkészletek találhatók, melyek ép a magyar borok iránt külföldön megingott bizalom folytán csak nagy nehezen helyezhetők el; ép azért sürögösen kéri a minisztert a kamarai jelentés, hogy a *védjegytörvény* keresztülvitelét minél hathatósabban követelje, valamint diplomáciai képviselők útján odahasson, hogy azok a külföldi hamisításoktól megvédessenek. Ugyancsak e helyütt panaszkodik a jelentés, hogy a borkereskedelem ép a pontatlan és hűtlen vasuti szállítások folytán tetemes károkat szenved s midőn a *szállítók hártérítési igénynyel* fordulnak a vasutakhoz, legtöbbnyire igénykeresetükkel elutasítatnak. E panasz évről-évre mind körvonalozottabban nyer kifejezést s végre isoda fog vezetni, hogy — mint azt lapunkban máregy ízben kifejtettük volt — *közös bíróságok* alkottatnának az érdekeltek és vasuti társaság megbízottjaiból, a mely az ilyen kármegetérítési igényeket elbíralni volna hivatott.

Kimerítően foglalkozik a jelentés a *pénz- és hitelintézetekkel*. A pénzintézeteknek úgy látszik a mult évben országszerte bő aratásuk volt. A kamara kerületének 25 pénzintézete közül 16 mutat ki 10% on felüli osztalékot, sőt a hevesmegegyi takarékpénztár valószínűleg az összes pénzintézetek között egyedül fog állani e tekintetben, a mennyiben nem kevesebb, mint 133-30% osztalékot juttatott részvényeseinek; a mi még akkor is, ha a befektetett tőke 20%-os javadalmaztatásának felel meg, ha az 1846-ban befizetett 21,000 forint alaptőkéhez az azóta 125 000 frtra felszaporodott tartalékalapot hozzáadjuk. A pénzintézetek virágzása, a kölcsönkamatok leszállítása daczára sem juthat a kiscgazda olcsó hitelhez és ép ezért a kamara jelentése szivesen emlekszik meg a borsodmegyei *hitelszövetkezetek* létesítése ügyében megindult mozgalomról s csak azt óhajtja, hogy e szövetkezetek ne csak a kiscgazdát, hanem a kiscparost és kiscereskedőt is vonják be keretükbe, miután ezek ép annyira mostoha helyzetben vannak, mint magok a mezőgazdák.

A tüzbiztosításról referálva, a jelentés egy igen gyakorlati eszmét vet fel akkor, a midőn javaslatba hozza, hogy a *katonaság a tüztöltásokba* begyakoroltassék, noha ép azokon a he-

lyeken, hol katonaság tartózkodik, nagyobb központok, hol legtöbb esetben szervezett tűzörség működik, de nem tagadhatjuk az eszme életrevalóságát kiváltképp azon szempontból, hogy az egyes gyakorlati fogásokba betanított katonák a szolgálati év leteltével falura jutva, magvát képezhetnék az országosan szervezendő tűzörségnek. *Rubinek Gyula.*

A budapesti kir. állami vetőmagvizsgáló állomás 1892-ik évi jelentése.

A budapesti magvizsgáló állomásra megvizsgálás végett alapításának első évében 1881-ben 45 mag és egyébféle mintát küldtek be, 1882-ben 345-öt, 1883-ban 213-at, 1884-ben 535-öt, 1885-ben 642-öt, 1886-ban 850-et, 1887-ben 1138-at, 1888-ban 1397-et, 1889-ben 2025-öt, 1890-ben 1779-et, 1891-ben 3353-at, 1892-ben 7325-öt.

Összegezve a beküldött mustrakon végezett vizsgálatokat, volt közöttük:

Arankára való vizsgálat	6643
Csiráztatás, a csíraszám százalékos megállapítása végett	807
Csiráztatás, a csíraszámok kg.-onként való megállapítása végett	18
Csiráztatás, a csírázási érely megállapítása végett	82
Viztartalom-meghatározás	82
Tisztaságra való vizsgálat	68
100 mag súlyának meghatározása	82
Növény-meghatározás	12
Azonosságra való vizsgálat	6
Szénaelemzés	1
Korpavizsgálat	6
Olajpogácsa-vizsgálat	1
Órlótt paprika-vizsgálat	2
Lisztvizsgálat	4
Lisztesség meghatározása sörárpakon	64
Térfogati súly meghatározása sörárpakon	64
Héjvastagság	64

A vizsgálatok zömét az arankára való vizsgálat teszi ki. Ez voltaképp az állomás leghasznosabb munkássága is, mert a hereféle magvak leplombozása által lehetővé teszi az állomás, hogy a gazdaközönség arankamentes vetőmaghoz jusson.

Leplombozott az állomás az elmúlt évben 2715 zsák luczerna és 1442 zsák lóheremagot, a kettőből összesen 4757 zsákot, vagyis 1451 zsák luczernával és 920 zsák lóherével, a kettőből összesen 2371-gyel többet, mint 1891-ben. Nem volt leplombozható 800 zsák luczerna és 1272 zsák lóheremag aranytartalom miatt, ezeket is beszámítva összesen 6229 zsák lóhere és luczernamagot vizsgált át az állomás plombozás czéljából.

Megjegyzendő, hogy egy zsák alatt egy métermázsás zsák van itt érte, nincsenek közé számítva, sem egyáltalán számba véve az 5, 10, 20 és 50 kilós zsákok, minőknek leplombozását mindjobban kívánják.

A magvizsgáló-állomások tulajdonképpen a gazdaközönség használatra állítottak fel, sajnos azonban a gazdák az állomást csak igen csekély mértékben veszik igénybe, ennek daczára indirekt uton is igen nagy hasznára van az állomás a gazdaközönségnek, különösen a zsákplombozások által.

Az összes vizsgálatok tekintetében a lefolyt évben 19 magkereskedő összesen 6475 esetben vette igénybe az állomást, míg gazdák csak 769 esetben, ebből azonban egyedül gróf Teleki Arvédra több mint fele, 404 esett esik.

Kivánatos volna bizony, ha a gazdaközönség nagyobb figyelemre méltatná ezen nagy költséggel fentartott hasznos intézeteket, pedig a hozzájuk férés is lehetőleg meg van könnyítve, a budapestin kívül minden gazdasági tanintézetben van egy-egy magvizsgáló-állomás, a melyek a legfontosabb és leggyakoribb vizsgálatokat, mint az aranka, csiráztatás és tisztasági vizsgálatokat a gazdáknak *díjmentesen* végzik.

Thaisz.

Rendelet

a mesterséges borok készítésének és azok forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló 1893. XXIII. t. cz. végrehajtása iránt.

Az 1893. XXIII. t. cz. 1894. évi január hó-4-én lép életbe. Ezen törvénynek kellő végrehajtása iránt a földművelésügyi, pénzügyi és a belügyi miniszter urakkal egyetértőleg a következőkben foglalt rendelkezések szoros szem előtt tartását rendelem.

I. Rész.

1. §.

Az 1893. XXIII. t. cz. 1. §-ának rendelkezése feltétlenül tiltja a mesterséges bor készítését vagy gyártását, ugyiszintén ily bornak bármily módon forgalomba hozását.

Ugyancsak az 1. §. második bekezdésében foglalt rendelkezésnél fogva tiltva van azokat az anyagokat, a melyek mesterséges bor készítésére vagy gyártására szolgálhatnak, erre a célra s ezen a czímen hirdetni vagy bármily módon forgalomba hozni.

Miután azonban a természetes mustnak javítása, illetve az okszerű pinczekezelés szempontjából bizonyos anyagoknak használata a törvény 2. §. negyedik bekezdése értelmében meg van engedve, ennél fogva különbséget kell tenni

a) oly anyagok közt, a melyek mesterséges bor készítésére vagy gyártására szolgálhatnak ugyan, de a melyeknek az okszerű pinczekezelés céljaira való használata meg van engedve (lásd alább a 2. §. A) I—V. és B) aa—ii) pontjait) és b) oly anyagok közt, melyeknek alkalmazása még a mustban és az okszerű pinczekezelésnél is feltétlenül tiltva van.

Az a) pont alatti anyagok kifejezetten hirdethetők és forgalomba hozhatók a borkezeléshez való használatra vagy alkalmazásra, a b) pont alatti anyagoknak ellenben ily czímen való hirdetése vagy forgalomba hozása tiltva van.

2. §.

A törvény 2-ik §-ának meghatározása szerint mesterséges a bor, ha az

a) nem kizárólag szőlőből, illetőleg szőlőmustból készült;

b) ha a borhoz tisztított szeszen vagy cognacon (borpárlaton) kívül viz, vagy bármely más anyagok kevertetnek.

A törvény azonban megengedi, hogy a természetes must az okszerű pinczekezelés elveinek megfelelően javítások, illetőleg, hogy a bor természetes mustból, javítás útján vagy javítás mellett állítsák elő.

Az okszerű kezelési és javítási eljárás meghatározását a törvény a kereskedelemügyi s a földművelésügyi miniszterekre bízván, a jelen rendelet utasításokat tartalmaz a követendő eljárás módoszataira nézve és megjelöli azon anyagokat, a melyek használata az említett célra megengedhető.

A törvény említett rendelkezésében két mozzanatot kell megkülönböztetnünk, u. m.:

A) a természetes must javítását és

B) az okszerű pinczekezelési eljárást.

A fenti A) pontra nézve a következők rendeltetnek:

A) A must okszerű kezelése alatt értendő minden oly eljárás, mely a must minőségét javítja, a nélkül, hogy mennyiségét lényegesen szaporítaná, vagy olyan anyagokat vinne bele, melyek az erjedés után is benmaradva, a természetes borban elő nem fordult alkotórészeket tartalmazó italt eredményeznének. Megengedtetik tehát:

I. a must cukrozása tiszta cukorneműekkel, mint raffinált nádcukorral (süvegcsukorral) candis cukorral vagy tiszta szőlő- vagy gyümölcs-cukorral, töppedt szőlővel, külföldi mazsola-szőlővel, mézzel;

II. a must keverése tiszta, vagy legalább 95%-os szeszszel vagy tiszta cognac-kal (borpárlattal);

III. a must süritése befőzés által;

IV. a must lenyalkázása mérsékelt (az elmélet s a gyakorlat által az újabb tapasztalatok nyomán elfogadhatónak jelzett csekély mértékű) kénezéssel;

V. a must savtalanítása tiszta szénsavas mézszel vagy kálival.

Ennek ellenőrzése szempontjából szüret alkalmával a must hatósági vizsgálat tárgya és ezen vizsgálat még az illető szőlőbirtokos természetességének megállapítására is kiterjedhet.

B) Okszerű pinczekezelésül, vagy okszerű borkezelésül elfogadatik minden oly eljárás, mely a bor minőségét javítja, a nélkül, hogy minőségét lényegesen szaporítaná, vagy oly anyagokat vinne bele, a melyek természetes borban elő nem fordulnak, vagy a bort természetes jellegéből kivételtetnek.

Megengedtetik tehát:

aa) a bor szeszszése tiszta vagyis legalább 95%-os szeszszel vagy tiszta cognac-cal, azaz borpárlattal;

bb) savtalanító szerek alkalmazása (szénsavas méz, káli),

cc) hiányzó sav pótlása borkővel vagy borkősavval,

dd) a bor derítése a szokásos derítő szerekkel,

ee) mérsékelt (az elmélet s a gyakorlat által az újabb tapasztalatok nyomán elfogadhatónak jelzett csekély mértékű) kénezés;

ff) tiszta cukorneműek vagy cukor-tartalmú anyagok, méz, töppedt szőlő (mazsola) alkalmazása akár áterjesztés, akár édes bor készítése céljából.

A külföldi mazsola-szőlő alkalmazhatóságának kérdésére nézve azonban figyelembe veendő a jelen rendelet alábbi 3. §-ának első, második és harmadik bekezdése is;

gg) élesztő használata az áterjesztéshez;

hh) különféle borok (természetes borok) keverése, házasítása;

ii) minden oly művelet, mint a hevítés, szűrés, szellőztetés, mely a borok conserválására szolgál, s melylyel idegen vagy ártalmas anyagok nem jutnak a borba.

Az I—V. és aa)—ii) pontokban felsorolt anyagok és eljárások használata és alkalmazása azonban csak oly mennyiség erejéig, illetőleg csak oly mértékben engedtetik meg, a mely a normalis bor természetes alkotórészei közti helyes arányt és összhangot nem zavarja meg.

Kivételre szánt boroknak fogyasztási adóval terhelt szeszszel való vinirozása (szeszszése) az 1888. évi XXIV. t. cz. végrehajtására vonatkozó 1888. évi 45145. sz.-a. kiadott pénzügyminiszteri utasítás 3. §-ához tartozó A) melléklet C) részében meghatározott eljárás szerint történik.

Ugy kivételre, mint belföldi fogyasztásra szánt boroknak italmérségi adótól mentes szeszszel való vinirozása (szeszszése) tekintetében pedig az 1892. évi XV. t. cz. végrehajtására vonatkozó, és az 1892. évi 51015. sz.-a. kiadott pénzügyminiszteri utasítás 36. §-ában szabályozott eljárás tartandó szem előtt.

Minden más anyagnak, mint pl. saccharinnak, növényi vagy ásványi festőanyagoknak, kátrányfestékeknek, glicerinnek, salicylnak, viznek, zamatkivonatoknak, szagcsillagoknak vagy egyéb folyadékoknak (borzamatoknak, extractumoknak) stb. a musthoz vagy borhoz keverése feltétlenül tiltva van.

3. §.

A törvény 3. §-a tiltja az oly természetes bornak, melyhez külföldi mazsola-szőlő is hozzáadott, tokaji, hegyaljai vagy szomorodni elnevezés alatt való forgalomba hozását.

Ellenben meg van engedve a külföldi mazsola-szőlő hozzáadásával az okszerű pinczekezelés elvei szerint javított természetes bornak (lásd a 2. §. ff) pontját) más általános elnevezések alatt, mint édes bor, aszabor, másolás, szalmabor elnevezés alatt forgalomba hozása.

Ha valaki az ily bort termelési hely vagy borvidék szerinti elnevezéssel kívánja forgalomba hozni, tekintettel a törvény 4. s a jelen utasítás 4. §-ára, a tokaji, hegyaljai és szomorodni nevek kizárásával csak annak a hegyvidéknek nevével használhatja, a melyről a bor tényleg származik.

A törvény 3. §-ában előforduló pezsgő, ürmös, törkölybor (csiger, löre) és gyümölcsbor elnevezésekkel jelölt italok forgalma a következőképen határozatik meg:

Pezsgő kizárólag szőlőnedvből, illetőleg természetes borból, esetleg a szokásos «liqueur» hozzáadásával készített oly szénsavdus ital, a melyben a szénsav vagy benne fejlesztett és visszafojtatott, vagy pedig mesterséges uton vitetett bele.

Ürmös alatt értendő:

a) a főzés útján süritett mustból ürmös hozzáadásával készített borszerű ital (főtt ürmös édes ürmös),

b) a borból szőlőbogyók vagy szőlő-fürtök, ürmös és egyéb fűszerek hozzáadásával hideg uton előállított ital (rácz ürmös).

Törkölybor az az ital, a mely a friss szőlőtörkölyben maradt boralkotórészeknek cukros vízzel való kivonása útján áterjesztéssel állítatik elő.

Csiger vagy löre alatt a szőlőtörkölyből hasonló módon, de nem cukrozott, hanem csak természetes vízzel (habár legalább 95%-os szesz vagy cognac borpárlat hozzáadásával előállított ital értendő.

Gyümölcsbornak csakis friss gyümölcs nedvéből természetes erjesztés útján előállított ital nevezetik.

A gyümölcsbor mindig azon gyümölcs szerint nevezendő el, a melynek nedvéből készül, pl. almabor, körtebor, ribizkebor, cseresznyebor stb.

A jelen §-ban megnevezett italok csakis az itt megállapított elnevezések alatt raktározhatók és hozhatók forgalomba.

Forgalomba hozatal céljából való készletben tartásuk csak külön raktározás mellett engedtetik meg akként, hogy az italok vagy egészen külön raktárakban, vagy pinczékben, vagy legalább a raktárnak, illetőleg pinczének külön szakaszában helyeztessenek el, az edények pedig, a melyekben ez italok tartatnak, a jelen rendelet szerinti illető elnevezést tartalmazó jelzéssel láttassanak el.

A borseprő felhasználása csak két módon van megengedve, és pedig:

a) vagy akként, hogy a közönségesebb és gyengébb (természetes) borok a jellegzetes bor seprűjére öntetvén, ez által zamatosítottassanak,

b) vagy lepárlás útján előállítandó szesz-ital (seprűpálinka) készítésére.

Elleiben borseprűből viz vagy bármely más anyag hozzáadásával borszerű italt készíteni és forgalomba hozni feltétlenül tiltva van.

4. §.

A törvény 4. §-ának rendelkezése szerint tilos a bort oly vidék megjelölésével forgalomba hozni, a melyen az nem termelt, illetőleg a mely vidék jellegének nem felel meg.

Tilos továbbá a bort oly szőlőfajta megjelölésével forgalomba hozni, a melyből az nem készült.

Ellenben meg van engedve különböző vidékeken termelt vagy különféle szőlőfajták mustjából erjedt borok keverése s az összeházasított bornak oly borvidék elnevezése, illetőleg oly szőlőfajta neve alatt való forgalomba hozása, a mely vidék fajbora jellegének a keverék a vidékbeli vagy fajborabeli mennyiség túlnyomó része szerint tényleg megfelel.

A borvidékek beosztása a következőképen állapittatik meg:

1. Fertő-rusati borvidék; magában foglalja Sopron, Pozsony, Moson és Győr vármegyék területét.

2. Vác-penczi borvidék; kiterjed Budapest főváros Duna-balparti határrészére, továbbá Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegye váci felső, pesti alsó, pesti közép és pesti felső járásai és Nógrád, Hont, Bars és Nyitra vármegyék területére.

3. Sashegyi borvidék; magában foglalja Budapest főváros és Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegye Duna-jobbparti részeit.

4. Somlyói borvidék; idetartozik Veszprémmegye következő négy községe, u. m. Doba, Kis-Jenő, Nagy-Szöllős és Vársárhely.

5. N
gom, Kor
megyék t
devecseri
6. E
lajla Heve
Torna vár
megyéből
7. T
a) Z
Erdő Horv
tur, Kisfa
Ond, Pet
S.-A.-Ujhe
Tokaj. T
mos-Ujfal
szesen 29
b) A
községe te
8. J
foglalja U
területét
nem tarto
9. É
és Szatma
10.
foglalja A
11. V
Szörény é
12.
foglalja T
rületét é
nem tarto
13.
terjed Zal
vármegyén
Somogy v
tabi járás
14. J
a Királyha
15.
foglalja F
2. és 3.
Szabolcs,
Csongrád,
egész terü
A fe
rületben
toznak.
A h
melő vagy
elnevezése
bor vagy
származás
borvidék
lomba, a
mazik. A
azonban
elnevezés
is hozzáf
leg terme
hogy azt
Az e
használha
aszubor,
(tályai),
rádi bor
magyarác
A B
talános b
vel a sas
miskolczi
zárd-villá
borvidéke
kor jelöl
az illető
ben, ha
származó
gének ha
termett,
borvidéki
nálani ne
Sárospata
termett,
bor- vag

5. *Neszmély-moóri borvidék*; kiterjed Esztergom, Komárom, Fejér, Vas és Veszprém vármegyék területére, Veszprém vármegye enyingi, devecseri és veszprémi járásai kivételével.

6. *Eger-miskolci borvidék*; magában foglalja Heves, Borsod, Gömör, Kis-Hont és Abauj-Torna vármegyék területét, kivéve Abauj-Tornamegyéből Abauj-Szántó községe határát.

7. *Tokaj-hegyaljai borvidék*; ide tartoznak:

a) *Zemplén vármegyéből*: Erdő-Bénye, Golop, Erdő Horváti, Józseffalva, Károlyfalva, B.-Keresztur, Kisfalud, Mád, Monok, B.-Olaszi, Ó Liszka, Ond, Petrahó, M.-Hotyka, Rátka, Sárospatak, S.-A.-Ujhely, Szegi-Long, Szőlőske, Tállya, Tarczal, Tokaj, Tolcsva, Kis-Toronya, Truzonfalva, Vámos-Ujfalu, Vég-Ardó, Zombor, B.-Zsadány (összesen 29) községek területei;

b) *Abauj-Torna vármegyéből*: Abauj-Szántó községe területe.

8. *Munkács-szerednyei borvidék*; magában foglalja Ung, Úgocsa és Bereg vármegyék egész területét és Zemplén vármegyének a 7. pont alá nem tartozó részét.

9. *Érmelléki borvidék*; kiterjed Bihar, Szilágy és Szatmár vármegyékre.

10. *Ménés-magyarádi borvidék*; magában foglalja Arad vármegye területét.

11. *Versecki borvidék*; kiterjed Temes, Krassó-Szörény és Torontál vármegyékre.

12. *Szegzárd-villányi borvidék*; magában foglalja Tolna és Baranya vármegyék egész területét és Somogy vármegyének a 12. pontba nem tartozó részét.

13. *Badacsony-balatonmelléki borvidék*; kiterjed Zala vármegye egész területére, Veszprém vármegyének veszprémi, enyingi és devecseri és Somogy vármegyének lengyeltői-i, marczali-i és tabi járásaira.

14. *Erdélyi borvidék*; kiterjed az országnak a Királyhágón tuli részeire.

15. *Kecskemét-alföldi borvidék*; magában foglalja Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegyének a 2. és 3. pont alá nem tartozó részét, továbbá Szabolcs, Hajdu, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Békés, Csongrád, Csanád és Bács-Bodrog vármegyék egész területét.

A fenti borvidéki beosztásban a törvényhatósági joggal felruházott városok abban a területben foglaltatnak, a melyhez földrajzilag tartoznak.

A hazában termelt minden bor, ha a termelő vagy kereskedő nem elégszik meg általános elnevezésekkel (mint pl. I. vagy II. rendű asztali bor vagy ó-bor, pecsenye-bor stb.), hanem azt származási névvel is illetni kívánja, csak azon borvidék szerinti elnevezés alatt hozható forgalomba, a mely borvidék területéről tényleg származik. A termelőnek, kereskedőnek vagy kimerőnek azonban szabadságában van az általános borvidéki elnevezéshez még azon község vagy hegység nevével is hozzáfűzni, a melynek határában a bor tényleg termelt, de akkor elengedhetlenül szükséges, hogy azt igazolni is képes legyen.

Az elnevezés ily esetekben a következőképpen használható, pl. tokaj-hegyaljai borvidéki tállyai aszabor, vagy tokaj-hegyaljai borvidéki aszabor (tállyai), vagy mádi termés; vagy ménés-magyarádi borvidéki ménési vörösbor, vagy ménés-magyarádi borvidéki bor, ménési termés stb.

A közvetlen termelési hely nevének az általános borvidéki elnevezéshez való hozzáfűzésével a sashegyi, neszmély-moóri, somlyói, eger-miskolci, tokaj-hegyaljai, német-magyarádi, szegzárd-villányi, badacsony-balatonmelléki és erdélyi borvidékekről származó borok azonban csak akkor jelölhetők meg különlegesen is, ha tényleg az illető helység szőlőhegyén termettek. Ellenben, ha a fennebbi borvidékek valamelyikéről származó bor az illető borvidék valamely községének határában ugyan, de nem a szőlőhegyen termelt, a forgalomba hozatalnál az általános borvidéki jelzésnél más (helyi) elnevezést is használni nem szabad. Például az a bor, a mely Sárospatak községe határában a szőlőhegyen termelt, Tokaj-hegyaljai borvidéki sárospataki bor vagy Tokaj-hegyaljai borvidéki bor, sárospataki termés» elnevezés alatt forgalomba hozható.

De ha a Sárospatakról származó bor nem a sárospataki szőlőhegyen, hanem a sárospataki határban esetleg létező homokterületen vagy kerti szőlőkben termelt, az csak Tokaj-hegyaljai borvidéki bor» elnevezés alatt hozható forgalomba, közvetlen származási vagy termelési helyének hozzáfűzése nélkül.

Amerikai direkttermő fajták (mint pl. a Jaquez, York-Madeira stb.) szőlőterméséből előállított bor mindig csak az illető szőlőfaj megnevezésével (u. m. Jaquez-bor, York-Madeira-bor stb.) hozható forgalomba, de e mellett szabadságában áll a termelőnek, vagy annak, a ki a bort forgalomba hozza, a szőlőfajta mellett a tényleges termelési hely megnevezése is (versecki Jaquez-bor.)

Nincs megengedve továbbá a tokaji, hegyaljai, vagy általánosságban a tokaj-hegyaljai borvidéki vagy valamely különleges ezen borvidékbeli helyi elnevezés használata azon borok forgalombahozatalánál sem, a melyek külföldi mazsola-szőlő hozzáadásával állítottak elő, habár tényleg ama borvidéken termettek is. (Lásd a jelen utasítás 3. §-át.)

Végül tiltva van a külföldi borokat hazai termésű bor gyanánt valamely hazai borvidék vagy termelési hely neve alatt forgalomba hozni s az ily borok csakis azon ország neve alatt hozhatók forgalomba, a melynek területén előállítottak, mint: olasz, francia vagy olaszországi, franciaországi, szerbiai bor stb.

Ha a termelő, kereskedő vagy kimerő a forgalomba hozott bornak szőlőfajta szerinti megjelölését is alkalmazni kívánja, a borvidéki elnevezés mellett azt is használhatja ugyan, de a bort csak azon fajta szerinti elnevezés alatt hozhatja forgalomba, a mely fajtaból a bor tényleg előállított. Így pl. nem szabad az Ezerjő vagy a Hárslevelű szőlőfajta terméséből előállított bort Tramini vagy Rizling, vagy a Kadarka borát Carbenet bor gyanánt vagy neme alatt vagy megfordítva forgalomba hozni.

A különböző vidéken termelt, vagy különféle szőlőfajtákból készült borok keveréke azon borvidék, vagy ha a termelő vagy kereskedő fajnevet is alkalmazni kíván, azon szőlőfajta szerinti elnevezés alatt hozandó forgalomba, a mely borvidék vagy szőlőfajta jellege az összeházasított borban felreismerhetetlenül tulsúlyban van, vagyis a mely vidék vagy szőlőfajta jellegének a keveréshez használt borok közül az összeházasított bor inkább és tényleg megfelel.

Az, a ki ily borokat forgalomba hoz, tartozik annak származását a hatóság felszólítására számla, illetőleg vételi bizonylat és vasuti vagy gőzhajózási fuvar- vagy szállítólevél felmutatásával igazolni.

II. R é s z.

7. §.

Ha a törvény rendelkezései alá eső kihágások elkövetéséről teljesen megbízható feljelentés vagy panasz tétetet, vagy ha e tekintetben alapos gyanu támadt, köteles az első fokban való eljárásra hivatott bírósági közeg egy községi előjárósági tag és a mennyiben azt szükségesnek tartaná, a legközelebbi vegyészeti állomás kiküldöttjeivel vagy járási orvos vagy más vegyész vagy gyógyszerész kíséretében a vádlott vagy gyanúsított egyén előzetes értesítése nélkül, annak üzleti helyiségében, lakásán vagy szállásán, vagy azon a helyen, a hol a tiltott cselekmény elkövetett, vagy a hol annak elkövetése feltételezhető, azonnal megjelenni, ott beható helyi szemlét és vizsgálatot tartani s mindazon körülményeket kideríteni, a melyek a panasz vagy gyanu igazolására és megerősítésére vagy eloszlatására alapul szolgálhatnak.

Jogositva van a hatóság az oda legközelebb eső vegykísérleti állomások egy vegyészeti képesítéssel bíró közegének kiküldetését sürgönyileg is meghívni a vizsgálatához s az illető állami vegykísérleti állomások ezen meghívásnak megfelelni tartoznak.

Az eljáró hatósági közeg az illető borból vagy borszerű italból 2—2 liter mintát vesz fél-literes palackokba s ezeket saját s a fél pecsétjével lepecsételi úgy, hogy a palackok a pecséttek megsértése nélkül felbonthatók ne legyenek.

A vett minták gondosan csomagolva beküldendők az illetékes állandó bizottságnak megvizsgálás és a törvény 11. § a rendelkezés szerinti vélemény megadása végett, a félnek pedig kívánataira tetszés szerinti mennyiségben szintén minta hagyandó. A minták vételénél a lopó a hordóba lehetőleg oly mélyen sülyesztendő, hogy a bor a hordó közepéből vétessék.

A minták vétele s a vizsgálat befejezése után az eljáró hatósági közeg azon bor- vagy egyéb italmennyiségeket, a melyekből a minták származnak s általában a melyek készletben vannak, összeírja, értéküket megállapítja s a vádlott vagy gyanúsított egyént figyelmezteti, hogy az összeírt bor- vagy egyéb italmennyiségekkel — a melyek egyébként birtokosok szabad kezelésére hagyatnak — úgy rendelkezzen, hogy ha azok itéletileg mesterségeseknek, illetőleg oly minőségűeknek állapítottatnak meg, a mely minőség a törvény s a jelen utasítás rendelkezéseivel ellentétes, köteles lesz a hiányzó mennyiség értékét a községi szegényalap javára lefizetni. (Lásd a törv. 12. §-át.)

8. §.

Az említett állandó bizottságok egyelőre két helyen állítatnak fel és pedig:

Budapesten a szorosabb értelemben vett Magyarország Királyhágón inneni területére és Kolozsvárott a Királyhágón tuli részek területére.

Ez állandó bizottságok feladata az első fokban eljáró hatóságok által hozzájuk beküldendő borokat, vagy a törvény rendelkezései alá eső egyéb borszerű italokat vagy anyagokat megvizsgálni s arra nézve szakvéleményt mondani, hogy a vizsgálat alá vett bor, borszerű ital vagy anyag olyan-e, a melynek készítése, vagy a készítési mód és eljárás olyan e, a melynek kövéte, vagy végül az anyag olyan-e, a melynek használata a törvény s a jelen rendelet értelmében meg van engedve.

9. §.

Az állandó bizottságok állanak:

a) egy elnökből, a kit egy év tartamára a kereskedelemügyi miniszter a földmívelésügyi miniszterrel egyetértőleg nevez ki;

b) a kereskedelemügyi miniszter által egy-egy évre kinevezett négy borkereskedőből s a földmívelési miniszter által szintén egy-egy évre kinevezett négy bortermelőből. E nyolcz tag közül az egyik az elnök akadályoztatása esetére a kereskedelemügyi miniszter által elnöki helyettesnek jelölendő ki;

c) a budapesti, illetőleg kolozsvári vegykísérleti állomás főnökéből, esetleg helyetteséből, mint előadóból;

d) az illető székhely tisztii főorvosából vagy helyetteséből és

e) két titkárból, kik a bizottság üléseiben váltakozva vesznek részt.

A titkárok egyikét Budapesten a kereskedelemügyi, másikat a földmívelésügyi miniszter rendeli ki.

A kolozsvári állandó bizottság két titkára közül az egyiket a kolozsvári tudományegyetem, a másikat a kolozsmonostori gazdasági tanintézet tanársegédei vagy asszisztensei közül a kereskedelemügyi, illetőleg a földmívelésügyi miniszterium nevezi ki.

Mind az elnök, mind a tagok s a titkárok működésük megkezdése előtt a főpolgármester, illetőleg a főispán előtt szakértő esküt vagy ezt pótló ünnepélyes (logadalmat) bizonylatot tesznek le.

A bizottság szakvéleményt mond mindazokban a kérdésekben, a melyekre nézve az eljáró elsőfokú hatóság a törvény s a jelen utasítás értelmében s korlátai közt hozzá fordul.

Az állandó bizottság tartozik az elsőfokú hatóság által bemutatott adatokat, a külső tény-

körülmények leírását s a működött vegyész által esetleg megejtett vizsgálat eredményét, az erről szóló kimutatásokat stb. figyelembe venni s szakvéleményének megalkotásánál a saját vizsgálatának eredményén kívül a helyi nyomozat által szolgáltatott adatokat is kellően mérlegelni.

A szakszerű vizsgálat módszerére nézve különleges utasítás és ügyrendi szabályzat fog intézkedni.

A bizottság határozata jegyzőkönyvbe foglalandó és ennek az elnök és a titkár által aláírandó hivatalos kiadmánya a megkereső hatóságához átküldendő, eredetije pedig a bizottság levéltárában őrizendő.

10. §.

Mihelyt az elsőfokban eljáró hatóság az állandó bizottság szakvéleményét megkapta, a tárgyalást haladék nélkül kitűzi s azon, a szakvéleményhez képest, a jelen utasítás 5. §-ának figyelembevételével ítéletet hoz. Ha az állandó bizottság szakvéleménye a bort mesterséges borok nyilvánítja, köteles az első fokban eljáró hatóság azonnal, még a tárgyalás megtartása s ítélethozatal előtt az állandó bizottság által mesterségesnek nyilvánított bor egész készletére a lefoglalást vagy zárlatot azonnal elrendelni és foganatosíttatni is.

11. §.

Az állandó bizottság szakvéleménye szakszerű szempontból végleges s e szempontból további felülvizsgálat tárgyát nem képezi; ellenben az elmarasztaló ítélet az elmarasztalt részéről felelhet. A belügyminiszterhez, mint harmadfokú hatóságához való felelkezésnek két egyhangzó büntető ítélet ellen is van helye.

12. §.

Ha a jogerős ítélet felmentő, a boraiból vagy egyéb készleteiből vett minták a felmentettnél visszaadandók, illetőleg ha természetben nem szolgáltatathatnak többé vissza, értékük készpénzben megtérítendő.

Ellenben, ha a jogerős ítélet marasztaló, a lefoglalt borok az ítélet rendelkezéséhez képest az elítelt fél költségére denaturálandók és ipari célokra való felhasználás végett visszaadandók, vagy elkoboztatván, az ítéletben megjelölt jótékony célokra fordítandók.

A hiányzó mennyiség értéke a községi szegényalap javára azonnal behajtandó.

A denaturálásnál követendő eljárás különleges utasítás és ügyrendi szabályzatba fog foglaltatni.

Az ítélet egyéb esetleges rendelkezései szintén azonnal végrehajtandók.

A törvény 5. §-ának b) pontjában és 6. §-ában jelzett kihágások folytán hozott jogerős marasztaló ítéletek, mely esetekben a boritaladó, illetve Horvát-Szlavonországokban a boritalmérés adó is fizetendő, jogerőre emelkedésük után az illető kir. p. ü. igazgatósággal az első fokban eljáró főszolgabírák, városi rendőrkapitányok, illetve a fő- és székvárosi kerületi kapitányok által esetről-esetre közlendők és a közlés iránti rendelkezés az ítélet szövegébe foglalandó.

13. §.

A törvény határozmányai s a jelen utasítás rendelkezései a külföldről behozott mesterséges borokra is egész terjedelmükben alkalmazandók még az esetben is, ha mint mesterséges borok vannak megjelölve.

14. §.

Egyebekben a m. kir. belügyminiszternek a közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások eseteiben követendő eljárás szabályozása tárgyában 1880. évi augusztus 17-én 38,547 sz. alatt kibocsátott rendelete megfelelően alkalmazandó.

15. §.

A törvény s a jelen utasítás végrehajtása érdekében s főleg a harmadfokban való ítélethozatal végett a belügyminiszter a vezetése alatt álló miniszterium kebelében egy vegyes bizottságot alakít, a melybe a kereskedelem-, a föld-

mivelés- s a pénzügyi miniszterek is megbízottak kiküldik.

E vegyes bizottság minden felelbeztetett ügyet, a mely harmadfokban hozandó határozatot igényel, közös ülésben tárgyalás alá veszi s javaslatot tesz a belügyminiszternek harmadfokú ítélet hozatalára.

Lapunk megszerezhető:

Az országos magyar gazdasági egyesületbe való belépés által, mi a tagsági nyilatkozat aláírása és az egyesülethez (Budapest, Köztelek) küldése által történik. Egyesületi tagok a lapot évi tagdíjuk (10 frt) lefizetése után díjtalanul kapják.

Előfizetés utján.

Előfizetési ár egész évre 10 frt
fél évre 5 frt
negyed évre 2 frt 50

Vegyesek.

Mai számunk tartalma:

	Oldal
Pályázat	453
Erdély régi tóvidékei	453
Tárca. Oroszország gazdasági viszonyai	454
A mezei poczkok- és egerekről. Jablonowski	455
A margarin hatása a tejtermékek értékére Franciaországban	456
Mérges-e az akácfa? Adácsi	457
A Negro-féle vetőaru-szán	457
Némely főzeléknövény őszi vetésének előnye	457
A borkő	458
A hus konzerválásáról Dr. R. J.	458
Könyvismertetés	459
Rendület	460
Vegyesek	462
Személyi hírek. — Gyász hírek. — Végrehajtási rendület a műbortörvényhez. — Sörárpakiállítás a Köztelken. — Mezőgazdaság a millenniumi kiállításán. — A totalizátor megadózatása a fővárosi közgyűlésen. — A nyitrai ügető- és löversenyek. — A Tiszaszabályozás fontossága mezőgazdasági szempontból. — Beiratás a magy.-óvári gazdasági akadémián. — Gyümölcskiállítás a keszthelyi gazdasági tanintézetben. stb.	
Kereskedelem és tőzsde	464

Személyi hírek. *Tangl* Ferencz orvostudor s a budapesti állatorvosi akadémia segédtanára, ezen akadémiánál az élet- és szövevény nyilvános és rendes tanárává nevezetett ki. — *Berger* Géza urad. gazdatiszt Csetényben, eljegyezte *Fischer* Irma kisasszonyt Zala-Egerszegről.

† Id. Leidenfrost László. A magyar gyakorlati mezőgazdaságnak ismét halottja van. F. évi október 4-én halt meg 58. életévében *id. Leidenfrost László* a lévai uradalom főbérnöke, Bars vármegye közigazgatási bizottságának tagja, az O. m. g. e.-nek számos éven át volt ig. választmányi tagja. Leidenfrost László működése a mezőgazdaság terén nem volt zajos, de annál eredményesebb. Akkor kezdődött, a midőn az Eszterházy hercegi javak közül a lévai uradalom 1867-ben eladatván, az uradalmat az új tulajdonostól Leidenfrost atyja bérbe vette. Nem csekély munkával és fáradsággal járt a teljesen elhanyagolt, felszerelés hiányával szűkölködő, mintegy 15 ezer holdas birtoknak rendbehozatala és később egy valóságos mintagazdasággá való átalakítása, a mi csak úgy volt lehetséges, hogy a bérlők, ezek között első sorban az akkor még ifjú Leidenfrost László maguk vették kezükbe az uradalom kezelését és éjt-napot együvé téve, a legnagyobb szakértelemmel és szorgalommal szerelték fel, rendezték be és vezették az uradalmat. A lévai uradalom egyike volt az elsőnek hazánkban, mely a gazdasági iparágakat, különösen a répa-szeszgyártást és ezzel kapcsolatban a nagymérvű gazdasági hízalást felkarolta. De ezenkívül a gazdaságnak egyetlen ága sem volt elhanyagolva. A növénytermelés, az állattenyésztés minden ágát kiváló gondnal és eredménnyel üzték. És ez nem pusztán az uradalomnak szolgált javára, hanem közvetve egész mezőgazdaságunknak. — Számosan keresték fel az uradalmat tanulmányi célból és mint hazánkban egyik mintagazdaságot a m.-óvári gazdasági akadémia hallgatóit is többször vitték el az uradalom megtekintésére

és tanulmányozására. Mi, a kik láttuk, minő hatást gyakorolt a lévai uradalom példája a Garamvölgyében lévő többi nagy uradalmak és kisebb birtokok átalakulására, mi, a kik tudjuk, hogy mennyi kiváló gazda mint gyakornok nyert ezen uradalomban kiváló gyakorlati kiképzést, az elismerésnek és kegyeletnek babérokoszoruját méltán helyezzük az elhunyt ravatalára, a ki bár csendes munkálkodásával oly kiváló szolgálatot tett hazai mezőgazdaságunknak! Nyugodjék békével!

Tóth Lőrinczné, szül. egerfarmosi *Kandó* Zsófia, *Tóth* Lőrincz kir. kuriai tanácselnök felesége élete 65. házasságuk 42-ik évében e hó 4-én Budapesten elhalt. A holdoguliban Miklós Ödön földmívelési miniszteri államtitkár anyósát gyászolja. — *Özv. Hechtl* Ferenczné, kib. *Cserháti* Sándor, jeles munkatársunk s magy.-óvári gazd. akadémiai tanár édes anyját gyászolja, elhunyt.

Végrehajtási rendület a műbortörvényhez. Mai számunkban egész terjedelmében hozzuk a kereskedelmi miniszter rendület-tervezetét a mesterséges borok készítése és azok forgalomba hozatalának tilalmazásáról szóló 1893. XXIII. t.-cz. végrehajtásáról. Már most felhívjuk az egyesület tagjainak figyelmét az érdekes rendületre, mely a szőlészeti- és borászati szakosztály legközelebbi ülésének fogja tárgyát képezni, hogy annak idején megjegyzéseiket megtehessek.

Sörárpakiállítás a Köztelken. Az országos magyar gazdasági egyesület által rendezett VI-ik országos sörárpakiállítás és vásár bejelentési határideje e hó elsejével letelt, a m. kir. állami vetőmag-állomás a bírálatot megelőző magvizsgálatot már foganatba vette, úgy, hogy a bíráló bizottság f. hó 13-án és folytatolag 14-én összeülhet. Beküldött az elkészített bejelentéseket figyelembe nem véve összesen 46 termelő 61 mintát. (Elkészített bejelentés 20 történt, daczára, hogy a bejelentési határidő, szeptember hó 20-áról f. hó 1-re lett halasztva). Képviselve van ezáltal 16 vármegye; még pedig növénytermelési zónák szerint első helyen a pozsonyi medencze, aztán az észak-magyarországi hegyvidék, a nagy magyar síkság a dunáninni sik vagy szelid dombvidék és Erdély. E számadatok, melyek a múlt évben elért eredménnyel szemben csökkenést mutatnak, általános értékű tanúságot alig engednek levonni. Leginkább képviselt fajok a chevalier, hazai, golden melon, majd az oregon, hanna, probstei, primadonna, skót mad-suri, phani, early-minting. Legkedvezőbb eredményekkel számol be a chevalier 1000 kilogramm felüli átlagos terméssel katasztrális holdankint, egyébként az átlagos termés legtöbb esetben 8—10 métermázsza között váltakozik. A termelők az időjárásról panaszkodnak, mely főleg az árpa színét rontotta. Ugy látszik, hogy újabban a vetőmag megválasztására nagyobb figyelmet fordítanak a gazdák, de a vidékenként való minden szabályszerűség nélkül importált tarkabarka fajok azt is bizonyítják, hogy mindez még ma is inkább kísérletezés. A hektolitersúly nagy részben 65—69 kgrm. közt ingadozik, 70 kgrmon felül csak 8. A kiállítók közt Nyitra vármegye áll legelő az ottani gazdasági egyesület dicséretes ügybuzgalma folytán. Kár, hogy a gazdaközönség megfelelő érdeklődéssel

nem helye állítá embe a vev kiállit de ez adásra árpa mezőg teni. tekint M Ferencz egyesül hogy a táson. daközö tási be dályokt hajóáll holdnyi viszony tani, u letü he hegyvid négy kö megfiele tekkel, stb. mi nak, m E mintá hozassa és teljes potáról tenyésztl lása, m mutatha az indi talajt a részben vissza hasonl elfogadta jából ér dasági e A közgyűle vetköz A totaliz val való fel elősz fővárosú csátközil hagyhatj közczelt mert a vetetleni ereket a tások: A lenne ki levételét hogy a jesszék k nem hely nyésztés a megad szünteti nak. Mér játékasza tékeny ő tudna fel gával a k ér arra kasza ala vetésére. évi 36. t nak joga állam ált A főváro hatja a t tenyésztl hogy ann

nem viseltetik az Omge ez alig eléggé helyeseltető intencziók által vezetett kiállítására. A bírálót elismert szakemberek végzik, miáltal a termelő okul, a vevő viszont teljes garanciát nyer. A kiállítás egyszersmind vásárlókörvetítés, de ezt sem sokan vették igénybe: eladásra összesen 6—7000 métermáza árpa jelentetett be, az eladást a magyar mezőgazdák szövete fogja közvetíteni. A minták e hó 15-től 31-ig megtekinthetők a Közlekek helyiségében.

Mezőgazdaság a millenniumi kiállításon. Ferenczy Zsigmond a komárommegyei gazdasági egyesületben a következő indítványt tette arra nézve, hogy a mezőgazdaság miként szerepeljen a kiállításon. Bérlejen vagy sajátítson ki a magyar gazdaság központját Budapestben, a városi területen, vagy ha ez leküzdhetetlen akadályokba ütköznék, a fővárostól nem messze, vagy hajóállomás mentén levő szász, esetleg több kat. holdnyi területet. E területet az ország talajviszonyai szerint négy osztályra kellene felosztani, u. m.: a) futóhomok, b) könnyebb művelhető humozus homoktalaj, c) kötött talaj, d) hegyvidéki talaj osztályokra. Rendeztessek be négy közbirtoknak és négy parasztságának megfelelő, összesen nyolcz alosztályban: épületekkel, állat-állományokkal, gépekkel, háziiparral stb. mintagazdaság úgy, hogy azok úgy a teoriának, mint a praxisnak teljesen megfeleljenek. E mintagazdaságok már a kiállítás előtt üzembe hozassanak, hogy a kiállítás idejére már helyes és teljes képet nyújtsanak földmívelésünk állapotáról s e mellett bennünk a termelés, állattenyésztés, hízalás, földmívelés, a gépek kipróbálása, működése stb. időszakonként in praxi bemutatható legyen. Hogy e terv kivihetővé tésessék, az indítványozó szükségesnek látta, hogy a talajt a kémia, műtrágyák alkalmazásával, sőt részben — a talaj odaszállításától sem riadva vissza — a beosztásnak megfelelő talajokkal hasonló összetételűvé tenni. Az egyesület a tervet elfogadta s elhatározta, hogy annak kivitelezéséből érintkezésbe lép az országos magyar gazdasági egyesülettel.

A totalizátor megadóztatása a fővárosi közgyűlésen. E kérdés megvitatása röviden következő módon folyt le a fővárosi közgyűlésen. A totalizátor-tételeknek öt százalék közsegi adóval való megrovása ellen Krausz Lajos szólalt fel először. Abba a kérdésbe, hogy joga van-e a fővárosnak a tervezett adó kivetésére, nem bocsátkozik, pedig ehhez is kétség férhet. De nem hagyhatja szó nélkül, hogy a főváros egy fontos közcél: a lótenyésztést akarja megadóztatni, mert a totalizátor jövedelme, közvetve, vagy közvetlenül erre a célra szolgál. Ha a bookmakereket akarna a főváros megadóztatni (Felkiállítások: Azokat is megadóztatjuk!) az ellen nem lenne kifogása. A dolognak a napirendről való levételét kéri. Herzog Péter azt indítványozza, hogy a megadóztatást a bookmakerekre is terjesszék ki. (Általános helyeslés.) Rácz Károly dr. nem helyesli a tanács javaslatát, mert a lótenyésztés érdekeit veszélyezteti. Morális tekintetből a megadóztatás céltalan, mert a totalizátort nem szünteti meg. Jogi alapja sincs a megadóztatásnak. Mért nem adóztatja meg a főváros a klubok játékasztalait is, melyeken évenként szintén jelentékeny összegek fordulnak meg. Erre példák is tudna felhozni. Steiger Gyula tisztában van magával a dolog érdemére nézve, de felvilágosítást kér arra nézve, hogy mely törvény, mely szakasza alapján van joga a fővárosnak ez adó kivetésére. Markus tanácsnok felolvassa az 1872. évi 36. tcz. 10. §-át, melynek alapján a fővárosnak joga van területén illetékeket szedni s az állam által igénybe nem vett új adókat kivetni. A főváros tehát két jogcímen is megadóztathatja a totalizátort. Azokkal szemben, kik a lótenyésztés érdekeit hangsúlyozzák megjegyzi, hogy annak fölötté áll a társadalmi érdek. Ez

pedig határozottan megköveteli a tervezett intézkedését, mely megnehezíti a közönségnek ezt a nagyuri kedvtelést. Különben a megadóztatás, mely nem szünteti meg a totalizátort, a lótenyésztés érdekeit nem is veszélyezteti. Ezek után a totalizátor megadóztatása elfogadott. Elvi szempontból kíváncsian várjuk e határozat felterjesztése alkalmával, a bel- és pénzügyminisztérium döntését.

A nyitrai ügető- és löversenyek e hó 1-én a szomszédos vármegyék közönségének igen nagy érdeklődése mellett tartották meg. Az egyes fogatok ügetőversenyénél a 4 kilométeres pályát Rudnyánszky László 8:53 percz alatt tette meg s az első tiszteletdíjat kapta. — Lová Abszi, Bernrieder József tolnamegyei birtokos nevelése. A kettős fogatok versenyénél az 1-ső díjat szintén Rudnyánszky László kapta meg Abszi és Formás nevű lovaival, melyek mindegyike Bernrieder-féle nevelés. Pálya 4 kilom. Rekord 9:40. A II-ik díjat Weisz Zsiga nyerte, rekord 9:47. III-ik díjat Schmidt Adolf 10:42. A IV-ik Práznovszky József 11:7. A versenyzőknek óriási szelvíharral kellett küzdeniök, a mely miatt rekordjuk 1 $\frac{1}{2}$ —2 perczrel is romlott. A mezői gazdák a következő rekordokkal és a következő sorrendben érkeztek: Jurik Tamás Bánkeszről 12:42, Császár Sándor Magyar-Soókról 13:00, Czvik János Kis-Váradról 14:5, Fekete János Magyar-Soókról 14:52. Az urlovasok sikeresen indultak: Schumacher Ágoston, lova Daru; Dobó Imre, lova Livnó; Kreutzbruch főhadnagy, lova Primrose; Koller főhadnagy, lova Olga. Első lett Primroseval báró Pletzger. 2-ik Livnóval Dobó Imre. A gátversenyben indultak: Schumacher Ágoston Orient nevű lovaival. Dobó Imre Livno nevű lovaival, Schmidt Adolf Délibáb nevű lován, báró Pletzger, báró Pretis Korhely nevű lován, Jony huszárfőhadnagy. Első lett Livnóval Dobó Imre, 2-ik Korhelylyel Jony főhadnagy. Sikeresen az 1-ső díj 300 korona és egy tiszteletdíj, a 2-ik 150 korona és egy tiszteletdíj. A gátversenyben az 1-ső díj 400 korona és egy tiszteletdíj, a 2-díj 200 korona és egy tiszteletdíj volt. A közönség mindvégig igen nagy érdeklődéssel kísérte ezen, a vármegye területén már régen nem tartott löversenyeket.

A Tiszaszabályozás fontossága mezőgazdasági szempontból. Bethlen András gr. földmívelési miniszter a Tiszaszabályozás hátralevő részének keresztülvitelére a képviselőházhoz beterjesztett és elfogadott javaslat tárgyalása alkalmával a szabályozás eddigi vívmányait a következőképp méltatta: Mintegy 4 és fél millió hold az, a melyen rendszeres mezőgazdasági kultúra ezáltal megteremtett; óriási földterület, erőteljes magyar nép lakta vidék ez a kultúra fejlődésének beláthatatlan dimenziójával, főképp akkor, hogy ha a hajózható- és öntözőcsatornák rendszere is kellőleg ki lesz fejlődve. Az érdekltség 77 millió frtot, az állam 24 millió frtot költött eddig a Tiszaszabályozásra s most, hogy financiaink kedvező helyzetbe jutottak, itt az ideje, hogy a munka be legyen fejezve.

Beiratás a m. óvári gazdasági akadémián. A beiratások az 1893/94. tanévre a nevezett intézetben f. október hó 1-én vették kezdetüket és f. hó 8-ig bezárólag tartanak. E rendes felvételi határidőn túl, f. hó 15-ig, az elmaradás kellő igazolása mellett, a tanári szék adhat engedélyt a felvételre. Október hó 15-én tul és félév közben csak a földmívelésügyi miniszter adhat engedélyt a felvételre. A tanév ünnepeles megnyitása és a rendszabályok felolvasása okt. 7-én, a rendes előadások pedig 9-én, hétfőn, vezik kezdetét.

Gyümölcskiállítás a keszthelyi gazdasági tanintézetben. A keszthelyi gazdasági tanintézet nagyerületű gyümölcsösében a gyümölcsfajtáknak nagy számát kultiválják. Hogy az egyes fajták az érdeklődők által hozzáférhetőek is legyenek, Farkas Sebestyén tanintézeti főkeztész néhány év óta időleges gyümölcskiállításokat rendez a tanintézeti major emeleti nagytermében, melyet az ő kalauzólása mellett bárki is megtekinthet.

A Tattersallban támadt tűzkár. Tegnap volt a Tattersall legett épületeiben a hivatalos rendőri vizsgálat. A bizottság csaknem bizonyos-

nak találta, hogy a tűz gyújtogatásból támadt; a 7. számú istálló padlása ugyanis — a hol a tűz kiütött — be volt zárva, az alkalmazottak közül oda délelőtt senki be nem ment! A kémenyből se támadhatott a tűz, az egyetlen lehetőség, hogy valamelyik lovászgyerek gyújtotta fel a szénát.

Az országos magyar vadászati védegyelet igazgatósága október 16-án, délután 4 órakor, az egyleti titkárság helyiségében (Budapest, VIII. ker. gyöngygyuk-u. 13. sz.) ülést tart a következő tárgyakkal: Titkári jelentés a vadőri vizsgák tárgyában. Titkári jelentés a földmívelésügyi minisztérium leiratáról, a községi és törvényhatósági vadászterületek bérbeadási feltételeinek kihirdetése tárgyában. Belügyminisztérium rendelete a megsebesített vadnak a tilalmi időben való lelövésnél követendő eljárás tárgyában. Folyó ügyek: a) Jelentés a «Vadászati ismeretek kézikönyve» című mű költségeiről és javaslat a munka megfelelőbb terjesztése tárgyában. b) Kitiintetési, illetve jutalmazási ügyek. c) Új tagok igazolása. Gróf Nádasdy Ferencz, elnök.

Kedvezmény a takarmányszállításra. A kereskedelmi miniszter utasította az államvasutak igazgatóságát, hogy a zemplén- és szepesmegyei gazdasági egyesületeknek, vagy az általuk megnevezendő és igazolandó egyes feleknek czime alatt Zemplénvármegyébe szállítandó széná-, zab- és tengeri-küldeményekre, illetőleg a Szepesvármegyébe szállítandó tengerire nézve, teljes kocsi- rakományokban történő feladás esetén 1894. május végéig terjedő érvényes mérsékelt díjtételeket alkalmazzon.

Agrárnagygyűlés Ausztriában. A mezőgazdák részéről Ausztriában tervbe vett nagygyűlés, melyről lapunk mult száma hirt adott, immár hivatalosan f. é. november hó 16-ik napjára van kitűzve.

Apró hírek. Vámszedési igazolvány. Gróf d'Harcourt, szül. báró Sina Iphigénia drietomai hidvámszedési joga igazolást nyert. — **Vásárendelvények.** Zemplénmegyéhez tartozó Homonna községben a f. évi szeptember hó 13-ára és 14-ére esett, de a kolera miatt betiltott országos vásár helyett f. évi október hó 11-én és 12-én, ugyszintén Tokaj községben a f. évi szeptember hó 18-ára esett, de a kolera miatt betiltott országos vásár helyett f. évi október hó 9-én, végül Szabolcsmegyéhez tartozó Nyiregyháza r. tan. városban a f. évi szeptember hó 4-ére, de a kolera miatt betiltott országos vásár helyett f. évi október hó 16-án pótvásár tartása engedélyeztetett. Brcka községben (Bosznia) fellépett kolera-megbetegedések következtében a nevezett községben f. évi október hó 4-ére eső országos vásár betiltatott. — **Birtokvásárlás.** Temesvárról írják nekünk, hogy a budapesti Deutsch és Haas czég egy millió 250 ezer forintért megvásárolta a Csernovics-család birtokát: Fénynt Edelsheim-Gyulai gróf elefánthi birtoka kikerekítésére megvette Kállai Armin ügyvéd szjt-jános-elefánthi birtokát 65,000 frtért.

A kávévás ideje ismét közeledik, fontos tehát minden jó gazdasszonyt a «kathreini Kneipp-féle malátakávéra» figyelmeztetni, mely a legjobb, legízletesebb és legegészségesebb pótkávé.

Mult számunkban hirdett **Vizák János-féle szalmazók** nem, mint hirdette volt Pipa-u. 7. sz. alatt, hanem Lonyay-u. 33. sz. a. kaphatók.

H. Herner Bécs, VI., Mariahilfer-Strasse 31., olajarczképeket fest fotográfia után élethiven és jótállás mellett. Ára 25 frt. Közelebbit lapunk hirdetés-rovata mutat.

A «Kereskedelmi Szakoktatás» című havi folyóiratnak, mely dr. Schak Béla pozsonyi kereskedelmi akadémiai tanár szerkesztésében a «Kereskedelmi Szakiskolák Allandó Bizottsága» megbízásából jelenik meg, második évfolyami I. száma fekszik előtünk. A gondosan szerkesztett és csinosan kiállított füzet ugyan első sorban kereskedelmi iskoláinkkal foglalkozik, de hűen jelszavához: «Az elméletből a gyakorlatnak és a gyakorlatból az elméletnek», felöleli a kereskedelmi tudományokat és gyakorlatot általában. Ez első számba irtak: Dr. Matkovits Sándor, v. b. t. tanácsos és volt államtitkár (Kereskedelmi szakoktatásunkról). Dr. Kovács Gyula, a Keresk. Múzeum aligegzátója (Szakoktatásunk a kiviteli kereskedelem szolgálatában), dr. Balassa József (Reáliskola és keresk. iskola), Trautmann Henrik (Az érettségi dolgozatok bírálása), dr. Gyulay Béla (A női keresk. tanfolyamokról), Havas Miksa (A kereskedő-tanonc-iskola új szervezete), dr. Szántó, dr. Veress és Matavovszky B. A. a keresk. isk. értesítőket ismertetik. Van e számnak bő és érdekes Irodalom, Hírek, Kérdések és Válaszok stb. rovata. Melegen ajánljuk e vállalatot kereskedőink, pénzügyintézeteink s mindazok figyelmébe, kik gyermekeiket kereskedelmi iskolában taníttatják. A lap előfizetési ára egy évre: magánosoknak 2 frt. intézeteknek és testületeknek 5 frt. Az előfizetési összeg a lap kiadóhivatalába (Pozsony, kórház-u. 44.) küldendő, hol mutatványszámok is kaphatók.

kr. közönséges körte 1 szekérel 18-32 frt. 1 kosár 3) 350 kr. 1 puttony 40-100 kr. 1 kg. 6-12 kr. 100 db 50-120 kr. magvaváló szilva 1 szekér — — — kr. 1 kosár — — — kr. 1 puttony — — — kr. 1 lt. — — — kr. szilva vörös 1 szekér — — — frt. 1 kosár — — — kr. 1 puttony — — — kr. 1 lt. — — — kr. szőlő 1 szek. 27-28 frt. 1 kosár 60-450 kr. 1 puttony 60-320 kr. 1 kg. 15-30 kr. ősz barack 1 kosár 35-450 kr. 1 putton 65-140 kr. 1 kg. 15-20 kr. 1 db 1-3 kr. 100 db 40-280 kr. birsalma 1 kosár 55-300 kr. 1 puttony 60-140 kr. 1 kg. 12-15 kr. 1 db 1-3 kr. 100 db 70-250 kr.

Ipartermenyek. (A Magyar Mezőgazdák Szövetségének tudósítása.) Kőolaj. Az üzlet irányzata szilárd. Jegyzetek: első rendű amerikai 21—, első rendű orosz 20—, első rendű szalon (császárölaj) 29.00 frt. — Repozetölaj szilárd, nagyban 39—, kicsinyben 39.50-40 frt. — Orosz Baku-ölaj elsőrendű 19 frt.

Allatvásárok.

Budapesti marhavásár. (Wilhelm Ignác fővárosi állatorvos jelentése a „Közlelek” részére.) Október 5-én. (Gazdasági és tenyésztésügyi felhajtás.) 520 db gazdasági ökrök (80 db elsőrendű jármos, 220 db középminőségű jármos, 22 db tarka bekötőni való, a többi alarendelt minőségű jármos és fehér szőrű bekötőni való ökrök), továbbá 130 db évek tarka tinóborjú és 209 db fejős tehén (és pedig 12 db fehér szőrű magyar, 109 db tarka, kevert származású és 38 db bonyhádi [tolnamegyei] tehén). Műtan birtokosok és nagyobb uradalmak e héten gazdasági ökrök vásárlása céljából igen korlátozott számban jelentek meg, az üzlet ezen minőségekre rendkívül lángha irányzatban folyt. Üzletkötések csak igen nehézkesen és, egyes vételket kivéve, árengedmenyek mellett történtek. A felhajtott mennyiségből mintegy 270 db ökrök és 97 db éves tinó eladatlanul maradt, mi szintén elég jellegző a vásár irányzatára.

A számosan megjelent nagyobb teigazdasággal foglalkozóknak a vásárlásban kifejtett tevékenység folytán, az e heti fejős tehénvásár élénk hangulatban gyors irányzattal nyert lebonyolítást. Ezen irányzatra még azon körülmény is lényeges befolyást gyakorolt, hogy a felhajtott mennyiség a múlt hetinél kevesebb volt s a kisebb tehén- és szarvasmarha fedezése végett ma is a szokott számban jelentek meg. Az árak lényegesen emelkedtek.

Az egyes vevők közül említhetők:

- Miszlai uradalom 10 db jármos ökörel
Tamassy Kálmán, A.-Szt.-Iván 6 » » » »
Szentiványi Oszkár, Bélad 12 » » » »
Martonvásári uradalom 18 » tarka és 10 db fehér szőrű bek. való ökörel.
Strasser Zsigm., B.-Szt.-Miklós 40 » fehér szőrű h. v. ö.
Nemeszéri Kiss Miklós, Gőd 60 » » » »
Baruch S., Felső-Ványa 20 » » » »
Czukorgyár, Ung.-Ostran 20 » » » »
Dr. Floch Henrik, Szöd Rákos 7 » fejős tehénnel.
Winterberg Gyula, Horth 10 » » » »
Günsberg Adolf, Ivánca 20 » » » »
Érdi uradalom 8 » » » »
Löwy Mór, Tétény 9 » » » »
Engel Gyula, Dömsöd 7 » » » »
Fehér E., J.-Árokszállás 6 » » » »

Következő árakra jegyeztettek páronként:

- Elsőrendű jármos ökrök — — — — — frt
Középminőségű j. ökrök 280-340 »
Alarendelt minőségű j. ökrök 195-265 »
Bekötőni való ökrök (fehér szőrű) 200-300 »
Tarka szőrű bekötőni való ökrök — — — — — »
Éves tarka tinó — — — — — 92 »

Súly szerint:

- Tarka bekötőni való ökrök — — — — — 29
Fehér szőrű bekötőni való ökrök — — — — — 23-28
métermázsáinkint elősúlyban.

Fejős tehénkért
Fehér szőrű magyar tehén 65-80 frt
Tarka, kevert származású tehén 50-130 »
Bonyhádi (tolnamegyei) 98-170 »
kivételesen 1 db — — — — — 240 frt
fízettett darabonként.

Budapesti vágómarhavásár, október hó 5. Wilhelm Ignác fővárosi állatorvos jelentése a „Közlelek” részére.) Felhajtott: 2472 db nagy vágó szarvasmarha és pedig: 224 db magyar ökrök, 432 db magyar tehén, 1563 db szerbiai ökrök, 180 db szerbiai tehén, 44 db boszniai ökrök, — db boszniai tehén, 38 db bika és 41 db bivaly.

A múlt hetinél kevesebb felhajtás mellett a mai vásár ismét csak a jobb minőségű árakra volt kedvező, miután különösen ezekből fedezték szükségletüket a megjelent bécsi és csehországi vevők, minél fogva ezek adásvétele is igen gyorsan történt s métermázsáinkint 1 frtnyi áremelkedés is tapasztaltott; míg a silányabb minőségű mult heti árban jegyeztetett. A szerb fajú ökröknél jegyzet feltűnő magas ár, az árú kiváló minőségének tulajdonítható.

Következő árakra jegyeztettek:

- Magyar hizott ökrök jobb minőségű — 30 1/2-33 frt
kivételesen — — — — — 35 »
Közép min. hizott- és jobb legelő ökrök 27-30 »
Silányabb minőségű magyar legelő ökrök 22-26 »
Jobb minőségű szerbiai és boszniai ökrök 23-33 1/2 »
kivételesen — — — — — 16 db 36 »
Silányabb minőségű szerbiai és boszniai ökrök 21-27 »
Alarendelt min. szerbiai és boszniai ökrök 18-20 »
Jobb minőségű magyar legelő tehén — 28-32 »
kivételesen tarka hizott — — — — — 33-34 »
Silányabb minőségű magyar legelő tehén 19-26 »
Bika — — — — — 22-30 »
kivételesen — — — — — — »
Bivaly — — — — — 17-22 »
kivételesen — — — — — — »
métermázsáinkint elősúlyban.

Budapesti lóvásár, 1893. október 5-én. (Hembach Gyula jelentése a „Közlelek” részére.) Felhajtott 655 db, még pedig jobb minőségű hátsó 10 db, könnyebb kocsi (jukker) 120 db, nehezebb kocsi (hintós) 6 db, ponyva 3 db, nehéz igás (fuvaros-ló) 150 db, közönséges igás (paraszt-ló) 300 db, alarendelt minőségű 166 db. Eladott: 292 db s pedig használatra 262 db, levágásra 30 db. — Műtan e hetivásáron helybeli úgy, mint vidéki vevő igen szép számmal vett részt a vásárlásban, a vásár különösen a könnyebb kocsi, nehéz és könnyebb fuvaros lovakra nézve igen élénk hangulatban nyert lebonyolítást. E hetivásáron a jobb minőségű ló adásvétele igen könnyen történt, míg az alarendelt minőségű igen nehézkesen és csak nagyobb árengedmenyek mellett volt tovább adható. Következő árak jegyeztettek: hátsó 10 db 150-210, könnyebb kocsi (jukker) 68 db 100-250 frt kivételesen 1 pár — frt, nehezebb kocsi (hintós) 4 db — frt, ponyva 2 db 32-45 frt, neh. igás (fuvaros ló) 89 db, 85-260 frt, köz. igás (parasztló) 85 db. 30-70 frt, bécsi vágóra 24 db 20-55 frt, állatkert és a nagyobb uradalmak (Tata Tót-Megyer stb.) kutyái részére levágásra 6 db 8-14 frt, katonai mustra 4 db 62-103 frt fizettett darabonként.

Kőbányai sertés vásár, okt. 6. (Első magyar serfészialó részvény-társaság telefonjelentése a „Közlelek” részére.) Az üzlet irányza lángha volt. Heti átlagárak: magyar válogatott 320-380 kilogramm nehéz 42 1/2-43 kr, magyar válog 280-300 kg. nehéz 43-44 kr. Öreg 300 kilogramm tulí —, vidéki sertés könnyű 45 1/2-46 kr. Szerb 38-41 kr; román páronként 45 kg. életsúlylevonás és 4% engedmény szokásos. Elcségarak: Tengeri 5.30 frt, árpa u 6.60 frt. Kőbányán átvéve. — Helyi állomány szept. 29-én maradt 183,746 db. Hozzájött felhajtás belföldről 138,885 db, Szerbiából 5925 darab Romániából 464 darab; egyéb államokból — darab; azaz: — db, összesen 234,020 db. — Elhajtás: buda-

pesti fogyasztásra (I-X. ker.) 6033 db, belföldre 1104 db, Bécsre 601 db, Cseh-Morvaország és Szilézia 3007 db, Ausztriába — drb, Németbirodalomba 12,253 db. Egyéb államokba 170 drb. Szappangyárakban feldol. 82 db, összesen 20,901 db, maradt állomány 180,770 db. A részv.-szállásokban 21,310 drb van elhelyezve. Az egészségi és transitó szállásokban maradt szept. hó 29-én 12,264 db. Felhajtás: Szerbiából 5928 db, Romániából 465 db, összesen 18,657. Elhajtás 4717 db; maradt állomány 13,940 db, é. p. 13,147 szerb, 793 román. Az egészségi szemlénél jan. 1-től máig 576 drb a fogyasztás alól ki vonatott és technikai czelokra feldolgoztatott.

Bécsi marhavásár, okt. 2. (A Magyar Agrícola tudósítása a „Közlelek” részére.)

Egyes eladások:

Table with 3 columns: Item, Price (Ár), and Percentage (%). Items include Blau testvérek, Aradi szeszgyár, Lederer és Kálmán, etc.

Kiadóhivatali üzenetek.

Sch. Gy. Krasznik-Vajda és többeknek. Egyáltalában nem értjük felszólalását; ha valaminek biztos tudatában van valaki, mint a hogy ez öné is áll, akkor ne vegyen tudomást a hátralekötésnek szóló felhívásról. Azt csak nem kívánhatja, hogy önnek külön lapot nyomassunk, melyből a postautalvány és felszólítás hiányzik. A mi pedig az elmaradt számkat illeti, kérjük tudatni, hogy melyek azok s pótolni fogjuk.

D. B. Egyek. Előfizetése decz. 16-án jár le, akkor kell megújítani.

Sch. L. Egerfarmos. Előfizetési díja ez évre teljesen ki van egyenlítve.

Az Országos magyar gazd. egyesület tulajdona.

Lapfelügyelő-bizottság: Gróf Dessewffy Aurél, Nagy Deszö, Forster Géza, Kvassay Jenő, Máday Izidor, Rakevsky István. — Főszerkesztő és kiadásért felelős: Forster Géza. Felelős szerkesztő: Baross Karoly. Társzerkesztő: Rubinek Gyula

M. kir. államvasutak gépgyára. Malor- és egyéb ipari czelokra alkalmas hengerkazános lokomobilok, továbbá a legújabb szerkezetű gőz - kukoricza - morzsolók mindig csak a magyar kir. államvasutak gépgyára vezérügynökségénél BUDAPEST, VIII. ker., József-körút 41. sz. a. rendelendők meg.

Őszi borsó tisztán vagy őszi árpával vegyítve, olcsó árban kapható Haldek Ignác, magkereskedésében BUDAPEST, Ferencziertére. Nyilvános vegyikísérleti állomás és műszaki iroda. Dr. Szilágyi Gyula, műegyetemi magántanár, kir. keresk. törv. hites vegyész. Budapest, VI., Dalszínház-utca 10. sz. (Az operaház mellett.) Elvállal borvizsgálatokat, valamint szesz, pálinka, cognac és egyéb élvezeti és tápszerek vegyi elemzését. Azonkívül szesz, cognac-gyárakra technikai vélemények jutányos díjazás mellett adatnak. A kiállított leletek vitas esetekben jogérvényesek.

Őszi legelő-bérbeadás és takarmányeladás. Bács-Bodrogh megyében a mosorini rétben kitűnő őszi legelő azonnal bérbeadatik. Elhelyezhető 500 darab szarvasmarha és 3000 drb juh jutányos ár mellett. Továbbá eladó ugyanazon gazdaságban 1500 q. prima luczerna és körülbelül 1000 igen jó minőségű széna, nemkülönbön nagyobb mennyiségű szalma és polyva. Ezen takarmányok onnét elszállíthatók, esetleg ott a helyszínen is felvehető. Nemkülönbön haszonbérbe kiadó, akár egy testben vagy kisebb részletekben egy évre 500 hold legelő. Bővebb felvilágosítást ad a mosorini rétben a szegedi majorban állandóan tartózkodó gazdatiszt és Kőrmen di Henrik Szegeden.

Hoschek Testvérek

BUDAPEST, VI. ker., Teréz-körút 36. szám
Technikai nagykereskedés.
Vizmentes takaróponyvagyár Újpesten.

Ajánlanak:

vizmentes takaróponyvákat

és mindennemű

vizmentes szöveteket, vizmentes bányaöltönyöket és esőköpenyeket, vizmentes sátrakat és lőtakarókat, tüzikosarakat, kendertömlőket stb.

Ezenkívül szintén saját gyártmányu:

bőrsziradék, patasziradék és kocsikenőcs, gép- és hengerolajok.

Fertőtlenítő szerek, Carbolineum.

Szolid kiszolgálás, legolcsóbb árak.

KWIZDA-FELE RESTITUTIONSFLUID

mosóvíz lovaknak.

Egy palackkal frt 1.40 o. é.

30 év óta udvari istállóban, valamint katonai és polgári nagyobb istállóban is, használatban; nagyobb erőfeszítések előtt és után erősítő; továbbá ficzamosodások, rándulások, az inak merevsége s más ily alkalmaknál; képesíti a lovat kiváló teljesítményekre idomításnál.

Megszerezhető
 gyógyszerárakban

Ausztria-Magyarország
 és drogistáinál.

Főletét: **Kwizda Ferencz János**

osztrák cs. és kir. és román kir. udvari szállító kerületi gyógyszerárában
 Korneuburgban, Bécs mellett. 1/c

Tessék a fennebbi védjegyre ügyelni s a vételnél határozottan kifejezni:

KWIZDA-FELE RESTITUTIONSFLUID.

A csász. és kir. osztrák- és magyar kiz. szabadalmazott

Első Budapest-soroksári műtrágyagyár

Mogyorósy L. J. és Stein

ajánl az őszi vetéshez: csontliszt- és fákalsuperphosphatot, párolt csontlisztet, vérlisztet, szarulliszt-chilisalótromot és Thomassalakat szavatolt belérték mellett, némkülömben örölt sertéstrágyát, trágyafőzst, réz- és vasgáliczot a legolcsóbb árakon.

Minták és árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Levelezések intézendők:

BUDAPEST, V. ker., Nádor-utca 23. szám.

Kossuth György
 Fényképezési műintézet
 N. havani utca 18. sz.
 1° emeleten
 Elváll mindennemű fényképi felvételeket, többszörösítéseket gépek
 ról ipar- és tanteragról, s a t.
 PHOTOLITHOGRAPHIA, CZINKOGRAPHIA,
 FÉNYNYOMAT, AUTOGRAPHIA, FÉNYMASDLAT
 BUDAPEST 1885

Olajarczkép

(vászonra festve), bármi fotografia szerint a leghivebb hasonlatosságért való jóállás mellett művésziesen készítettik.

Egy életnagyságu mellkép 56 cm.
 ára 25 frt

és teljes biztosság okáért minden megrendelés-utánvétel nélkül teljesítettik.

Képfelvételi iroda mű- és arczképfestésre: **H. HERNER,**
 Bécs, VI., Mariahilferstrasse 35.

Árak franco csomagolás, bécsi indóháztól szállítva: tartány ca 25 kiló, kilónként 40 kr., tartány ca 50 kiló, kilónként 35 kr., postán ingyen csomagolás és bérmentesen, 4 kiló 1 faládában 2 frt 40 kr., 4 kiló 1 pléhszelenczében 2 frt 50 kr., 4 kiló 4 pléhszelenczében 3 frt. Kaucsukkal vegyítve kilónként 10 krral több. **JUST & Co. Bécs, XII 2.**

Posnansky és Strelitz

Fedélpép-, faczement-, elszigetelő-lemez- és aszfalt-gyár.
 Városi iroda: Budapest, V., Béla-utca 6. sz.

Elsőrangú aszfalt fedélpép hatóságilag kipróbált s tüzmentesnek elismert fedényag.
Lapályos faczement-tetőzet számos évi jóállás mellett.
Aszfalt elszigetelő lemez olombetéttel s a nélkül, falalapzatok lefedésére.
Carbolineum, magas creosit-tartalommal, legjobb fatelítőszer, mely minden faeműt megóv rothadás s korhadás ellen.

Hűtő-féle vízhatlan védényag nedves falak száraztatására, a cs. és kir. hadügyminisiterium által ajánlott s minden építményeinel alkalmazott kitűnő óvszer.

A gyár felvállal mindennemű fedési munkát.

Prospectusok, minták és majzokkal ingyen szolgálunk.

Magy. Kir. Államvasutak
 25.992/l. c. sz.

Üzletvezetőség Kolozsvárott,

Pályázati hirdetmény épület-fák szállítására.

A magy. kir. államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének vonalain az 1894. évben az alábbi kitüntetett pályafentartási épületfa anyagok, melyeknek szállítására szennel nyilvános pályázat hirdettetett. — A szükséges, de a tényleges megrendelés alkalmával még felmáltható esetleg lelebbíthető mennyiségek a következők:

116.85 m³ jegenyefenyő deszka, 142.37 m³ lucfenyő deszka, 6.8 m³ vörösfenyő deszka, 95.96 m³ szelmeztetlen deszka, 105.65 m³ vágott lucfenyő-fa, 1202.15 m³ faragott puhafa, 44300 fm. vágott puhafa lécz, 148.53 m³ jegenyefenyő-palló, 3.90 m³ vörösfenyő-palló, 187.50 m³ szelmeztetlen fenyő-palló, 37.65 m³ puhafa-rud, 114.59 m³ puha szálfa.

A fenti anyagok pontos méretei a részletes jegyzékben illetve ajánlati mintában vannak felsorolva, mely részletes méretjegyzék a pályázati feltételekben felsorolt hivataloknál és az összes kereskedelmi és iparkamaráknál ingyen kapható.

A részletes jegyzék egyszerűsített ajánlati mintáinak használandó.

Az üzletvezetőség fentartja magának a jogot, hogy a tényleges megrendelés a kerekülő köbméter összmenyiségéből a méretjegyzékben előforduló legkisebb és legnagyobb szélesség, hosszúság és vastagság, illetve átmérő határain belül az 1894. év folyamán még további 30%-ot ugyanazon ajánlati árak és feltételek mellett rendelhessen, minél fogva a nyertes szállítók megfelelő faanyagot kötelesek készletben tartani. — Az ajánlati árak az ajánlati mintán kitüntetett egységek szerint számban és szóban teendők ki. Ha a puha faragott fának nem átlag árak ajánlatnak, akkor az ajánlati minta jegyzet rovatóban kitüntetett méret csoportok szerint lesznek az ajánlati árak kitüntetendők. — Az ajánlat az egész szükségletre vagy annak bármely részmenyiségére is szólhat. — Az 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatok ezen külczimmel: Ajánlat épületfák szállítására 25.992/93. számhoz.

— 1893. évi október hó 25-ikén déli 12 óráig a magy. királyi államvasutak kolozsvári üzletvezetőségének általános osztálya főnökéhez benyújtandók, vagy posta útján beküldendők. — Bánatpénz gyanánt az ajánlott mennyiség értékének 5% készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban 1893. évi október hó 24-ikének déli 12 órájáig a kolozsvári üzletvezetőség gyűjtő-pénzárába (Kolozsvárt, Trencséntér és külmagyar-utca sarkán, E. M. K. E. palota) letendő, esetleg oda posta útján beküldendő. — A részletes pályázati feltételek, valamint a méretjegyzék az üzletvezetőség anyag- és leltárbeszerzési osztályánál megtekinthetők. — A részletes pályázati feltételek és méretjegyzék a kolozsvári üzletvezetőségnél díjmentesen, az általános anyag szállítási és a faragott fákra vonatkozó különleges feltételek készpénzben és mellett a magy. kir. államvasutak nyomtatványtárából (Budapest, Andrássy-ut 73. szám) meg szerezhetők, mivel minden ajánlattevőről feltételeztük, hogy említett feltételek teljes ismeretével bír.

Kolozsvár, 1893. szeptember hóban.

Az üzletvezetőség

(Utányomás nem díjazatik)

Tökéletes

Önműködő Belföldi és mak! Szob mindenféle ban. Arnyé dezések k laktanyák, szállodák, vállalatok részére.

Sin

Com

legjobb mellett te gyárakból. Superp

Ga

A behérlésbe és egészen föléleg Ugyanig aít ponyvák, Repcz

NA

Az orszólójéből a

Ripa Vial Her Jacq

Riparia Sauv Tom Port York-Madeir Jacquez Herbemont Vialla Canada Luisiana Cunningham

3,500 drb, v

Megre egyesület tás akár mo delésnél a v utánvétellel sz kent 1 frt sz

Tökéletes fertőtlenítés! Teljesen szagtalan!
Önműködő tűzszóró-closettek.
 Belföldi és külföldi szabadalmak! Szobai árnyékszékek mindenféle tetszetős alakban. Árnyékszékberendezések kórházak, laktanyák, iskolák, szállodák, iparvállalatok stb. részére.

Fertőtlenítő és szagtalanító tűzszóró!
 Tűzszóró! Mindennemű tűzszóró-műanyag raktára.

Különlegesség:
 emberi és városi hulladékok ipari- és gazdasági értékesítése. Város tisztítási- és elfuvarozási vállalatok szervezése. Műtrágyagyártás. Részletes tervekkel és költségvetésekkel szívesen szolgál az igazgatóság.

Magyar Tűz- és Műtrágya- Ipari Részvénytársaság
 Igazgatóság: **Budapest, V. ker., Zrínyi-utca 3. sz.**

Szőlővessző-eladás.
 Egy millió fajtisza európai, sima és gyökeres, bor- és csemege-szőlővessző és 200.000 sima ripária sauvage kapható őszi és tavaszi szállításra, jutányos áron

Fördös Dezsónél Kecskeméten,
 ki árjegyzéket bérmentve küld.

Megrendeléseket kér mielőbb beküldeni:
 Borfajok; sima vessző 6 frt—8 frtig.
 Csemegefajok; sima vessző 10 frt—15 frtig.
 Ritkább csemegefajok külön árjegyzék szerint.

Magy. kir. államvasutak.
 13635/93. szám.

(Osztrák-magyar-francia kötelék.)

Az 1890. év november hó 15-től érvényes II/a rész 2. füzethez megjelent a II. számú pótlék, mely f. évi október hó 1-vel lép életbe s mely a fődíjszabásban foglalt tojás stb. és vadhus-küldeményekre nézve fennálló díjtételeknek 1893. október hó 1-vel illetve 1894. január hó 1-vel való hatályon kívül helyezését tartalmazza. Ezen pótléknak egyes példányai a részes vasutagazgatóságoknál díjfizetés nélkül megszereshetők.

Budapest, 1893. szeptember hó 26-án.

Magy. kir. államvasutak igazgatósága, a részes vasutak nevében is.
 (Utányomás nem díjaztatik.)

Singer, Zweig & Co.
 Wien, IX./I., Lichtensteinstrasse 59,
 (saját házában.)

Concentrált marhatrágya
 egyedüli elárúsítása,

legjobb s legolcsóbb trágyszer tartalmának jótállása mellett **temesvári** és **aradi** kizárólagosan szabadalmazott gyárakból. Mindennemű mesterséges trágyszeres raktára u. m.: **Superphosphát, csontliszt stb.**

Gazdáknak különös figyelmébe!

A behordási és eséplési időnyre adok vízmentes takaróponyát kölcsönbérletbe és pedig oly jutányos feltételek mellett, hogy a saját ponyvák megvétele ezután egészen fölösleges. Előjegyzések már most elfogadottnak. Ugyanígy új, egy- és többször használt gabonás zsákok, ugyiszintén új és használt ponyvák, fehér, fekete vagy sárgák, csodálatos olcsó áron kaphatók. Repceponyák rézgyűrűkkel 3 frt 20 és 4 frt 50 krért.

NAGEL ADOLF-nál
 Budapest, Arany János-utca 10. szám.

Magy. kir. államvasutak-
 124085/CII. szám.

Hirdetmény.

A Porosz-Sziléziából magyar állomásokra szállítandó kőszén, szénvályog- és pirszén küldeményekre nézve érvényes felső-szilézia osztrák-magyar széndíjszabás I. II. és III. füzetben, valamint a hozzá tartozó pótlékokban foglalt díjtételek helyett oly díjtételek fognak folyó évi szeptember 25-étől kezdve alkalmaztatni, melyek I frt—170—165 márká ártóllyam szerint vannak átszámítva.

Mint hogy a fenti forgalom I. és III. füzetekhez folyó évi január 1-én kiadott I. számú pótlékokban foglalt állomási díjszabásoknál fenti árkelet szerinti díjtételek hiányzanak, a füzetekhez III. számú pótlékok fognak megjelenni, melyek 160/165 árkelet szerint számított díjtételeket tartalmaznak.

Eme pótlékok a részes vasutaknál megszereshetők.

A m. kir. államvasutak igazgatósága a részes vasutak nevében is.

VIZVEZETÉK-, LÉGSZESZ- ÉS FÜTÉSBERENDEZÉSI részvénytársaság.

Bécs, I., Schwarzenbergstrasse 6. — Budapest, Bajza-utca 32

Elvállal:

építési tervek elkészítését városi és községi vízvezetékhez,
 kőszén-gázgyárakat községek és gyárak részére, olajgázgyár-telepeket köz-égek, gyárak és kastélyok részére,
 vizgáztelepeket kohóművek, motorüzem és egyéb ipari célokra,
 fürdő telepeket nyilvános és magán-célokra,
 központi fűtés és szellőztetési berendezéseket minden rendszer szerint;
 gáz alsónyomású fűtéseket saját szabadalma szerint, szárító-telepeket mindennemű ipari célra;
 gőzüzemű főző- és mosókonyhákat;
 fertőtlenítő készülékeket kórházak részére stb.;
 elvállal továbbá olajszívógátás berendezést vasuti kocsklák, gáz-, víz- és gőzvezetéseket, vizeldék és angol árnyékszékeket, gázmérőket, légszusz-fűző- és fűtő készülékeket, csöveket, szivattyúkat, érczárak szállítását, légszuszcsillárokat.

Mindennemű gáz-, víz- és központi fűtéshez szükséges érczárak javítása.

Tervek és költségelőirányzatok díjtalanul készítettnek

Eladó szőlővessző.

Az orsz. magy. gazd. egyesület istvántelki immunis homoktalajú szőlőjéből a következő amerikai szőlővesszők eladók:

Gyökeres vesszők:

Riparia Sauvage	30,000 drb	ára ezerenként	25 frt.
Vialla	2,500	"	30 "
Herbemont	500	"	30 "
Jacquez	500	"	30 "

Sima vesszők:

Riparia Sauvage	65,000 drb	ára ezerenként	I. oszt. 10 frt. II. oszt. 5 frt.
" Tomentosa	6,500	"	20 "
" Portalis	3,000	"	20 "
York-Madeira	5,000	"	20 "
Jacquez	5,500	"	20 "
Herbemont	7,000	"	15 "
Vialla	4,000	"	15 "
Canada	3,000	"	20 "
Luisiana	700	"	20 "
Cunningham	700	"	20 "

Oltványok
 3,500 drb, válogatott csemege-fajokból Riparia Sauvageba oltva, gyökereztetve. Ára ezerenként 130 frt.

Megrendelések intézendők az Országos magyar gazdasági egyesület igazgatóságához, Budapest (Köztelek.) Az elszállítás akár most őszzsel, akár jövő tavasszal történhetik. A megrendelésnél a vessző fele ára előre beküldendő, a hátra maradt rész utánvétellel szedetik be. Csomagolásért és vasutra szállításért ezerenként 1 frt számítottatik.

268

Egeresi gipsz-, műtrágya- és vegyitermékek gyára.
KRAMER J.

Ajánlja: párolt csontliszt, szuperfoszfát, Thomas-salak, egeresi trágyszer, chillsalétrom és egyéb különleges műtrágya-termékeit szavatolt tartalom mellett.

A t. gazdák közönségnek rendelkezésére áll a gyár vegyészeti laboratoriuma is, mely vegyi vizsgálat nyomán megállapítja és javaslatba hozza az alkalmas műtrágyát. Ily vegyi vizsgálatokat a gyár díjmentesen eszközöl, szükséges hozzá 5 kiló talajmintát és megjelölése annak, mi fog azon talajba vettetni. — Mindennemű felvilágosítással és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál a gyár központi irodája:

Budapest, V. ker., Dorottya-utca 9. sz.
 a hová a levelek és megrendelések intézendők.

A Budapest-Terézvárosi takarékpénztár Részvény-Társ.
 VI. Andrassy-ut 5. szám (saját házában)

betételeket

takarékpénztári könyvekre, pénztári jegyekre, ugyiszinté folyó-(cheque)-számlán

4%

kamat mellett fogad el és a tőkekamatadót továbbra is sajátjából fizeti.

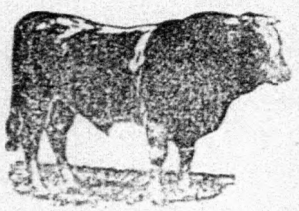
Váltó-üzlete

bármely a bankügyletbe vágó megbízást a legelőnyösebb feltételek mellett teljesít.

GYÜMÖLCSVÁSÁR

A KÖZTELKEN

szeptember hó 13-étől a tél beálltaig.

Angolhus- valamint **gyapjas tenyész-kosok. Poland-China hasas koczák és malaczkok. Mecklenburgi malaczkok** istállómban Huszár-utca 10. szám, megtekinthetők.

Teheneket szállítok:

Borzderes hegyi kis fajtát	175	frtjával
» » közép »	190	»
» » nagy »	220	»
Simmenthali nagy fajtát	500	»
» » közép »	350	»
Évesborjúkat	190	»

PICK OSWALD

BUDAPEST, VII., Huszár-utca 10. szám.

1357. szám.

Értesítés.

1893. évi november hó 3-ikán délelőtti 10 órakor a cs. és kir. katonai ágyraktárnál Budapesten az 1894. évi folyamán a budapesti hadbiztonság kerületében meggyülemelő rongyok eladása végett, biztosítási tárgyalás fog tartatni.

E tekintetben bővebb felvilágosítást nyújt az 1335. számú hirdetmény.

A közelebbi feltételek az alulirt raktárnál betekintethetők.

Budapest, 1893. évi szeptember hó 17-én.

A cs. és kir. katonai ágyraktár.

KOTZO PAL gépészmérnök, Budapest, üllői-ut 18. szám.

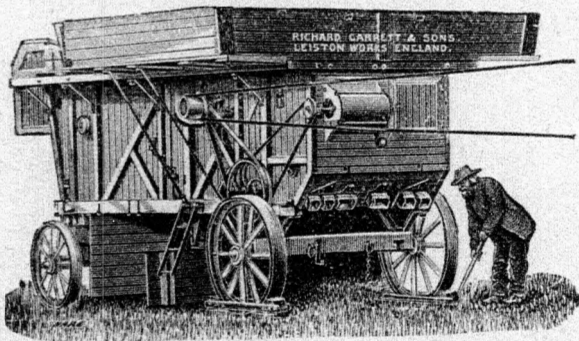
Ajánl 2 1/2, 3, 3 1/2 és 4 lóerejű szögcsaplókészleteket,

továbbá 4, 5, 6, 8, 10 és 12 lóerejű sines gőzcséplő készleteket hosszú szalmarázókkal, alsó szelelővel és rendkívül nagy felületű rostakkal, árpahéjazó és választó hengerrel.

Fa- és szénfűtésre és eredeti szalmafűtő-gőzmozdonyokat.

Továbbá **R. Garrett & Sons**

felülmúlhatlan 40% tüzelőanyagot takarító Compound-gőzmozgonyait. Legjobbnak elismert «Brantfordi» önműködő amerikai kéveköti aratógépeit. Eredeti amerikai szénagyjtóit 1 vagy 2 ló befogására alkalmazható kombinált rúddal. Sorvető- és szórvető-gépeket és minden egyéb kisebb gazdasági gépet. Jutányos árak, kedvező feltételek.

Tisztelettel tudatom, hogy **Budapesten eddig Váci-körut 29. szám alatti mezőgazdasági gépüzletemet és dusan felszerelt raktáraitam** ugyancsak a

Váci-köruton 52. szám

alatt levő házba helyeztem át.

Propper Samu

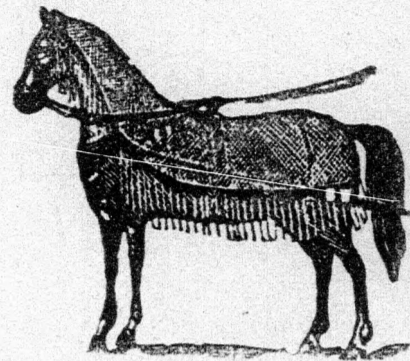
ugyis mint

SACK RUDOLF képviselője.

Mindennemü gazdasági kötélárukat,

u. m.: lóistráng, kötőfék, rudaló-kötél, kéveköti zsinórok, dohányzsineget, gabnászakokat, takaró- és vízmentes ponyvákat, valamint

különlegességeket kocsizó lóhálók, tornaszerek és függő ágyakból legjutányosabban ajánlanak

BLEIER és WEISZ

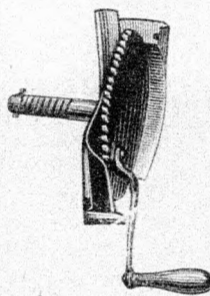
kötélgyárosok

BUDAPEST Károly-körut 1. sz. alatt (a Kerepesi-ut sarkán)

Árjegyzékkel kívánatra szívesen szolgálunk.

Különös érdekes ajánlat.

KUKORICZA-MORZSOLÓ-GÉP

a melylyel egy ember naponta 15 hektolitert lemorzsolhat. Uj találmány fölőtte czélszerű, kitűnő munkaképes, erős vaszerkezetű, gyors és könnyen működő kézi gép, mely minden háznál meg legyen!

Ára csak 3 forint 40 kr.

Csak 1 frt 65 kr.

Egy óriási nagy és tartós minőségű, szép, erős, ugynevezett

„Huszár”-lópokróc,

meleg mint a bunda, vastag mint a deszka, finom széles díszcsikkokkal kiállítva, 190 cm. hosszú, 130 cm. széles nagyságban, darabja csak

igás urasági parádés
frt 1.65 frt 2.50 frt 3.—

Megrendelések postautámvétel mellett vagy az összeg beküldése után, pontosan eszközöltetnek; meg nem felelő tárgy akadálytalanul visszavéteik. Megrendelési cím: **Fekete lópokróc nagy raktára Bécs, V. Rüdiger-utca 155. sz.**

Rohonczy Gida

törökbecsei minta csemegezőlő-telepe

1893-ik évben termelt s eladásra kerülő

sima és gyökeres vesszőinek fajszerinti kimutatása és árjegyzéke.

I. Csemegefaj, sima vessző:

Chasselas croquant	36.000 db,	ezre 10 frt
Chasselas rouge	21.000 »	» 10 «
Madelaine angevine	4 500 »	» 10 »
Madelaine royal	1.000 »	» 10 »
Muscat Alexandrin	34.000 »	» 15 »
Muscat Lunel	33.000 »	» 15 »
Passatutti	1.800 »	» 20 »
Muscat Frontignan	6.000 »	» 20 »
Muscat croquant	3.500 »	» 20 »
Muscat di Corail	700 »	» 20 »
Muscat Sarbelle	500 »	» 20 »
Muscat Juillet	800 »	» 20 »
Muscat Lierval	700 »	» 20 »
Chasselas Napoleon	700 »	» 20 »
Chasselas Bulcherry	1.300 »	» 20 »

Chasselas Courtilier	800 db,	ezre 20 frt
Chasselas Thomery	1.600 »	» 20 »
Chasselas angevine	1.000 »	» 20 »
Kevert, Chasselas és muskotály fajokból	13.000 db,	ezre 10 frt.

II. Csemegefaj, gyökeres vessző:

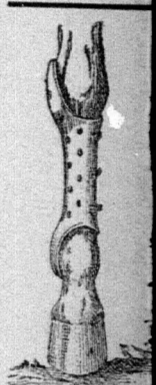
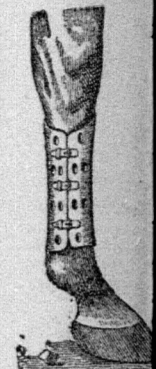
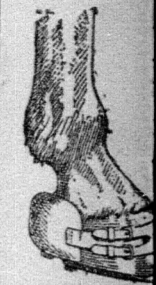
Kevert, Chasselas és muskotály fajokból	5000 drb,	ezre 20 frt.
---	-----------	--------------

III. Amerikai fajok:

Othello (direct termő)	4.300 drb	15 frt
Isabella	1.200 »	» 15 »
Riparia portalis	10.000 »	» 15 »
Riparia sauvage	25.000 »	» 10 »
Solonis	2.000 »	» 10 »
összesen	210.000 drb,	

Megjegyzések: 1. Legkisebb rendelés egy-egy fajból 100 vessző, — minden faj külön lesz csomagolva s az egyes csomagok a fajjelző táblával láttatnak el. 2. A rendelések érkezésük sorrendében előjegyeztenek s amennyiben egyes fajok már teljesen lefoglaltatnak, a későbbi rendelők erről idejében értesítetnek. 3. A vessző szállítása a rendelők óhajához képest őszi vagy tavaszkor utánvétellel eszközöltetik. Csomagolásért külön díj nem lesz számítva, s a kitüntetett árak a törökbecsei vasuti állomáson feladva értendők. 4. A tőkék a peronospora ellen kellő időben háromszor permetezve lettek s azok fajtisztaságáért az uradalom kezkesedik. 5. A törökbecsei minta-szőlőtelep teljesen Phylloxera-mentes s különben is elárasztásra van berendezve. 6. A rendelések: „Rohonczy G. kertész-törökbecsei” címzendők.

St. a. Fr

cs. és. k. 082

33.245. 1893

Budapest

Sorszám A faj meg

1	I. Európa
2	a) Bory
3	Kadarka
4	Nagy-burgum
5	Kis fekete
6	Cabernet-fran
7	Merlot
8	Sauvignon bl
9	Szlankamenka
10	Szent Lőrinc
11	Rajnai Rizling
12	Olsz rizling
13	Mézes fehér
14	Vörös dinka
15	Sylváni zöld
16	Ezerjő
17	Veltelini piro
18	Oportio (portu
	* Gyökeres, fa

1. Ugy a sima szuak, épek, háromszög. 2. A csomago. 3. Minden me gazdasági intézőhő főv. minta-szőlőtelepe. 4. Megrend s ugyanezen időn belé készlethez képest — 5. A vesszők székvárosi közpon megtörténtéről szó 6. Vidéki meg 7. Az ezen jeg

St. a. Friedl-Müller-Kwizda szabadalom.

Patavédő gummiból.

Két nagyságban jobb és bal lábra. Szürke színben.

Szárszalag-védő gummiból.

4 nagyságban, jobb és bal lábra, szürke, fekete, barna és fehér színben.

Bokavédő gummiból.

Bal és jobb lábra, szürke, fekete, barna és fehér színben.

Térd- és boka-védő gummiból.

Bal és jobb lábra. Szürke, fekete, barna és fehér színben.

Térd-, boka- és szárnyvédő gummiból.

Jobb és bal lábra. Szürke, fekete, barna és fehér színben.

Boka- és szárnyvédő gummiból.

Bal és jobb lábra. Szürke, fekete, barna és fehér színben.

Arjegyzék bérmentve és ingyen.
Főraktár:
Franz Joh. Kwizda
cs. és. k. oszt.-magy. és kir. román udvari szállító, Korneuburg, Bécs mellett.

Őszi vetés alá
Légen szárított:

'Koncentrált hizómarha trágyát'

porrá őrölt állapotban, valamint tégladarabban (a lá rinfusa)
66%-nál több szerves anyaggal megfelelő mennyiségű légeny (nitrogén), foszforsav és kálciumtartalomnak jótállása mellett, legolcsóbban ajánl a «Nagyvárad Műtrágyagyár Részvénytársaság» Nagyváradon. Kivánatra ismertető könyvecskék és minták bérmentesen küldetnek. Szállítások pontosan és bármily mennyiségben eszközöltetnek.

Téli és nyári pata- és körömvasalás.

Észszerű, tartós és olcsó.

Normális körömvasalás jármos ökrök számára. Szabadalmazott lópatkók változtatható szerkezettel. Német és angol szerkezetű patkók-Lovagló-, vadászverseny-patkók, gumi- és kötélbetétes patkók, kengyelvasak stb. — Pata- és körömszögek, csavartámszeg, patkoló-szerszámok és eszközök. — Arjegyzékek, rajzok és minták ingyen és bérmentve.

M. HAAN'S SÖHNE cs. és kir. udvari szállító.

(A cég 1795 óta áll fenn.) Bécs, I., Strauchgasse 2. (A cég 1795. óta áll fenn.)
Kizárólagos elírások Magyarországon: J. G. Schopper Budapest,

Sel. Kneipp

Kathreiner Kneipp-féle Maláta-Kávéja
bak-kávé-izzel.

E kávé ama utól nem ért előnyt nyújtja, hogy a nem vegyített vagy pótlékkal kevert bak-kávéval sokkal jobb ízű, a mellett egészségesebb és táplálóbb kávé lehet készíteni. Felülmulhatlan mint pótlék az eredeti bak-kávéhoz.

Kiválóan ajánlatos nők gyermekek és betegek számára
Utánzások gondosan kerülendők.
Mindenütt kapható. 1/2 kiló á 25. kr.

33.245. 1893—VII. tanácsi szám.

ÁR- ÉS NÉVJEGYZÉK

Budapest fő- és székváros szőlőtelepeiről az 1894. év tavaszán eladásra kerülő szőlővesszőkről és ojtványokról.

(Összeállította Deák Tamás fő- és székvárosi szőlő- és gyümölcs-gazdászági intéző.)

Sorszám	A faj megnevezése	1000 db. sima vessző ára				Sorszám	A faj megnevezése	1000 db. gyökeres vessző ára				Sorszám	A faj megnevezése	1000 db. sima vessző ára			
		helyb.	vidéki-	helyb.	vidéki-			helyb.	vidéki-	helyb.	vidéki-			helyb.	vidéki-	helyb.	vidéki-
		forint						forint						forint			
I. Európai fajok.																	
<i>a) Borfajok.</i>																	
1	Kadarka	5	8	10	15	17	Hossznyelű	5	8	10	15	18	Semillon blanc	5	8		
2	Nagy-burgundi	5	8	10	15	19	Teroldego	5	8	10	15	19	Veltelini zöld	5	8		
3	Kis fekete	5	8	10	15	20	Veltelini zöld	5	8	10	15	21	Rakszőlő	5	8		
4	Cabernet-franc	5	8	10	15	<i>b) Csemegefajok.</i>											
5	Merlot	5	8	10	15	22	Chasselas rouge	10	20	10	20	22	Chasselas rouge	10	20		
6	Sauvignon blanc	5	8	10	15	23	« croquant	10	20	10	20	23	« croquant	10	20		
7	Slankamenka	5	8	10	15	24	Muscat lunel	10	20	10	20	24	Muscat lunel	10	20		
8	Szent Lőrincz	5	8	10	15	25	« croquant	10	20	10	20	25	« croquant	10	20		
9	Rajnai Rizling	5	8	10	15	26	« Alexandrie	10	20	10	20	26	« Alexandrie	10	20		
10	Olasz rizling	5	8	10	15	27	Madéleine Angevine	10	20	10	20	27	Madéleine Angevine	10	20		
11	Mézes fehér	5	8	10	15	II. Amerikai fajok.											
12	Vörös dinka	5	8	10	15	28	York Madeira	6	10	10	20	28	York Madeira	6	10		
13	Sylváni zöld	5	8	10	15	29	Othello	6	10	10	20	29	Othello	6	10		
14	Ezerjő	5	8	10	15	30	Canada	6	10	10	20	30	Canada	6	10		
15	Veltelini piros	5	8	10	15	31	Jaquez	6	10	10	20	31	Jaquez	6	10		
16	Oporto (portugiesi)	5	8	10	15	32	Herbement	6	10	10	20	32	Herbement	6	10		
III. Ojtványok.*																	
1	Nagy burgundi	—	—	60	120	1	Nagy burgundi	—	—	60	120	1	Nagy burgundi	—	—		
2	Kadarka	—	—	60	120	2	Kadarka	—	—	60	120	2	Kadarka	—	—		
3	Carbenet franc	—	—	60	120	3	Carbenet franc	—	—	60	120	3	Carbenet franc	—	—		
4	Oporto	—	—	60	120	4	Oporto	—	—	60	120	4	Oporto	—	—		
5	Piros Veltelini	—	—	60	120	5	Piros Veltelini	—	—	60	120	5	Piros Veltelini	—	—		
6	Sylváni zöld	—	—	60	120	6	Sylváni zöld	—	—	60	120	6	Sylváni zöld	—	—		
7	Vörös dinka	—	—	60	120	7	Vörös dinka	—	—	60	120	7	Vörös dinka	—	—		
8	Olasz rizling	—	—	60	120	8	Olasz rizling	—	—	60	120	8	Olasz rizling	—	—		
9	Rakszőlő	—	—	60	120	9	Rakszőlő	—	—	60	120	9	Rakszőlő	—	—		
10	Ezerjő	—	—	60	120	10	Ezerjő	—	—	60	120	10	Ezerjő	—	—		
11	Chasselas rouge	—	—	60	120	11	Chasselas rouge	—	—	60	120	11	Chasselas rouge	—	—		
12	« croquant	—	—	60	120	12	« croquant	—	—	60	120	12	« croquant	—	—		
13	Muscat lunel	—	—	60	120	13	Muscat lunel	—	—	60	120	13	Muscat lunel	—	—		
14	« croquant	—	—	60	120	14	« croquant	—	—	60	120	14	« croquant	—	—		
15	« Alexandrie	—	—	60	120	15	« Alexandrie	—	—	60	120	15	« Alexandrie	—	—		
16	Madaleine Angevine	—	—	60	120	16	Madaleine Angevine	—	—	60	120	16	Madaleine Angevine	—	—		

* Gyökeres, fásajtások Riparia portalis, sauvage, tomentosa, Vialla, Solonis és Rupestrisbe ojtva. — Első sorban a helybeli megrendelések elégittek ki.

Tudnivalók.

- Ugy a sima, valamint a gyökeres vesszők és ojtványok szabályszerű 50 cm. hosszúak, épek, háromszor permetezettek és teljesen peronosporamentesek.
- A csomagolásért (munka, anyag) minden 1000 db vessző után 50 kr számítandó.
- Minden megrendelés „Deák Tamás székfővárosi szőlő- és gyümölcs-gazdászati intézőhöz” — (posta: Budapest, X., Kőbánya) küldendő. (Lakása: a f. v. minta-szőlőtelepen.)
- Megrendelés csak 1893. évi december hó 15-ig fogadtatik el s ugyanezen időn belül lesz értesítve minden egyes megrendelő: vajjon megrendelése — a készlethez képest — mennyiben teljesíthető?
- A vesszők ára az intéző által kiállított utalvány alapján a fő- és székvárosi központi pénztárnál fizetendő le, miért is a vesszők csak a fizetés megtörténtéről szóló központi pénztári nyugta előmutatása mellett adatnak ki.
- Vidéki megrendelések az ár és költségek utánvételezése mellett teljesíthetnek.
- Az ezen jegyzékben foglalt szőlőfajokból ojtáshoz való 1 méter hosszúságu

válogatott vesszők is készíttetnek, melyek gondos téli eltartás után szintén tavasszal adatnak ki. Ezeknek ára 1000 darabonként: a jegyzékben kitüntetett kétszeres áron felül még 20%. — Ilyen ojtóvesszőkre szóló megrendelés csakis folyó évi október hó 15-ig fogadtatik el.

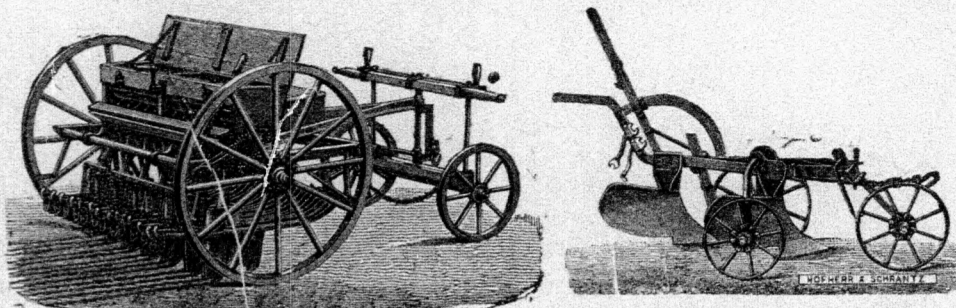
8. Az ojtványok alany- és nemesfaj szerint külön-külön lesznek csomókba kötözve és megjelölve, mi által az illető vevőnek a legkedvezőbb alkalom nyújtatik azon nélkülözhetlen kísérlet megejtésére, hogy vajjon ezen legellentétlőbbnek bizonyult alanyok közül melyik diszlik legjobban a beültetendő szőlőtálcájában.

9. A vesszők vagy ojtványok kiosztása alkalmával azoknak kezelése, ültetése és ápolásáról szóló egy-egy nyomtatott rövid utasítással a szőlő- és gyümölcs-gazdászati intéző fog szolgálni.

Budapestben, 1893. évi augusztus hó 3-án.

A fő- és székváros tanácsa.

VETŐGÉPEK ÉS EKÉK

dús választékban

HOFHERR és SCHRANTZ,

gazdasági gépgyárában

BUDAPETEN

VI. kerület, váczi-körút 57. szám.

Árjegyzékek minden fajta gazdasági gépek és eszközökről ingyen.

Mindenütt legmagasabb díjakkal kitüntetve.

FISCHER és HEIDLBERG

vegyészeti gyár

Budapesten. Iroda: Arany János-utca 25.

Fertőtlenítő szerek nagybani gyártása.

Karbololium dióbarna faticító szer, melynek használata által mindennemű fa elpusztíthatlan tartósságot nyer.

Creolinum és annak fajai száj- és körömfájás ellen, valamint orvosi és házi célokra leghathatósabb fertőtlenítő szer.

Kátrányfestékek mindenféle színben zsinidelytetők, bádóg-, vas- és fatárgyak mázolására.

Kőfedéllemez olcsó, tartós és tűzbiztos fedési anyag gazdasági épületek számára.

Faczementtetők sok évi jóállással.

➡ Árjegyzékek és utasítások ingyen és bérmentve. ➡

Clichéket

hirdetések, árjegyzékek, könyvek, szak- és hírlap, egyáltalán mindennemű nyomtatvány képes kiállítása számára legjobb kivitelben és legolcsóbb áron elvállal és készít

FISCHER LIPÓT

chemigrafiai műintézete

Budapesten, IV. ker., Ujvilág-utca 10.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Rövidített levél vagy sürgőnyezim: GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.

ELSŐ

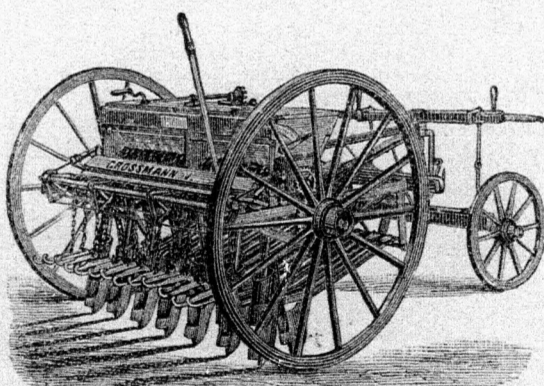
MAGYAR

Gazdasági Gépgyár részvény-társulat

BUDAPESTEN.

Gyártelep: Külső váczi-ut 7. szám.

Ki mint vet:

úgy arat.

Minden gazda, aki a legelőnyösebb szerkezetű **vetőgépek** beszerzése iránt érdeklődik, kimerítő felvilágosítást nyerhet gyárunk igazgatóságánál.

Terjedelmes árjegyzékkel a gazdaság összes ágazatában szükségilendő gépezetekről díjmentesen szolgálunk.

Csak m
nyel, to
nyel vé

Csai

Betöltend

Fiatalkor, kép
kik a ch
szeretette
és mint ál
turchemic
nának a j
mázatni,
kal fordu
szerkesz

Kulcsár

főváros köze
tehenészet is
levő gazdas
majorjába, a
tehenészet v
léshez és m
értők adják
fizetés-igényei
lalkozásuk is
K. jegy a
tal

Egy uradalmi
tehenészet is
terjedelmű sz
kai ojtványok
pitve, szőlőjt
nagyobb pincz
gyártás mint
ság oldalági
állanak egy e
gán-gyakorn
ellátási díjzete
vétetik. A g
oldalúsága ki
nyujt oly fiata
kik gazdaság
készülnek sok
szerzésre. Czim
tall

Kertész kere
daságba, ki a
nyésztés virá
ért. Családosna
és jó bizonyítv
zolni képesség
kertészet eladá
a kertész perc
felvétetik. A h
nagysága 8 h
felvilágosítást
hiva

Kerestetik fiata
ki egy délmagy
holdnyi gazdas
kötött, 70 tehé
gazdaság önálló
kalmás. Belépés
november hó 1-
frt, szabad lak
lágítás. Főkéllé
burjanevelés tud
ványmásolatok
ajánlatok I. T.
lap kiadóhivat
zendő

Tehenész

ki tejkészítés me
készítésben is te
alkalmazást nye
november hó 1-
gos gróf Széche
nagydorogi urad
mányokkal felsz
nyek az igények
megjelölésével a
üggyelőséghez. N
(Tolna-m.) cz

Csak mezőgazdák és a szakirodalom termé-
nyel, továbbá állást keresők és adók hirdeté-
syei vétetnek fel e kedvezményes rovatban.

KIS HIRDETÉSEK.

Hirdetési ár 15 szög 30 kr., ezen felül minden
szó 2 kr., feltűnő betűkkel 4 kr. Cím káb-
lénál minden beiktatásnál 30 kr. bélyegilleték

Csak oly levelekre válaszolunk, melyekkel válasza szükséges levélbélyeget vagy levelezőlapot küldenek.

Betöltendő állások.

Fiatal, képzett gazdák, kik a chemia iránt előszeretettel viseltetnek és mint állami agriculturchemicusok óhajtanának a jövőben alkalmaztatni ajánlataikkal forduljanak lapunk szerkesztőségéhez.

Kulesár kerestetik egy a főváros közvetlen közelében levő gazdaság elkülönített majorságba, a hol csak egy tehénész van. A tejkészítéshez és magtárkezeléshez értők adják be ajánlataikat fizetés-igényeik és eddigi foglalkozásuk ismertetés mellett. K. jegy alatt a kiadó-talhoz.

Egy uradalmi birtokon, hol tehénészet is van s nagyobb területű szőlőterület amerikai ojtványokkal van betelepítve, szőlőajtvány, termelés, nagyobb pincészet s cognacgyártás mint a pinczegazdaság oldalági művelés alatt állanak egy esetleg 2 magán-gyakornok méltányos ellátási díjzítés mellett felvétetik. A gazdaság több oldalúsága kiváló alkalmat nyújt oly fiatal embereknek, kik gazdasági akadémiára készülnek sok oldalú praxis szerzésre. Cím a kiadóhivatalban.

Kertész kerestetik egy gazdaságba, ki a gyümölcsfajta-nyesztés virágtenyésztéshez ért. Családosnak kell lennie és jó bizonyítványokkal igazolni képességét. Miután a kertészet eladásra is termel, a kertész percentuációra is felvétetik. A haszonkertészet nagysága 8 hold. Bővebb felvilágosítást nyújt a kiadóhivatal.

Kerestetik fiatal nős ispán, ki egy délmagyarországi 250 holdnyi gazdasággal egybekötött, 70 tehénből álló tejjgazdaság önálló vezetésére alkalmas. Belépés szonnan vagy november hó 1-én, fizetés 500 frt, szabad lakás, fűtés, világitás. Főkéllék szakavatott burjanevelés tudása. Bizonyítványmásokkal ellátott ajánlatok I. T. jegy alatt e lap kiadóhivatalához intézendők.

Tehenész-gazda, ki tejkészítés mellett a sajt-készítésben is teljesen jártas. alkalmazást nyer folyó évi november hó 1-étől méltóságos gróf Széchenyi Sándor ur nagydorogi uradalmában. Okmányokkal felszerelt kérvények az igények s feltételek megjelölésével a Jóságfelügyelőséghez Nagy-Dorogra, (Tolna-m.) címzendők.

Egy 70-100 tehénből álló délmagyarországi tejjgazdasághoz ügyes, szorgalmas főtehenész kerestetik, ki maga is munkát végez. Ajánlatok bizonyítványmásokkal és fizetési igényekkel ellátva J. J. cím alatt a kiadóhivatalba küldendők.

Gazdasági gyakornoknak gróf Széchenyi Sándor ur nagydorogi uradalmának Jóságfelügyelőségéhez felvétetik egy jó családból való oly fiatal ember, ki gazdasági tanintézetre megkívántató gyakorlatot óhajt szerezni. Megkeresések Jóságfelügyelőséghez Nagy-Dorogra, Tolna megye, intézendők.

A Herczeg Ypsilanti örökösök simongáti uradalmában a f. évi november hó 1-én egy segéd-tisztii állomás betöltendő. Az évi fizetés élelmezésen kívül 132 frt készpénz, 3 hekt. bor és 16 méter fa. A folyamodvány és a bizonyítványmások, melyek vissza nem küldetnek, a simongáti uradalom felügyelői hivatalához, posta Nagyatád, (Somogy megye) nyújthatók be. A német nyelv ismerete kívánatos. A végleges alkalmazás egy évi próbaidő után történik.

Vállalkozó kertész kerestetik társnak, szőlőiskola, fűskola, csemege-szőlőte melés, gyümölcsészet s ezekkel kapcsolatos üzlet alakításához. Kész szőlő, gyümölcsös, alkalmas terület van. Pénzzel hozzájárulás nem multhatlan. Fő a szakértelem és sajátkezű működés. Bővebben e lapokhoz intézett levélre.

Gépszakovács vizsgázott, ki egyszersmind a kovácműhelyt is ellátni tartozik, kerestetik. Ugyanott egy tanult **bognármester** felvétetik. Ajánlatok a herédi gazdasághoz Herédre (Hatvan mellett) Nógrád-megye intézendők.

Gazdasszonyt keresek pusztai gazdaságomban, ki a főzés, baromfitenyésztés, külső és belső háztartásban jártas. Bővebben a kiadóhivatalnál.

Állást keresők.
Gazdatiszt, ki 9 év óta egy nagy uradalomban van alkalmazva, végezte a magyar óvári gazd. akadémiát, családi körülményei folytán állását óhajja változtatni. Ajánlatok L. S. jegy alatt a kiadóba kéretnek.

A magyar gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete (Budapest Köztelek) felkéri a földbirtokos és bérlő urakat, hogy az esetben, ha gazdatisztre van szükségük az egyesülethez fordulni sziveskedjenek, hol számos állást kereső van előjegyezve. A közvetítés díjmentes. Megkeresések az egyesület irodájába intézendők.

Szerény igényű 29 éves nős, hadmentes, földművelőiskolát kitűnő sikerrel végzett egyén, alkalmazást keres azonnali belépés mellett. Cím a kiadóhivatalban.

Gazdatiszti állást keres gazdasági akadémiát végzett nőten keresmény fiatal gazdatiszt, ki több éven át nagy uradalomban mint kezelő kasznár működött; azonnal beléphet. Címe a kiadóhivatalban.

Gazdatiszt, ki a debreczeni gazdasági tanintézetet jó sikerrel végezte és a gazdaság minden ágában kellő jártassággal bír, 34 éves, nős; szerény feltételek mellett alkalmazást keres. Cím a kiadóhivatalban.

Egy a magyar óvári gazdasági akadémiát igen jó sikerrel végzett nőten fiatal ember, közös hadseregbeli tart. katonatiszt, ki 3 évig mint gyakorlati gazda működött egy nagy uradalomban, hol másfél évig a számtartói illetve pénztárnoki teendőket végezte; jártas a könyvezetésben, képzettségéhez képest gazdatiszti (kezelői) esetleg segéd-tisztii vagy ellenőri állást óhajtaná elfoglalni. Állását 1894. január 1-én már elfoglalhatja. Esetleg arcképet is küldhet. Ajánlatok H. jegy alatt a kiadóhivatalba kéretnek.

Gazdász, akadémiát végzett, három évi gyakorlattal bíró fiatal ember keres jobb gazdaságban alkalmazást. Cím a kiadóhivatalban.

Egy a magyar és német nyelvet szóval és írásban bíró s az adai m. kir. földművelőiskolát végzett igen szerény igényű ifju — ismeretei bővítése céljából — alkalmazást keres. Bővebb értesítéssel szíveségből szolgál Szobonya Bertalan igazgató Adán.

Termények.
Eladó diófa. 2200 drb 2-2¹/₂ méter magas papírhéjú diófa száza 20-25 forintjával kapható a nagy-bányai gazdasági egyletnél.

Makktermés eladás.
Nagyméltóságú gróf Gyürky Abraham ur kis-terennel uradalmához tartozó «Hasznos» község (Heves megye) határában fekvő, felső-hasznosi erdőterületben circa 150 kat. hold, az alsó-hasznosi erdőterületben pedig circa 120 kat. hold (tölggy. részben cser) makktermés f. év október hó 1-től 1894-ik év március hóig terjedő időtartamra makkoltatás végett kiadandó. Megkeresések és ajánlatok ajánlott borítékban «gróf Gyürky Viktor» cím alatt Kis-Terennére intézendők f. évi október 15-ig bejárólag.

Disznóvénny. Három darab 3 méter magas igen szép **arancaria**, darabonként 30 forintért eladó Barcza Lászlónál, Csab. Rendeken (Zalamegye).

Állatok. Gazdaság felosztása miatt 77 drb fiatal szép **János ökör** eladó Steiner Ármánál Ködörös-Tarján Bihar-megyében.

Hus-sertés Meklenburg berkysreai keresztű tenyésztésre alkalmas malacok és pedig 5 hónaposak kan vagy emse drbja 30 frt, 2 hónaposak 20 frt, 6 hetesek 15 frton, ingyen ketrecbe vas-utra feladva, kaphatók a conchóhát gazdaságban u. p. Acs.

„Pomerániai granátos” óriás faj, tisztavérű, hófehér tollazatu tenyésztésre alkalmas libák eladók. Cím a kiadóhivatalban.

Eladó simmenthali tenyészlibák 2 év 5 hónapos 630 kgros 192 frt, 21 hónapos 540 kgros 172 frt, 18 hónapos 525 kgros 172 frt. Mind törzskönyvezett correct állatok. A birtokon az importálás óta kizárólag simmenthali szarvasmarha tenyésztetik. Talajdonos Geisz László, posta, vasut: Nagy-Dorogh.

Eladók
170 cm. magas idős fekete félvér Virgilius és 162 cm. magas 4 éves sárga félvér Vurleé hágo mén. — 162 cm. 4-5 éves herélt pej. fekete Vurleé csikó, kocsi-ban jól mennek, 2 drb inthali bika, Zalesky Jenőnél Tót-Györk, állomás Aszód.

Földbirtok.
Bérbeadó mintegy 1000 magyar holdas birtok, 800 hold szántó, 70 h. rét, a többi gyeplegő. A birtok félóránnyira fekszik a vasutól. A birtok ur lakás és teljes karban levő épületekkel van felszerelve. Vetés folyamatban, takarmány és in-
strukció készpénzzel fizetendő, szalma átadatik. Bérösszeg 7000 frt és 1000 frt adó. Ügynökök kizárva; felvilágosítást ad V. 12 alatt a kiadóhivatal.

Vegyések.
Heremagvak a legmagasabb napi-
árban vásároltatnak
Haldek Ignác
magkereskedésében
BUDAPEST,
Ferencziek-tere.

Egy **Smyth-féle** 2 öl nyomtárolású s áttételes tengelyvel ellátott **szóró vetőgép**, minden szükséges felszereléssel együtt eladó. A gép csak egy évig volt használatban. Ára dunaföldvári állomáson 120 frt. Cím Koller Pál Dunaföldvár, Baracs.

Vadvétel.
Pál Károly vadkereskedő Budapest.

IV. k., a Hal-tér és Torony-
utoza sarkán.
értesíti a tisztelt vadtenyész-
tőket, kik a törvényes vad-
ászdíjban elejtendő vadju-
kat eladni akarják, hogy
kölcsonös előzetes egyezke-
dés után mindennemű vadat
bármily kis vagy nagy meny-
nyiségben, készpénz-fizetés
és a legjobb árak mellett,
megvenni mindenkor készen
áll.

20 millió forint kiadó **földbirtokokra** Magyarországon. Tetszés szerinti időtartam. Legmérsékeltőbb kamattal. Kölcsön 3/4 értékig. Fizetés készpénzben. Téyleges eset és teherállás közlése kéretik „Belgiumi alapítványi tőke” címre. Goldmarkt. kiadóhivatalhoz Berlinben S. 14. felvilágosítások díjmentesen adtnak.

Gazdasági magvakat legmagasabb áron vásárol Mauthner Ödön magkereskedése Budapesten.

Megvételre kerestetik egy jó karban levő 14-16 lóerejű **Lokomobil gép** ajánlatok kéretnek a nagyváradi műtrágyagyár részvénytársasághoz Nagy-Várad.

gabonafélék természetese irta: **CSERHÁTI SÁNDOR.** Bolti ára 2 frt. Megrendelhető a kiadóhivatalban.

52721 számhoz
XVIII—1893.

Hirdetés.

A honvédménház részére 1894. évi január hó 1-től december hó végéig szükséges étkezési és anyagjárandósági cikkeknek szállítására pályázat hirdettetik.

A szállításra vonatkozó részletes feltételek a honvédménház parancsnokságánál betekintheők, a hova az 50 kros bélyeggel ellátott magyar nyelven szerkesztett írásbeli ajánlatok a szállítási szándékolt cikkek után esedékes 5%-al felérő bantpénz csatolása mellett 1893. évi október hó 22-ike déli 12 óráig bemutatandók.

Budapesten, 1893. évi szeptember hó.

A kőolajfinomítógyár-részvénytársaság.

Igazgatóság: Budapesten, V., Zrinyi-utca 4. sz.

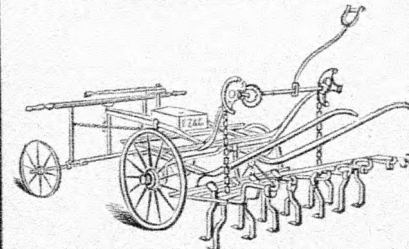
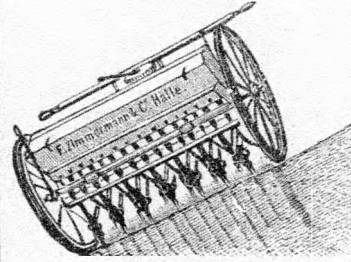
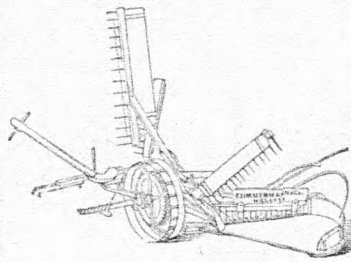
ajánlja fűmél gyárban készített elismert jó minőségű **phosphorsavas**

műtrágya-gyártmányait,

ugymint: **phosphorit-superphosphat és csontliszt-superphosphat**

jutányos feltételek mellett. Ismertető iratok kívánatra ingyen és bérmentve megküldetnek.

ZIMMERMANN & Co. Halle a.d. Saale (Poroszország)

ajánlják az egész világon legelőnyösebben ismert mindenemű gazdasági gépeket, mint: különböző rendszerű és legkötönyebb szerkezetű **kapáló gépeket** takarmány- és cukor-répa, tengeri, repce és kalászosok kapálására, minden kivánt szélességben és minden sortávolságra beállítható. **Fűkaszálo** és **Marokra arató gépeket** kötött és laza talajra, nehezebb és könnyebb kivitelben. A könnyebb neme e gépeknek az 1892-ik évi nyiregyházi arató- és kaszáló-gépversenyen szerzett tapasztalatok figyelembe vételével készült és felülmúl könnyűség, egyszerűség, tartósság s olcsóság tekintetében minden e téren eddig létezőt. **Csalamádé kaszáló**t tavaly Nyiregyházán különösen kitűntetett kalászosok aratására is kitűnően használható. Könnyű és szilárdabb kivitelű **lőgerelyét**, különböző rendsz. **szénaforgató**t, **műtrágya-szórót**, **lőheretűt**, **szórva** és **sorbavető gépeket**, **szeccsa** és **repavágót**, **darálót**, **zuzót**, **olajpogácsa-tűrt**, **járgányokat**, **gőz- és járgányos cséplő-garnitúrákat** stb. **Gyarunk különlegességét** azonban a **kapáló** és mindenekelőtt a **sorvetőgépek** képezik, melyek téren ma a legelső helyet foglaljuk el mert különösen sorvető-gépeink a tökéletesség nevében tekintetűek és bármely más gyártmányt felülmúlunk, mindamellett nem drágábbak, sőt olcsóbbak más jóhírnevű cég gyártmányainál. **Ált. szab. hegyi sorvetőgépünk a «Superior»** és **szabad. hegyi sorvetőgépünk a «Halleusis»**, melyek természetesen a sikon is kitűnők, hegynek fel és hegyről le, valamint lejtőn oldalt is minden **regulator** és **állító-csavar** nélkül egyetlen egy **vető-tengelyvel** egyformán **vetnek** minden **magot** a **lőherétől** a **lőbábig**, a **nélkül**, hogy **vetőkorongot** vagy **fogaskereket**

klóserélni kellene. Gépeink homokos vidékekre kívánatra oly csoroszyákkal látatnak el, melyek a nedves gaz a szokásos csoroszya-alaknál alig kikerülhető összehuzását és a vetőmagnak az ebből következő csomós lerakódását lehetetlenné teszik. További szabályozható gépeinknél egy fogással járás közben az is, hogy mennyire menjen a csoroszya a földbe, mi kivált egyenlőtlen talajnál rendkívül fontos.

Legújabb nagy sikereink 1890. A bécsi nagy mezőgazdasági és erdészeti kiállítás alkalmával: **Első díj**: cs. kir. földmivelési miniszterium nagy arany államérme. 1890. Nagy gazdasági kiállítás Kolozsvár **Első díj**: nagy ezüst érem. 1891. Népiünnepélyvel egybekötött nagy gazdasági kiállítás Lincz (Dana) **Első díj**: nagy arany érem. 1891. Országos jubileum kiállítás, Prága: **Első díj** nagy ezüst érem. 1891. A román kir. miniszterium részéről rendezett sorvetőgépek nagy versenye Herestren, Bukarest mellett: **Első díj**: nagy érem.

Árjegyzékkel és felvilágosítással ingyen és bérmentve szolgál:
LOUIS FEDOR Nyiregyházán czégünk egyedüli képviselője Magyarországon, ki fenti gépeket raktáron is tartja.

FROMMMER A. HERRMAN utóda

Főüzlet:
V. Tükör-utca 5.

mag- és növénykereskedése.

BUDAPEST.

Fióközlet:
VI., Andrassy-ut 1.

VÁSÁROL: Luczernát, lőherét, és mindennemű egyéb gazdasági magvakat a legmagasabb napi áron.

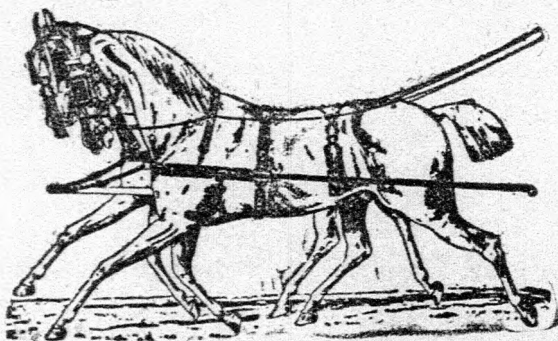
➔ Megjelent őszi árjegyzéke kívánatra ingyen és bérmentve küldetik meg. ➔

ALAPITTATOTT 1848-ban.

Freund A. és Fia

cs. és kir. szab. nyereg-, szij- és bőrdárak gyára

Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 3. sz.

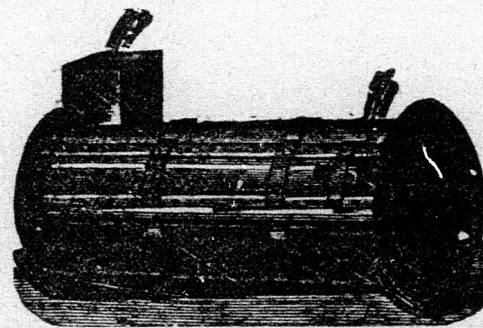

Nagy választék lőszerszámok, nyergek, ostorok, zabláok, lőpokróczok, lőnyíró ollók s utazó cikkekben, legjobb izlésű kivitelben jutányos áron. Előírással nyeregszerelések tényleges s tartalékos tiszt urak részére legolcsóbb áron.

Képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

GRAEPEL HUGÓ

szabadalm. lőhere-tokászoló készüléke

minden cséplőgéphez alkalmazható. 25 százalékkal nagyobb munkaképesség mint bármely más készülékénél. Legkötönyebb szerkezet legolcsóbb árban

GRAEPEL HUGÓ gépgyárosnál, **Budapest**, V. Külső váci-ut 46. sz. a., volt Brogle-féle gyár.

A sterzingi és összes tiroli fajtaköbli

fejős-

és **tenyész-**
teheneket

kiválóan olcsón ajánl és közvetit állandó választékban

LOUIS OBEXER

postamester, földbirto-
kos és gőzvajgyár-tulaj-
donos **Sterzing, Tirol.**

➔ **A legjobb magvak** ➔
kaphatók

MAUTHNER ÖDÖN magkereskedésében

Főüzlet:
Andrassy-ut 23. sz.

BUDAPESTEN.

Fióközlet:
Koronaherczeg-utca 18.

➔ Az őszi árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.

Hungaria könyvnyomda nyomása, Budapest, váci-körut 34.

A „K
száz

pályadíjat t
irányu teje
Köztelek al
terjedjen.

A közl
a szarvasm
kiegészítő
tárgyalhatj
tot hazai v
azt különös
ványuló jöv
üzni engedé

A pály
ideje 1893

A pály
készen, a p
hatóan irva
ellátva és
és lakását
retében a
(Budapest,
időig bekül

A pály
készítőség
embereket

A pály
tőség tulaj
arany-kor
A pályadíj
retben rész
tőség a Kö
és szerzője
részesíti. A
tőség felb
együtt meg

Felhív
ink figyelme
van a gya
pasztalatait

Lucze

M A G